

Motivace pěstounů k výkonu pěstounské péče

Bc. Michaela Krchňáková

Diplomová práce
2022

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií
Ústav pedagogických věd

Akademický rok: 2021/2022

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: Bc. Michaela Krchňáková
Osobní číslo: H20022
Studijní program: N0111A190013 Sociální pedagogika
Forma studia: Prezenční
Téma práce: Motivace pěstounů k výkonu pěstounské péče

Zásady pro vypracování

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.
Vymezení pojmů a teoretických východisek z oblasti náhradní rodinné péče, pěstounské péče na přechodnou dobu a motivace pěstounů.
Příprava metodiky empirické části.
Realizace kvalitativního výzkumu formou rozhovorů.
Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.
Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

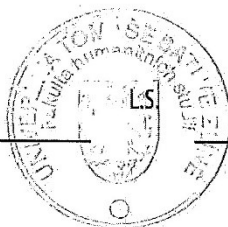
Seznam doporučené literatury:

- HENDL, Jan, 2016. Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace. 4., přepracované a rozšířené vydání. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0982-9.
- MATĚJČEK, Zdeněk et al., 2002. Osvojení a pěstounská péče. 1. vyd. Praha: Portál, . ISBN 80-7178-637-3.
- NOŽÍŘOVÁ, Jana, 2012. Náhradní rodinná péče. Praha: Lindé Praha. ISBN 978-80-86131-91-7.
- PAZLAROVÁ, Hana, ed., 2016. Pěstounská péče: manuál pro pomáhající profese. Praha: Portál. ISBN 9788026210207.
- PRŮCHA, Jan, Eliška, WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ, 2003. Pedagogický slovník. 4. vyd. Praha: Portál ISBN 80717-8772-8.

Vedoucí diplomové práce: **PhDr. Denisa Denglerová, Ph.D.**
Ústav pedagogických věd

Datum zadání diplomové práce: **9. prosince 2021**
Termín odevzdání diplomové práce: **22. dubna 2022**

Mgr. Libor Marek, Ph.D.
děkan

doc. Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

Ve Zlíně dne 9. prosince 2021

PROHLÁŠENÍ AUTORA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo - diplomovou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze diplomové práce jsou totožné;
- na diplomové práci jsem pracoval(a) samostatně a použitou literaturu jsem citoval(a). V případě publikace výsledků budu uveden(a) jako spoluautor.

Ve Zlíně 12.4.2021

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělčně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlédnutí veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště

vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, o pisy nebo rozmnoženiny.
(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užíje-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vyrobené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat náhrady chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ústanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užit či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložil, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídí k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Diplomová práce s názvem „Motivace pěstounů k výkonu pěstounské péče“ se zabývá životními příběhy pěstounských rodin na přechodnou dobu. Pěstounská péče na přechodnou dobu je jednou z forem náhradní rodinné péče v České republice. Označuje se jako přechodná kvůli své délce, kdy dítě může být v takovéto pěstounské rodině nejdéle na dobu jednoho roku. Teoretická část je obecně věnována problematice náhradní rodinné péče v ČR, ale také zprostředkování pěstounské péče. Závěr teoretické části práce je věnován samotnému tématu motivace. Empirická část díky dotazníkům s jednotlivými respondenty přináší možnost nahlédnout do životů pěstounů, kteří odhalili kladné i temné stránky pěstounské péče, a především možnost dozvědět se o motivaci, která je pro všechny respondenty tohoto výzkumu hnacím motorem.

Klíčová slova: Náhradní rodinná péče, pěstounská péče na přechodnou dobu, zprostředkování pěstounské péče, dávky pěstounské péče, motivace.

ABSTRACT

The thesis entitled "Motivation of Foster Parents to Foster Care" deals with the life stories of foster families in transition. Transitional foster care is one of the forms of foster family care in the Czech Republic. It is referred to as transitional because of its length, where a child can be in such a foster family for a maximum of one year. The theoretical part is generally devoted to the issue of foster care in the Czech Republic, but also the mediation of foster care. The conclusion of the theoretical part of the thesis is devoted to the topic of motivation itself. The empirical part, thanks to the interviews with individual respondents, provides insight into the lives of foster carers who revealed both positive and dark sides of foster care, and above all, the opportunity to learn about the motivation that drives all respondents in this research.

Keywords: Surrogate family care, temporary foster care, foster care mediation, foster care benefits, motivation.

Své poděkování chci vyjádřit vedoucí mé práce PhDr. Denise Denglerové, Ph.D. za podporu při psaní této práce, za odborné rady a cenné připomínky. Poděkování také náleží všem účastníkům výzkumu, kteří byli tak ochotní a sdíleli semnou značný kus svého života a neodradili je ani silné emoce během rozhovorů.

Největší poděkování patří mé rodině, díky které jsem měla možnost studovat to, co mě opravdu baví. Své poděkování však chci vyjádřit především mé sestře, JUDr. Kláře Krchňákové, která mi vždy pomáhá a při celém studiu je pro mne oporou.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	9
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 NÁHRADNÍ RODINNÁ PÉČE	12
1.1 OSVOJENÍ	13
1.2 PĚSTOUNSKÁ PÉČE	14
1.3 PĚSTOUNSKÁ PÉČE NA PŘECHODNOU DOBU	15
1.4 PORUČENSTVÍ.....	17
1.5 OPATROVNICTVÍ.....	17
1.6 HOSTITELSKÁ PÉČE	18
2 PROCES ZPROSTŘEDKOVÁNÍ PĚSTOUNSKÉ PÉČE	19
2.1 ROZHODOVÁNÍ SOUDU FORMOU PŘEDBĚŽNÉHO OPATŘENÍ	23
2.2 PROGRAM PRIDE V ČR	24
2.3 DÁVKY PĚSTOUNSKÉ PÉČE	25
3 MOTIVACE	29
3.1 TEORIE MOTIVACE.....	30
3.2 MOTIVACE K PRACOVNÍ ČINNOSTI.....	33
3.3 MOTIVACE K NÁHRADNÍ RODINNÉ PÉČI.....	35
3.4 MOTIVACE K PĚSTOUNSKÉ PÉČI	37
II PRAKTICKÁ ČÁST	39
4 METODOLOGIE VÝZKUMU	40
4.1 VÝZKUMNÉ CÍLE	40
4.2 HLAVNÍ VÝZKUMNÁ OTÁZKA	40
4.3 DÍLČÍ VÝZKUMNÉ OTÁZKY	41
4.4 VÝZKUMNÝ SOUBOR	41
4.5 METODA SBĚRU DAT	42
4.6 ZPŮSOB ZPRACOVÁNÍ DAT	43
5 ANALÝZA A INTERPRETACE DAT	45
5.1 MODUS HOLISTICKO-OBSAHOVÝ	45
5.2 MODUS KATEGORIÁLNĚ-OBSAHOVÝ	61
5.3 SHRnutí VÝZKUMU.....	65
ZÁVĚR	67
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	69
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	73
SEZNAM TABULEK	74
SEZNAM PŘÍLOH	75

ÚVOD

Tématem této diplomové práce je motivace pěstounů k výkonu pěstounské péče, s bližším zaměřením na pěstounskou péči na přechodnou dobu. V případě pěstounské péče se jedná o formu náhradní rodinné péče, která je podporovaná a kontrolovaná státem a zároveň tedy podléhá finančnímu zabezpečení ze strany státu, a to jak dětí, tak jejich pěstounů. „*Účelem pěstounské péče na přechodnou dobu je zejména poskytnout rodičům čas, aby si mohli upravit své poměry tak, aby byli znovu schopni převzít dítě do své péče, nebo se pro něj našla jiná vhodná stabilní rodina*“ (Středisko náhradní rodinné péče, ©2022).

Cílem této diplomové práce je seznámení čtenáře s náhradní rodinnou péčí v České republice a představení možností stát se pěstounem. Na otázku, proč se stát pěstounem, je velmi důležité nahlížet z více stran, jelikož není možné nahlížet na pěstounskou péči pouze jako na rozhodnutí jednotlivce, ale je třeba přemýšlet i nad samotným dítětem, které má být do péče svěřeno. Je také třeba zamyslet se, zda případný pěstoun zvládne péči o čerstvě narozené dítě či spíše bude preferovat péči o starší dítě. Velmi důležité je také informovat veřejnost o podstatě pěstounské péče, o což se sekundárně snaží i účastníci tohoto výzkumu, kteří mají snahu o vyvrácení mýtů ve společnosti a chtějí poukázat na pozitivní stránku pěstounské přechodné péče, a mimo jiné se snaží i o získání nových kolegů. Toto téma bylo zvoleno tak, aby čtenář v závěru práce pochopil, proč se lidé, kteří mají svůj život a své zaměstnání, rozhodnou stát pěstouny na přechodnou dobu a otevrou tak dveře zcela nové životní etapě, jako je péče o zcela cizí dítě.

Teoretická část práce se zabývá teoretickými východisky, které úzce souvisí s tématem pěstounské péče. Na začátku diplomové práce bude definována náhradní rodinná péče, dále v práci dojde také k vysvětlení pojmů jako je osvojení, hostitelská péče, převážně se však práce bude věnovat typům náhradní rodinné péče jako je pěstounství na přechodnou dobu, ale i dlouhodobá pěstounská péče. Druhá kapitola bude zaměřena na dávky pěstounské péče, kdy právní úprava této problematiky prošla významnou změnou díky novelizaci zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, účinné od 1. ledna 2022. Dále dojde k představení programu PRIDE (Parent Resource for Information, Development and Education), tedy programu zaměřeného na nábor nových pěstounů, ale i adoptivních rodin v České republice. Poslední kapitola bude zaměřena na téma motivace v obecné rovině, prostor však bude věnován i konkrétně motivaci pro výkon náhradní rodinné péče, zejména pro výkon pěstounské péče.

Empirická část bude věnována kvalitativnímu výzkumu, zaměřenému na životní příběhy pěstounských rodin, které bude možné pozorovat pomocí zpracovaných narativních rozhovorů. Hlavním výzkumným cílem práce je zjištění motivace pěstounů k výkonu pěstounské péče. Pro zjištění výzkumného cíle je v tomto výzkumu zvolena narativní analýza, kdy je celý výzkum sledován ze dvou pohledů, tj. holisticko-obsahového a kategoriálně-obsahového modu, díky kterým se pokusím splnit stanovené výzkumné cíle.

Věřím, že tato diplomová práce by mohla mít velký přínos pro nové zájemce o pěstounství, kteří si nejsou jistí svými kroky. Jelikož mezi veřejností nejsou tyto informace o zprostředkování pěstounské péče dostatečně prezentované, věřím, že se zde čtenáři dozví veškeré potřebné informace k zahájení pěstounské péče a nalezení zdrojů motivace. Tuto práci zároveň vnímám jako přínosnou i pro stávající pěstouny, jelikož zde mohou nalézt situace, ve kterých se sami vyskytují, ve kterých si často nemusí být jistí a mohou tak tyto příběhy vnímat jako ujištění, že jejich cesta je správná.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 NÁHRADNÍ RODINNÁ PÉČE

Novotná (2018, s. 19) ve své publikaci uvádí, že v zájmu každého dítěte je důležité, aby vyrůstalo v takovém prostředí, které je pro výchovu dítěte ideální. Pro dítě je důležité, aby bylo milované a mělo možnost vyrůstat po boku obou rodičů. V případě, že dítě nemá takové podmínky, které jsou právem a povinností rodičů ve výchově dítěte, je nezbytné dítěti v nouzi poskytnout pomoc k jeho důstojnému žití.

Aktuálně systém náhradní rodinné péče řeší pouze ojedinělé případy osiřelých dětí. Osirelé děti jsou takové, kterým zemřel alespoň jeden z rodičů. V České republice se nejvíce setkáváme s životní situací dětí, které jsou takzvaně sociálně osiřené, což znamená, že tyto děti sice mají jak matku, tak i otce nebo alespoň jednoho z nich, nicméně rodiče těchto sociálně osiřelých dětí se nemohou, nechtějí či neumějí postarat o své dítě. Z toho důvodu je nezbytné pro tyto děti zajistit nezbytnou péči, a to přednostně cestou svěřením do péče širší rodiny nebo do péče jiných osob, které dítě znají. Teprve v okamžiku, kdy pro dítě není možné najít domov ani u vzdálené rodiny, se hledají osoby, které osiřené dítě nezná, ale jsou plně schopné dítě přijmout do své rodiny (Novotná, 2018, s. 19-20).

Náhradní péči je možné dělit dle možnosti, kam lze dítě mimo vlastní rodinu umístit. První z nich je právě náhradní rodinná péče a druhou možností je ústavní péče, respektive ústavní výchova, pokud je pobyt dítěte v ústavu nařízen soudní cestou (Sychrová, 2015, s. 8). Ústavní výchova je upravena v zákoně č. 89/2012 Sb., občanském zákoníku (dále jen „Občanský zákoník“), v ustanovení § 971 a následujících. V návaznosti na Úmluvu o právech dítěte, má soud při rozhodování o zařazení dítěte do péče přednostně umístit dítě do náhradní rodinné péče, teprve až poté rozhodovat o uložení ústavní výchovy. V každém případě však platí, že uložení ústavní výchovy je pouze nezbytným opatřením, které se ukládá až jako ultima ratio, a z toho důvodu ji také lze ukládat nejdéle na dobu tří let, a to i opakovaně. Soud má však povinnost průběžně zkoumat důvody, pro které byla ústavní výchova uložena a v případě, kdy se naskytne možnost zajistit dítěti jinou péči, soud toto opatření zruší. Ústavní péče byla ještě do nedávna velmi frekventovaná, nicméně se situace změnila a zájem dítěte je mnohem více v centru pozornosti, kdy se rodinná péče stává základem státní péče o ohrožené děti, a to především v jejich nižším věku (Sychrová, 2015, s. 8).

Účelem náhradní rodinné péče je pro tyto děti zajištění přechodné či dlouhodobé péče, ve které se budou cítit jako doma. Pro tyto děti je to jediná možnost, jak vyrůstat v přirozeném

rodinném prostředí, které se liší od ústavní péče tím, že má pozitivní vliv na psychický vývoj, ale také na vývoj psychomotoriky dítěte. Dále se doporučuje, pokud tomu okolnosti nasvědčují, v maximální možné míře udržovat kontakt s biologickou rodinou dítěte (Novotná, 2018, s. 20).

Pro přehledný vstup do této problematiky, a tedy do náhradní rodinné péče v České republice, si níže popíšeme jednotlivé formy, které je možné využívat.

1.1 Osvojení

Osvojení je označováno jako nejvyšší forma náhradní rodinné péče. V běžné mluvě je osvojení známé nejčastěji jako adopce. Protože tyto dva pojmy nesou stejný význam, budou se v práci budou vyskytovat oba. V Občanském zákoníku se užívá pouze termín osvojení, který můžeme najít v jeho ustanoveních §794 až §845. Osvojením rozumíme přijetí cizí osoby za vlastní, což je vyjádření základního principu osvojení, kterým je nahrazení přirozeného biologického rodičovství (Hrušáková a kol., 2020, §794). Znamená to tedy, že dítě, které je osvojené, získává v rodině stejná práva jako dítě, které je biologicky vlastní, a to včetně příbuzenských vztahů s rodinou osvojitele (Konečná a Sudová, 2017, s. 95). Dítě díky osvojení získává příjmení osvojitele a veškeré vztahy k původní biologické rodině zanikají. Mezi osvojencem a osvojitelem jsou určitá pravidla, která se dle zákona musí dodržovat. Nejdůležitějším pravidlem je nepochybně to, že osvojení dítěte musí být v souladu s jeho zájmy a dále, že mezi dítětem a osvojitelem musí být takový vztah, jaký je mezi rodičem a dítětem, nebo tu alespoň musí existovat základy takového vztahu. Mezi osvojencem a osvojitelem musí být přiměřený věkový rozdíl, který nesmí být z pravidla menší než 16 let. Osvojení nesmí být mezi osobami spolu příbuznými v přímé linii a se sourozenci, toto neplatí u náhradního mateřství (MPSV, *Formy náhradní rodinné péče*, © 2021).

Jako příklad můžeme uvést, že osvojit dítě nemůže jeho dědeček ani zletilý bratr, neboť v případě dědečka se jedná o příbuzného v přímé linii a v případě bratra jde o vlastního sourozence. Avšak teta a strýc se osvojiteli stát mohou, neboť jsou příbuznými v linii nepřímé. V souladu s pravidly stanovenými v ustanovení § 800 Občanského zákoníku, se osvojiteli mohou stát pouze manželé společně nebo jeden z manželů. Přesto je však možné, že se osvojitelem může stát výjimečně i osoba, která žije sama, pokud je schopna zajistit dítěti odpovídající a láskyplné rodinné zázemí, jakkoliv by měl být brán zřetel na to, že je v primárním zájmu dětí, aby jim byla poskytnuta možnost žít v "úplné" rodině v klasickém

standardním pojetí (Nová in Dvořák, 2014, § 800). Podmínky jsou proto následující: *osoba žije bez uzavření manželství; je ve středním věku a má přiměřené představy o věku dítěte, které chce do péče přijmout; má zdravotní problémy, ale jeho zdravotní stav má dobrou prognózu a nijak výrazně neomezuje jeho pečovatelské a výchovné schopnosti* (Konečná a Sudová, 2017, s. 95-96). Také se zkoumá zdravotní stav samotného dítěte, také jeho osobnost, a především jeho původní sociální prostředí (Sychrová, 2015, s. 10).

Osvojitel má vůči adoptovanému dítěti rodičovskou odpovědnost se všemi právními závazky a nároky. Osvojené dítě má speciální dědické právo, osvojenci absolutně zaniká dědické právo s jeho biologickou rodinou (Nožířová, 2012, s. 13).

K osvojení je nezbytný souhlas biologických rodičů osvojovaného dítěte, přičemž podle ustanovení § 813 Občanského zákoníku může dát matka osvojeného dítěte souhlas k osvojení nejdříve šest týdnů po narození dítěte. Otec osvojeného dítěte může dát souhlas i před uplynutím této lhůty, nejdříve však po narození dítěte. Pokud tento souhlas dají rodiče dříve, než se dítě narodí, nepřihlíží se k němu.

1.2 Pěstounská péče

Pěstounská péče je druh státem garantované a kontrolované formy náhradní rodinné péče v České republice. Pěstounská péče je formou náhradní rodinné péče, kde pěstoun pečuje o dítě a je plně zodpovědný za jeho výchovu. Nevzniká zde však takový právní poměr, jaký je mezi rodiči a dítětem (Konečná a kol., 2017, s. 99).

Pěstounská péče je upravena nejen v Občanském zákoníku, ale také v zákoně č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZoSPOD“). Do osobní pěstounské péče jsou svěřovány děti, které nemají zajištěnou dostatečnou péči u svých biologických rodičů nebo poručníků. Dítě, které je svěřeno do takovéto péče, může být svěřeno pouze fyzické osobě nebo do společné pěstounské péče manželů. Pokud je do pěstounské péče svěřeno dítě, které s ohledem na svůj věk dokáže posoudit obsah a podstatu pěstounské péče, mělo by být zajištěno také jeho vyjádření u soudu (Novotná, 2018, s. 21).

V České republice má pěstounská péče přednost před péčí o dítě v ústavní výchově. Pokud je dítě svěřeno do pěstounské péče, mají biologičtí rodiče vůči dítěti povinnosti a práva, které vyplývají z rodičovské odpovědnosti, s výjimkou práv a povinností, které soud dle zákona stanoví pěstounovi (MPSV, *Formy náhradní rodinné péče*, © 2021). Velmi důležitým bodem je také fakt, že rodiče mají právo na pravidelný osobní kontakt s dítětem, a také mají

právo na veškeré informace, které jsou s dítětem spojeny, ledaže soud z důvodů hodných zvláštního zřetele rozhodne jinak (Občanský zákoník, §960). Těmto právům biologických rodičů vyplývajícím z rodičovské odpovědnosti odpovídají povinnosti pěstounů na to, aby případný styk mezi dítětem a jeho biologickými rodiči umožnili, neboť právě pěstoun je tou osobou, která vytváří a zajišťuje spojení mezi dítětem a jeho rodiči (Hrušáková a kol., 2020, §960). Pěstoun má při výchově dítěte některá práva a povinnosti rodičů, avšak právo zastupovat dítě a spravovat jeho záležitosti má pouze v běžných záležitostech. V ostatních věcech zastupují dítě jeho zákonní zástupci – jde například o volbu povolání, důležitý lékařský zákrok apod. (Důvodová zpráva k Občanskému zákoníku, § 960). Pokud má pěstoun zato, že rozhodnutí zákonného zástupce dítěte není v souladu se zájmy dítěte, je možné, aby se pěstoun domáhal soudního rozhodnutí. (MPSV, *Formy náhradní rodinné péče*, © 2021).

Jak je již výše zmíněno, pěstoun má povinnost udržovat, rozvíjet a prohlubovat vztah mezi dítětem a jeho rodiči, případně s osobami dítěti blízkými. *V komunikaci se zákonnými zástupci dítěte pomáhají pěstounům sociální pracovníci orgánu sociálně-právní ochrany dětí městského úřadu*, ale také pracovníci, kteří jsou z organizace na doprovázení pěstounů. Pěstoun nemá vyživovací povinnost vůči dítěti, tato povinnost totiž nadále náleží rodičům či jiným osobám s vyživovací povinností k dítěti, které určuje soud (Novotná, 2018, s. 21-22).

1.3 Pěstounská péče na přechodnou dobu

Pěstounská péče na přechodnou dobu je forma náhradní rodinné péče, která zajišťuje péči o dítě po omezenou dobu z důvodu, kdy jeho biologická rodina nemá prostředky k tomu, aby se o dítě řádně postarala. Dítěti je tedy umožněno, aby tuto omezenou dobu strávilo v náhradním rodinném prostředí (Pazlarová, 2016, s. 153). V tomto případě je soud povinen vždy jednou za tři měsíce přezkoumat, zda přetrvávají důvody pro svěřeni dítěte do pěstounské péče. Také je nutný výkaz v podobě zpracované zprávy od orgánu sociálně-právní ochrany dětí (dále jen „OSPOD“), případně obecního úřadu s rozšířenou působností. Soud rozhodne o výchově dítěte vždy, pokud již není důvod k tomu, aby dítě nadále přetrvávalo v pěstounské péči na přechodnou dobu, do které bylo svěřeno (MPSV, *Formy náhradní rodinné péče*, © 2021).

Tato forma náhradní rodinné péče může trvat nejdéle 1 rok. Tato lhůta neplatí, pokud jsou do pěstounské péče téhož pěstouna svěřeni sourozenci dítěte, kteří byli do pěstounské péče

svěření později, ne však na delší dobu, než po kterou má trvat pěstounská péče u sourozence (nejdéle 1 rok), který byl do pěstounské péče na přechodnou dobu témuž pěstounovi svěřen jako poslední. Ve výjimečných případech je možné dítě svěřit do této péče opětovně, a to pouze za předpokladu, že probíhají kroky ke svěření dítěte do dlouhodobé pěstounské péče (MPSV, *Formy náhradní rodinné péče*, © 2021).

Pazlarová (2016, s. 153-154) ve své publikaci uvádí, že pěstounská péče na přechodnou dobu je využívána zejména ze tří důvodů, které si následně představíme:

1. V prvním případě se jedná o *novorozence*, kdy rodiče dítě nechtějí převzít do své péče a dali souhlas k osvojení, nebo pokud je soud zbavil rodičovské odpovědnosti, a proto se souhlasu rodičů k osvojení nevyžaduje.
2. Ve druhém případě se taktéž jedná o *novorozence*, které jejich rodiče nemohou do péče převzít z důvodu svého špatného zdravotního, psychického či sociálního stavu. Velmi často se jedná o matky, které jsou závislé na omamných látkách nebo jsou bez domova.
3. V posledním případě jde o *starší děti*, které jsou v takové životní situaci, že se jejich rodiče nezvládají o dítě náležitě postarat a splnit tak jejich potřeby, existuje však velká pravděpodobnost, že se tato nepříznivá situace rodiny urovná a dítě se vrátí zpět. Může se jednat o rodiče samoživitele, kterým brání aktuální životní situace pečovat o dítě.

Přechodná pěstounská péče je v české legislativě zakotvena již od 1.června 2006, ale do roku 2013 byla využívána velmi zřídka. Hlavním důvodem byla skutečnost, že nebylo dostatečně zajištěno a propracováno financování a sociální zabezpečení pěstounů na přechodnou dobu, což mnoha zájemcům bránilo do jejich zapojení. Toto umožnila novela zákona o sociálně-právní ochraně dětí, která vstoupila v účinnost od 1.ledna 2013. Díky údajům, které jsou volně k dispozici, můžeme vidět velký nárůst počtu dětí, které vyžily této služby (Pazlarová, 2016, s. 153).

Tabulka 1 Počet dětí v pěstounské péči na přechodnou dobu

	K	K	K	K	K
	1.1.2013	31.12.2013	31.12.2015	31.12.2018	31.12.2020
Počet dětí	33	108	543	528	504

Zdroj: *Roční výkaz o výkonu OSPOD*, MPSV ©2022

1.4 Poručenství

Soud jmenuje dítěti poručníka v situaci, kdy tu není žádný z rodičů, který má a vůči svému dítěti vykonává rodičovskou odpovědnost v plném rozsahu (Občanský zákoník, §928).

Zezulová (2012, s. 16) ve své publikaci uvádí, že se jedná o takovou situaci, kdy se dítě v určité životní situaci nachází tzv. právně volné. Právně volné dítě v tomto případě znamená, že rodiče dítěte zemřeli, nejsou známi, byli zbaveni rodičovské odpovědnosti nebo byli omezeni ve svéprávnosti, a proto v takovém případě jmenuje soud dítěti poručníka. Typickými případy jsou děti odložené do babyboxu.

Poručník má k dítěti stejná práva a povinnosti jako rodič, avšak absentuje zde vyživovací povinnost. Poručník je v neustálé kontrole ze strany soudu, který dohlíží na řádné plnění všech poručenských funkcí. Běžné záležitosti nejsou v zásadě nijak omezené, ale důležité kroky ve výchově musí mít poručník vždy schválené od soudu. Občanský zákoník v ustanovení § 932 a následujících upřesňuje osobu, která je ustanovována za poručníka. V takovém případě soud dává přednost fyzické osobě, kterou doporučili rodiče, ale zájmy této osoby nesmí být v rozporu se zájmem dítěte. Pokud není ze strany rodičů nikdo doporučen, soud ustanovuje zpravidla někoho z příbuzných či osob blízkých dítěti. Může se také stát, že se výběr vhodné osoby provede z evidence žadatelů o osvojení nebo pěstounskou péči. Pokud ani v takovém případě nemůže být ustanovena fyzická osoba, ustanoví soud poručníkem OSPOD. U poručenství není nutnou součástí ani osobní péče o dítě, což znamená, že dítě může mít nařízenou ústavní výchovu nebo je v pěstounské péči. Pokud ale je dítě v osobní péči poručníka, má tak nárok na stejné hmotné zabezpečení, jako by šlo o pěstounskou péči. K zániku poručenství dochází dosažením zletilosti dítěte, a to přímo ze zákona, není k tomu tedy nutné žádné rozhodnutí soudu (Novotná, 2018, s. 24-25).

1.5 Opatrovnictví

Opatrovnictví se neřadí do institutu náhradní rodinné péče, ale označuje se jako jedna z forem zastoupení, kdy soud jmenuje dítěti opatrovníka. Opatrovník je zvolen proto, aby hájil zájmy a práva jiného člověka, který nemá možnost rozhodovat sám za sebe po právní stránce. Taková situace nastává například v důsledku duševního onemocnění, mentálního postižení, možného degenerativního onemocnění, může se také jednat o člověka s těžkou formou tělesného či smyslového postižení. Hlavním úkolem opatrovníka je činit právní jednání společně s dítětem v situacích, pokud toho není samo schopno. Opatrovnictví vzniká dle rozhodnutí soudu o ustanovení opatrovníka. Soud také určuje rozsah práv a povinností

vzhledem k omezené svéprávnosti opatrovance. Pokud nastane situace, kdy dosavadní opatrovník zemře, stává se opatrovníkem automaticky obec, kde má opatrovanec trvalé bydliště, jde o tzv. veřejné opatrovnictví (Zlínský kraj, *Veřejné opatrovnictví*, © 2021).

1.6 Hostitelská péče

Hostitelská péče je forma pomoci dětem, které dlouhodobě žijí v ústavní péči, nejedná se však o žádnou formu náhradní rodinné péče (Adopce, *Hostitelská péče*, © 2022). Hostitelství, či hostitelská péče, vychází z oprávnění ředitele ústavního zařízení se souhlasem OSPOD povolit dítěti, které se nachází v ústavní péči na základě rozhodnutí soudu, dočasný pobyt mimo ústavní zařízení. Za takový dočasný pobyt mimo ústavní zařízení můžeme vnímat například víkendový či prázdninový pobyt u jiné fyzické osoby než u rodičů nebo jiných příbuzných. Takový pobyt mimo ústav je časově omezen, kdy první návštěva může trvat nejvýše 30 kalendářních dnů. Po opakovaných pobytech mimo ústav lze požádat o prodloužení, takové prodloužení pak není nijak ohraničeno, přičemž se nepředpokládá, že bude mít dítě možnost trvalého umístění v tzv. hostitelské rodině. Výjimku z takového prodloužení mají však děti, které mají uloženou ochrannou výchovu, v takovém případě může být pobyt prodloužen vždy jen o 30 kalendářních dnů (Trnková, 2018, s. 99). Před vydáním souhlasu k pobytu mimo ústav musí příslušný úřad prověřit prostředí, ve kterém dítě bude pobývat a přihlíží také k individuálnímu plánu ochrany dítěte, pokud je vypracován. Od krajského úřadu se vyžaduje odborné posouzení osob, které poskytují hostitelskou péči. Pokud je dítě do ústavního zařízení umístěno na základě žádosti biologických rodičů či jiných zákonných zástupců, nelze tuto službu využít bez jejich písemného souhlasu (Adopce, *Hostitelská péče*, © 2022).

Jak uvádí Zezulová (2012, s. 172-174) je tato péče určena spíše pro starší děti, které jsou již dlouhodobě v ústavní výchově a je pro ně důležité prožívat běžný život ve funkčním rodinném prostředí. Díky této službě získávají děti cenné zkušenosti do jejich budoucího života. Pro hostitelskou rodinu se jedná pouze o dobrovolnickou aktivitu, jelikož tato služba zatím nemá právní ukotvení v české legislativě. Děti tuto službu využívají především z touhy po změně a odchýlení se od stereotypního života v prostředí ústavní péče.

2 PROCES ZPROSTŘEDKOVÁNÍ PĚSTOUNSKÉ PÉČE

Celý proces zprostředkování pěstounské péče je velmi náročný a plný velice citlivých informací, které je nutné před zahájením nashromáždit. Toto shromažďování informací můžeme rozdělit na dvě části, kdy v první části musí pracovník zcela oprávněně získat velké množství osobních informací o žadatelích a v druhé části se velmi výrazně zasahuje do soukromí žadatelů. Takové narušení soukromí může mít i negativní vliv na vztah mezi žadatelem a sociálním pracovníkem, který je v procesu zprostředkování velmi důležitý. Žadatel může celý proces pracovníka vnímat jako nevhodný či rušivý. V takové situaci je velmi důležitá komunikace na velmi dobré úrovni, kdy je nutné žadatelům vše dopodrobna objasnit a odůvodnit, proč jsou jednotlivé kroky důležité a nevyhnutelné. Žadatelé mají právo na veškeré informace a porozumění celé situaci (Pazlarová, 2016, s. 31).

Proces zprostředkování osvojení a pěstounské péče spočívá hned v několika bodech, které popisuje Pazlarová (2016, s. 31-32):

1. *Vyhledávání dětí*, pro které je nutné zajistit náhradní rodinnou péči formou osvojení nebo pěstounské péče.
2. *Vyhledávání fyzických osob*, které jsou vhodné stát se okamžitě osvojiteli nebo pěstouny.
3. *Odborná příprava*, fyzických osob vhodných stát se osvojiteli nebo pěstouny, kteří přijmou dítě do jejich rodiny.
4. U výběru fyzické osoby, která je vhodná stát se osvojitelem či pěstounem určitému dítěti, kterému se tato forma náhradní rodinné péče zajišťuje, je také nutné *zajištění osobního seznámení dítěte s rodinou*.

Rychlík a Hrbáčková (2018, s. 29) ve své publikaci zpracovali téma, jak se stát pěstounem, a také přehled, kde v legislativě můžeme najít zprostředkování osvojení a pěstounské péče. Legislativní zakotvení nalezneme především v ZoSPOD, ale také se téma zprostředkování osvojení a pěstounské péče prolíná Občanským zákoníkem, z.ř.s., správním řádem, instrukcemi Ministerstva práce a sociálních věcí, metodickými pokyny MPSV a závěrem nelze ani opomenout mezinárodní smlouvy týkající se práv dětí. Základním dokumentem je v této oblasti tzv. Úmluva o právech dítěte, jejímiž základními pilíři mimo jiné jsou zásady ochrany, zvláštní péče a pomoci pro dítě. Úmluva o právech dítěte stojí také na zásadě, že v zájmu dítěte je jeho harmonický rozvoj a možnost vyrůstat v rodinném prostředí, kde je dítě

milované a je mu zde poskytnuto plnohodnotné porozumění. V souladu s článkem 20 Úmluvy o právech dítěte náleží dítěti, které je trvale či dočasně zbaveno svého rodinného prostředí, nebo dítěti, které v jeho vlastním zájmu nemůže zůstat v nevyhovujícím prostředí, má právo na zvláštní ochranu anebo pomoc poskytovanou státem, přičemž státy se takovým dětem zavázaly zabezpečit náhradní péči (Úmluva o právech dítěte, *článek 20*).

Zprostředkování osvojení a pěstounské péče orgány sociálně-právní ochrany

Osvojení nebo pěstounská péče v České republice a osvojení dětí z ciziny do České republiky se může zprostředkovat pouze na žádost fyzické osoby, která má o dítě zájem nebo má možnost dítě přijmout do pěstounské péče. Tuto žádost tedy může podat občan České republiky, dále cizinci, kteří mají nárok na sociální výhody na základě předpisů Evropské unie nebo tehdy, pokud mají na území České republiky povolen trvalý pobyt, dále cizinci, kteří přechodně pobývají na území České republiky nepřetržitě po dobu nejméně jednoho kalendářního roku – ti mohou zažádat o toto zprostředkování osvojení či pěstounské péče u obecního úřadu s rozšířenou působností. Zprostředkování osvojení a svěřeni dítěte do pěstounské péče, které se **provádí** na území České republiky, zajišťují krajské úřady. Pokud se jedná o zprostředkování náhradní rodinné péče do jiné země, zajišťuje to Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí. Zprostředkování osvojení se **neprovádí** v následujících případech:

- dají-li biologičtí rodiče souhlas k osvojení dítěte předem určené osobě jako tzv. osvojitelé,
- pokud návrh na osvojení podá manžel rodiče dítěte, pozůstalý manžel po rodiči nebo osvojitel dítěte, nebo
- pokud návrh na osvojení podá příbuzný dítěte či jiná osoba, která je dítěti blízká a není u ní vyloučena možnost osvojení dítěte.

Pěstounská péče se neprovádí, pokud o dítě zažádá a podá návrh na svěřeni do péče osoba, která je dítěti a jeho rodině blízká (ZoSPOD, §20).

Obecní úřad obce s rozšířenou působností a jeho postup při zprostředkování osvojení a pěstounské péče

Dle ustanovení §21 (ZoSPOD) je obecní úřad obce s rozšířenou působností povinen dítěti založit spisovou dokumentaci, která je nutná pro účely zprostředkování náhradní rodinné péče. Tato dokumentace se zakládá dle vyhodnocení situace dítěte a jeho rodiny, ale také na

základě individuálního plánu ochrany dítěte. Takovou dokumentaci zakládá obecní úřad obce s rozšířenou působností vždy po podání návrhu soudu dle ustanovení §14 odst. 1 písmene a) až k) ZoSPOD nebo pokud se zahájilo soudní řízení, které může dále vést k odebrání dítěte z péče rodičů nebo jiných osob, které jsou zodpovědné za východu dítěte.

Spisová dokumentaci o dítěti vedená obecním úřadem obce s rozšířenou působností musí obsahovat:

- osobní údaje dítěte, jako je jméno a příjmení, datum narození, státní příslušnost či místo trvalého pobytu,
- kompletní údaje o sociálních poměrech dítěte, tedy jeho biologické rodiny (sourozenci, popřípadě prarodiče),
- potvrzení o tom, že dítě splňuje podmínky pro osvojení,
- pokud bylo vydáno rozhodnutí od příslušného orgánu o výchově dítěte,
- vyhodnocení situace dítěte a rodiny dítěte, dále individuální plán ochrany dítěte.

Spisová dokumentace je současně obecním úřadem obce s rozšířenou působností vedena také o žadateli a musí obsahovat:

- žádost, ve které jsou uvedeny veškeré základní osobní údaje žadatele,
- výpis z evidence Rejstříku trestů, který je vyžádaný obecním úřadem obce s rozšířenou působností, tento výpis se také dokládá v elektronické podobě za účelem dálkového přístupu,
- obdobný opis z evidence Rejstříku trestů vydaným ze zahraničí, pokud se žadatel zdržoval v zahraničí déle než 3 kalendářní měsíce v době od dosažení patnáctého roku věku do podání žádosti,
- lékařskou zprávu o zdravotním stavu žadatele,
- údaje, které vykazují sociální a ekonomické poměry žadatele,
- písemné vyjádření žadatele, zda žádá o osvojení dítěte z ciziny,
- písemný souhlas, o tom, že příslušný orgán je oprávněn k zajištění všech potřebných údajů pro zprostředkování a zajistí, že žadatel má vyhovující podmínky pro výchovu dítěte,

- dále má příslušný orgán povinnost zjistit, zda nedochází ke změnám, které jsou nutné k doložení spisové dokumentace,
- písemný souhlas žadatele a jeho partnera se kterým sdílí domácnost, je zde nutná příprava celé domácnosti na přijetí dítěte do rodiny,
- stanovisko obecního úřadu obce s rozšířenou působností k žádosti o zprostředkování osvojení či pěstounské péče,
- jako poslední bod je nutné vyjádření obecního a krajského úřadu, pověřené osoby nebo obecního úřadu obce s rozšířenou působností, který není příslušný k vedení spisové dokumentace o žadateli, kdy s nimi žadatel uzavřel dohodu o výkonu pěstounské péče, a to z důvodu, že žadatel již má svěřené dítě do pěstounské péče.

Veškerou dokumentaci, kterou vede obecní úřad obce s rozšířenou působností o dítěti, ale také o žadateli, musí také neprodleně poskytnout krajskému úřadu. Obecní úřad obce s rozšířenou působností může vyřadit žadatele z evidence žadatelů o zprostředkování osvojení a pěstounské péče, pokud žadatel svou žádost stáhne nebo pokud nedoloží veškeré doklady, které jsou potřebné pro vedení takové spisové dokumentace.

Zprostředkování osvojení nebo pěstounské péče krajským úřadem

Dle ustanovení §24 ZoSPOD krajský úřad vyhledává pro děti, které jsou vedené v evidenci tohoto krajského úřadu, také žadatele z evidence žadatelů vedené krajským úřadem či z evidence žadatelů jiných krajských úřadů. Krajský úřad, který se zabývá zprostředkováním osvojení a pěstounské péče, také přihlíží k výsledkům odborného posouzení dítěte a žadatelů. Takové odborné posouzení se řídí dle ustanovení §27 ZoSPOD, k vyhodnocení situace, ve které se dítě a jeho rodina nachází, vyplývá z individuálního plánu na ochranu dítěte. Pokud se v evidenci žadatelů v kterémkoliv z krajských úřadů objeví žadatel, který je vhodný stát se osvojitelem nebo pěstounem pro dítě, které je taktéž vedené v evidenci u daného krajského úřadu je tento krajský úřad povinen písemně oznámit tuto skutečnost žadateli, dále jinému krajskému úřadu, obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností nebo pověřené osobě, pokud s nimi žadatel uzavřel dohodu o výkonu pěstounské péče, jelikož má žadatel aktuálně svěřené dítě do pěstounské péče. Dále se tato skutečnost oznamuje i Úřadu pro mezinárodněprávní ochranu dětí, pokud se jedná o dítě, které je v evidenci vedené Úřadem pro mezinárodněprávní ochranu dětí. Žadatel má na základě písemného oznámení krajského úřadu právo na seznámení s dítětem a ten, u koho se dítě momentálně nachází, je povinen seznámení umožnit. Žadatel může podat soudu návrh na předání dítěte do péče

budoucího osvojitele, a to do 30 dnů ode dne, kdy bylo doručeno právě písemné oznámení krajského úřadu.

2.1 Rozhodování soudu formou předběžného opatření

Rozhodování formou předběžného opatření je zvláštní právní institut, kterým může soud rozhodnout i v případě, že nebylo zahájeno řízení ve věci samé, a to v případech, kdy je třeba, aby byly zatímně upraveny poměry dítěte a pokud je obava, že by v důsledku prodlení mohl být výkon klasického soudního rozhodnutí ohrožen. Nejedná se tedy o konečné rozhodnutí ve věci, ani jím nelze předjímat případné konečné rozhodnutí soudu. Právní poměry nezletilého dítěte se dají upravit buď tzv. **obecným** předběžným opatřením, které se řídí dle ustanovení § 74 a násl. zákona č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád (dále jen „o.s.ř.“), nebo **speciálním** předběžným opatřením, které je upraveno v ustanovení §452 a následujících zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „z.ř.s.“). O.s.ř. pro obecné předběžné opatření nestanovuje žádné speciální podmínky či omezení, oproti tomu speciální předběžné opatření se týká kvalifikovanějších situací, kdy předpokladem pro vydání speciálního předběžného opatření je nedostatečná péče o dítě, která je spojena s ohrožením života, zdraví, tělesného, citového či mravního vývoje (Šaurová, *Právní prostor*, © 2022).

Ústavní soud České republiky se ve svém nedávném nálezu ze dne 2. 2. 2021, sp. zn. IV. ÚS 3200/20 pokusil vyjádřit rozdíl mezi obecným a speciálním předběžným opatřením, přičemž dospěl k tomu, že *„nalézt ‚hranici‘ pro to, kdy je již namístě vydat ‚speciální‘ předběžné opatření podle § 452 z. ř. s., může činit v praxi nemalých problémů, a bude záležet vždy na skutkových okolnostech v dané opatrovnické věci. Opětovně s odkazem na doktrínu (srov. J. Jirsa: Komentář k § 452, op. cit.) lze uvést příklad, že chodilo-li by dítě ‚za školu‘, lze je odevzdat do péče jiné osoby, která na ně lépe dohlédne, a v tomto případě by bylo namístě použít předběžné opatření podle § 76 o. s. ř. Pokoušelo-li by se však dítě za školou v partě starších dětí o experimenty s tvrdými drogami, nepochybně by to byl důvod pro vydání ‚speciálního‘ předběžného opatření podle § 452 z. ř. s. O výjimečnosti ‚speciálního‘ předběžného opatření podle § 452 a násl. z. ř. s. svědčí též to, že toto předběžné opatření může soud nařídít jen na návrh orgánu sociálně-právní ochrany dětí (§ 454 odst. 1 z. ř. s.).“*

Případy pro speciální předběžné opatření se označují jako ty nejzávažnější, kdy je dítě týrané či zneužívané. V takovém případě soud nařizuje, aby bylo dítě neodkladně umístěno do vhodného prostředí. Vhodným prostředím se rozumí takové prostředí, které nezletilému

dítěti zajistí řádnou péči s ohledem na jeho fyzický a duševní stav, a kde bude možné realizovat následné opatření stanovené předběžným opatřením. Předběžným opatřením lze dítě svěřit do pěstounské péče na přechodnou dobu, po kterou nemůže ze závažných důvodů biologický rodič vychovávat své dítě, nebo lze dítě svěřit do péče před osvojením, dát souhlas rodiče s osvojením nebo třeba rozhodnutí o tom, že souhlas rodiče není k osvojení třeba (z.ř.s., §452).

Lhůta pro rozhodnutí o návrhu obecného předběžného opatření je 7 dnů, o speciální předběžném opatření soud rozhoduje bezodkladně, nejpozději do 24 hodin. Rozhodne-li však soud po uplynutí této časové lhůty od zahájení řízení, musí podat odůvodnění pro které nebylo možné rozhodnout dříve. Předběžná opatření jsou pouze dočasnými prostředky, jeho délku určuje soud, tedy na nezbytně dlouho dobu, avšak v délce, která nepřesahuje 3 měsíce od jeho vykonatelnosti (z.ř.s., §456 a §459).

2.2 Program PRIDE v ČR

Jedná se o standardizovaný program pro nábor, přípravu a výběr pěstounů, ale též adoptivních rodičů. Program PRIDE (Parent Resource for Information, Development and Education) vznikl v roce 1993 a za celým tímto programem stojí organizace s názvem Child Welfare League of Canada (Nash a Flynn, 2016). Program PRIDE zahrnuje 14 kroků a v těchto krocích je vše potřebné pro zprostředkování náhradní rodinné péče. V těchto bodech jsou zakomponovány tři základní složky. Jednou ze složek je plánování, dále rozvoj a podpora náhradních rodin. Níže si všech 14 bodů představíme:

1. Stanovení úlohy a cílů OSPOD
2. Definování role, úkolů a kompetencí subjektů v systému OSPOD
3. Vyhodnocování místních potřeb, také v oblasti OSPOD
4. Rozvoj a vzdělávání široké veřejnosti, ale také nové náborové strategie
5. Poskytování odpovědí na dotazy veřejnosti
6. Odborná příprava kurzu PRIDE pro náhradní rodiče, kde je také poskytnut informační balíček pro možné zájemce
7. Individuální konzultace v domácnosti zájemců
8. Průběžné posuzování rodin a odborná příprava programu PRIDE pro náhradní rodiče
9. Ukončení posuzování rodin a následné přijetí rozhodnutí

10. Zařazení zájemců do evidence
11. Sestavení plánu pro rozvoj náhradních rodičů
12. Vzájemná spolupráce napříč náhradními rodinami, tedy tzv. profesionální tým
13. Možnost navazujících vzdělávacích kurzů PRIDE pro získání specializovaných kompetencí, ale také další typy podpory
14. Navázání řádného vztahu s náhradními rodinami

Dále je v rámci programu PRIDE stanoveno několik základních kategorií kompetencí u žadatelů o náhradní rodinnou péči. Stěžejním bodem je to, že chráníme dítě a řádně se o něj staráme, naplňujeme veškeré vývojové potřeby, ale také se řeší opožděný vývoj daného dítěte. Velmi důležitým bodem je také podpora vztahů mezi dětmi a jejich biologickými rodinami, pokud má taková rodina zájem o kontakt s dítětem. Pro děti je vytvořeno bezpečné pole ve vztahu, ve kterém mohou hledat bezpečné útočiště po celý život, proto je důležitá spolupráce v rodině a být chápán jako člen profesionálního týmu (o PRIDE, ©2021).

2.3 Dávky pěstounské péče

Od 1. ledna 2022 došlo v oblasti dávek pěstounské péče k významným změnám, a to díky novele ZoSPOD, které jsou provedené zákonem č. 363/2021 Sb., zákon, kterým se mění ZoSPOD.

V této nové právní úpravě se mimo jiné také upravují dávky pěstounské péče a přináší i dvě zcela nové dávky, tzv. zaopatřovací příspěvky. Tyto příspěvky jsou určeny mladým dospělým, kteří se snaží osamostatnit, a tedy odcházejí z náhradní rodinné péče či ústavního zařízení. Tyto příspěvky mají za cíl poskytnout mnohem větší podporu mladým dospělým, kteří opouští buď náhradní rodinnou péči nebo ústavní výchovu. Tato novela zákona neřeší pouze dávky pěstounské péče, ale také péči o děti vyžadující okamžitou pomoc. Dále se výrazně omezuje umístování dětí do 4 let jejich života do pobytových zařízení, čímž se především myslí kojenecké ústavy (Úřad práce, *Změny v oblasti dávek pěstounské péče*, ©2021)

Dávky pěstounské péče jsou uvedeny v ZoSPOD v ustanovení §47e až §47n. Tyto dávky jsou:

- a) příspěvek na úhradu potřeb dítěte,
- b) odměna pěstouna,

- c) příspěvek při převzetí dítěte,
- d) příspěvek na zakoupení osobního motorového vozidla,
- e) příspěvek při pěstounské péči.

Příspěvek na úhradu potřeb dítěte

Dle ustanovení §47f ZoSPOD má na tento příspěvek nárok nezletilé nezaopatřené dítě, které je svěřené do péče osoby pečující nebo také do péče fyzické osobě podle ustanovení §953 občanského zákoníku. Pokud je nezaopatřené dítě během jednoho kalendářního měsíce svěřeno do péče vícero různých pečujících osob, tento příspěvek se vyplácí osobě, která o dítě pečuje po delší část měsíce. Tento příspěvek se vyplácí za každý kalendářní měsíc, jeho výše se liší dle věku dítěte, ale také podle případného zdravotního postižení svěřeného dítěte a stupně závislosti na pomoci jiné fyzické osoby.

Výše příspěvku je tedy stanovena za kalendářní měsíc:

- 4 950 Kč pro dítě ve věku do 6 let,
- 6 105 Kč pro dítě ve věku od 6-12 let,
- 6 985 Kč pro dítě ve věku od 12-18 let,
- 7 260 Kč pro dítě ve věku od 18-26 let.

Jedná-li se o dítě, které je dle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, osobou závislou na pomoci někoho jiného, je tento příspěvek následující:

Tabulka 2: Příspěvek na úhradu potřeb dítěte

Dítě ve věku	Dítě ve stupni závislosti I	Dítě ve stupni závislosti II	Dítě ve stupni závislosti III	Dítě ve stupni závislosti IV
	Kč	Kč	Kč	Kč
Do 6 let	5 115	6 105	6 490	7 040
6-12 let	6 215	7 480	7 975	8 635
12-18 let	7 095	8 580	9 130	9 570
18-26 let	7 425	8 910	9 460	9 900

Zdroj: ZoSPOD, §47f

Odměna pěstouna

Dle ustanovení §47i ZoSPOD má na tuto odměnu nárok osoba pečující, která dítěti poskytuje zprostředkovanou pěstounskou péči a osoba v evidenci. Osobou v evidenci se rozumí pěstoun na přechodnou dobu. Nárok na odměnu pěstouna má i fyzická osoba, pokud nezaopatřené dítě, které bylo svěřeno do péče, nemá po dosažení zletilosti nárok na příspěvek na úhradu dítěte, jestliže pobírá důchod z důchodového pojištění, jehož výše je stejná nebo zda je vyšší než tento příspěvek. Dle §47j ZoSPOD je výpočet této odměny pěstouna nově vázán na koeficient minimální mzdy v závislosti na počtu svěřených dětí do péče. Dále je vázán na zdravotní stav dítěte, a také typu pěstounské péče.

Příspěvek při pěstounské péči

Tato dávka je zcela nová s platnou účinností od 1.1.2022. Dle ustanovení §47ja ZoSPOD má nárok na tento příspěvek osoba pečující poskytující dítěti nezprostředkovanou pěstounskou péči. Pokud není jinak stanoveno, výše tohoto příspěvku za každý kalendářní měsíc a za každé svěřené dítě je dána součinem životního minima jednotlivce a koeficientu 2,3. Pokud má pečující osoba vyživovací povinnost vůči dítěti, je tato dávka opět dána součinem částky životního minima jednotlivce a koeficientu 1,8. Výše příspěvku za jeden kalendářní měsíc za dítě, které je osobou závislou na pomoci jiné fyzické osoby ve stupni II (středně těžká závislost), III (těžká závislost) nebo IV (úplná závislost), je také dána součinem částky životního minima jednotlivce a koeficientu 5,5.

Příspěvek při převzetí dítěte

Dle ustanovení §47l ZoSPOD má na tento příspěvek nárok osoba pečující, která dítě do pěstounské péče převzala. Tento příspěvek náleží pečující osobě, pokud se jedná o totéž dítě pouze jednou. Výše příspěvku při převzetí dítěte do péče činí: 8 000 Kč do 6 let, 9 000 Kč od 6-12 let a 10 000 Kč od 12-18 let. Pokud dítě přebírá pěstoun na přechodnou dobu, nesmí být součet těchto příspěvků více než 40 000 Kč za jeden kalendářní rok. Tento příspěvek se vyplácí jednorázově.

Příspěvek na zakoupení osobního motorového vozidla

Dle ustanovení §47m ZoSPOD má nárok na příspěvek na zakoupení vozidla pečující osoba, která má v pěstounské péče nejméně 3 děti nebo má nárok na odměnu pěstouna, a to z důvodu, že pečuje o 3 děti, které mohou být zletilé, ale nezaopatřené. Tento příspěvek se nesmí využít na motorové vozidlo, které slouží pro výdělečnou činnost. Výše tohoto

příspěvku činí 70% pořizovací ceny motorového vozidla, nebo alespoň prokazatelných výdajů na opravy, nejvýše však do 100 000Kč. V období posledních 10 kalendářních měsíců nesmí součet těchto příspěvků přesáhnout 200 000Kč. Podmínkou tohoto příspěvku je prokázání o koupi motorového vozidla, a to do 6 měsíců od poskytnutí příspěvku. Pokud se tento příspěvek nevyužil ke koupi motorového vozidla, je povinnost příspěvek vrátit, a to v plné výši.

Dále tato novela přináší nové dvě dávky, které jsou primárně určeny pro mladé dospělé, kteří odcházejí z ústavních zařízení a mladé dospělé odcházející z náhradní rodinné péče. Jedná se tedy o **zaopatřovací příspěvek opakující se** a **zaopatřovací příspěvek jednorázový**.

Příspěvek jednorázový činí 25 000 Kč a je vyplácen oprávněné osobě pouze jedenkrát. Dále pak zaopatřovací příspěvek opakující se činí 15 000 Kč, který je vyplácen měsíčně a nejdéle do 26 let věku nezaopatřeného mladého dospělého. Nárok na tento příspěvek je přesně stanoven a má několik kritérií, které jsou konkrétně popsány v novele ZoSPOD (Úřad práce, *zaopatřovací příspěvek*, ©2021).

3 MOTIVACE

Vše, co u nás vyvolá způsob chování, jednání či nějaké reakce, je možné označit jako *motivaci* nebo také *popud*. Příčiny chování jsou u každého jedince odlišné (Kern et al., 2015, s. 53).

Motivace má svůj původ v latinském slově *moveo*, které svým významem znamená hýbat, tedy to, co hýbá člověkem, a co ho přivádí k činům (Nakonečný, 2015, s. 395). Proto je možné v českém ekvivalentu vidat toto slovo jako tzv. pohnutku. Plháková (2003, s. 319) definuje motivaci jako *souhrn všech intrapsychických dynamických sil neboli motivů, které zpravidla aktivizují a organizují chování i prožívání s cílem změnit existující neuspokojivou situaci nebo dosáhnout něčeho pozitivního*. Ne všechny motivy se však projevují zvýšenou aktivitou. Můžeme uvést příklad, kdy člověk, který pocítuje únavu, jde do postele a vyspí se. Výsledkem této pohnutky je chování člověka tzv. pasivní. Motiv nám totiž určuje, zda bude člověk směřovat směrem k určitému objektu nebo mentálnímu stavu, nebo jestli se bude vzdalovat. Motivы se tedy projevují tak, že se buď snažíme něco získat, nebo naopak se snažíme něčemu vyhnout. Psychologové mají snahu při zkoumání motivace pátrat po příčinách, které vedou k lidskému chování a prožívání.

Současně se hledá odpověď na otázku, proč se lidé chovají tak, jak se chovají. Aktuálně můžeme vymezit **dva základní aspekty lidského chování**:

1. Způsob, jakým se člověk chová a jaký je vzorec jeho chování.
2. Proč se člověk chová tak, jak se chová.

První aspekt se označuje jako **problematika učení**. Označuje se tak proto, že je závislý na nastalé situaci, přičemž na různé situace existují odlišné vzorce chování, a to i pro dosažení stejného cíle. Například jak dosáhnout u různých osob a za různých okolností jednoho stejného cíle, kterým je získání spolupráce či uznání od těchto osob (Nakonečný, 2015, s. 395). Druhý aspekt je označován jako **problematika motivace**, kde můžeme říci, že pojem motivace vyjadřuje proces, při němž se utváří příčiny lidského chování z psychologického hlediska. Podle Nakonečného (2015, s. 359) je tedy definice motivace, v jejím širším pojetí zahrnujícím základní parametry chování z hlediska motivace, následující: „*motivace je proces, který determinuje zaměření, intenzitu a trvání chování*“. Obdobně je motivace definována i dalšími autory, například Gerrigem a Zimbardem (2008, s. 414), a sice jako: „*Motivace je obecný pojem pro všechny procesy, které slouží iniciování, usměrňování a udržování fyzických a psychických aktivit.*“

Ve snaze vymezit pojem motivace se můžeme setkávat s různými termíny, které se používají a mají odlišný význam. Nakonečný (2015, s. 395-396) se pokusil o vymezení klíčových pojmů souvisejících s problematikou motivace:

- **Motivace** – proces, který determinuje zaměření chování za cílem dosáhnout určitého cíle, jeho intenzity a trvání. Pro lepší pochopení autor uvádí, že výchozí stav motivace je potřeba stejně tak, jako například člověk potřebuje nasycení jídlem.
- **Motiv** – psychologická příčina motivovaného chování, vnitřní pohnutka, tedy způsob k dosažení dovršující reakce, jako je například jedení
- **Potřeba** – je výchozí stav motivace chování. U člověka se vyjadřuje stav nedostatku v jeho biologickém a společenském bytí, který se signalizuje pocitem nedostatku - zde můžeme uvést pocit hladu.
- **Dovršující reakce** – takzvaná konečná fáze procesu motivace, redukující motivační stav, opět můžeme uvést příklad, kdy konzumací jídla zcela zredukujeme potřebu jídla a pocit hladu, můžeme to označit také jako uspokojení potřeby.
- **Cílový objekt** – cílovým objektem motivovaného chování je zpravidla nějaký objekt, jako je například věc, bytost či činnost. Abychom dosáhli cílového stavu, potřebujeme v našem případě jídlo, aby bylo dosaženo dovršující reakce.
- **Cílový stav** – je to stav, kdy osoba dosahuje uspokojení, redukce počátečního motivačního stavu, potřeby, dovršující reakce. Obsahem cílového stavu je dosažení reakce jako motiv chování.
- **Incentiva** – hodnoty vnějšího cílového objektu, které v nás vzbuzují pozornost a motivují nás k jeho dosažení, je to například vzhled, vůně nebo vábnost pokrmu.

Pojem motivace v nás může mnohdy evokovat příčinu našeho chování. Subjektivně prožívaná potřeba, může záviset na zjistitelné *úrovni nedostatku*. U některých jedinců se vyskytují tzv. sebesilující potřeby, které lze snadno dostat mimo vědomou kontrolu jedince. Tyto sebesilující potřeby se na jedinci mohou projevit ve formě vzteku, tiků, vášně či náruživosti (Kern et al., 2015, s. 81).

3.1 Teorie motivace

Nakonečný (2014, s. 301) uvádí, že v případě snahy o definici teorie motivace je nutné mluvit v plurálu, a to z důvodu, že neexistuje jednotná či všeobecněji přijímaná teorie

motivace. Proto i název této kapitoly je uveden v plurálu. V blízké době se ani nepředpokládá, že by mohla být teorie motivace jednodušší, jelikož nejednotný názor na metodologii a metody výzkumu motivace je dosud nevyřešený problém. Nicméně to, co je o motivaci dosud známo, lze aplikovat do praxe. V některých oborech aplikované psychologie je koncept motivace nepostradatelný, protože díky motivaci je umožněno chápat psychologické důvody lidského chování, a je zde také možnost je do jisté míry usměrňovat a měnit. Psychologie přispívá k řešení psychologických problémů v chování jedinců, ale také skupin. V této práci se omezíme na výběr nejdůležitějších reprezentativních teorií motivace, tyto druhy motivace si dále představíme.

Psychoanalytická teorie motivace

Tuto psychoanalytickou teorii motivace popsal vídeňský psychiatr S. Freud, který se na konci 19. století velmi intenzivně věnoval léčení neuróz, a to zejména nejvýraznější konverzní hysterii. Konverzní hysterií se rozumí vnitřní psychické potíže, které se transformují do příznaků tělesných, jako je například hysterická hluchota nebo hysterické záchvaty. Na začátku 20. století se rozvinula teorie, která je považována za teorii převratnou. V této teorii není hysterie považována za důsledek onemocnění mozku, ale je považována za druh psychické poruchy. Tato psychická porucha vychází z vnitřních konfliktů mezi třemi tzv. aparáty duševního života člověka, kde se ve vnitřním rámci odehrává lidská duševní dynamika. *„Základním aspektem této vnitřní psychické dynamiky jsou konfliktní vztahy a střetávání iracionálních pudů na jedné a racionálních a morálních složek lidské osobnosti na druhé straně“*. S. Freud označil nevědomé pudy instance jako neosobní zájmeno Ono, latinsky můžeme znát jako **id**, dále označil racionální instanci hlídající společenské adaptace jedince jako Já (lat. **ego**) a morální složku osobnosti, která reprezentuje zvnitřněné mravní příkazy, ale i zákazy tzv. Nadjá (lat. **superego**). Nevědomé pudy, které jsou vrozené a někdy označované jako sexuální sklony, se označují jako „libido“. Tyto nevědomé pudy fungují dle principu bezohledné slasti a racionálního ega, které usilují o adaptaci na požadavky společnosti a dále fungují dle principu reality. Ego a superego pudové sklony potlačují, a snaží se je ze svého vědomí vytěsnit. Proto se tyto pudy stávají nevědomými tendencemi, které usilují o tzv. proniknutí do vědomí a o uskutečnění (Nakonečný, 2015, s. 423).

Díky psychoanalýze máme možnost rozlišovat *reálný strach*, který k nám směřuje z vnějšího nebezpečí, *úzkost z nároků svědomí* (tedy ze „Superega“) a jako poslední rozlišujeme *pudovou úzkost*, která je označována jako úzkost z vlastní síly vášně (Kern et al., 2015, s. 66).

Behavioristická teorie motivace

Tzv. behavioristé považují za zdroj chování organismů, lidských i zvířecích, vnější podněty, které se často ukazují ve formě odměn, ale také trestů dle principu E. L. Thorndika. Tyto principy utvářejí instrumentální vzorce chování jako jsou zvyky za spolupůsobení redukce popudu. Je to velice jednoduché, až primitivní pojetí, které sotva vystačilo na experimentech s pokusnými zvířaty ve výzkumných laboratořích. Jde o funkční spolupráci dvou činitelů: popudů a procesů podmiňování, přičemž redukce popudu zpevňuje určený vzorec averzivního chování. Podle C. L. Hulla, který pracoval pouze na pokusech se zvířaty, mohou být zdrojem popudu vrozené potřeby jako je i u lidí hlad, žízeň, sex, péče o potomstvo, ale třeba i vyhýbání se bolesti. Jiní behavioristé uzavírají toto pojetí motivace tezemi, že motivované chování probíhá ve třech fázích, které si představíme. 1. **pud**, který reaguje na odchylku v normálním vnitřním stavu organismu; 2. **apetenční chování**, v němž reaguje organismus na vnější chování tak, aby se dostal ke konečnému jednání, tedy tzv. konzumačnímu aktu; a za 3. **dosažení normálního stavu**, kdy je apetenční chování podmíněčně ukončeno. Tyto fakta vypovídají o problémech motivace pouze částečně, jelikož jsou zoocentrická. (Nakonečný, 2015, s. 425-426).

Evolucionistická teorie motivace

Tato teorie vychází z téměř závazného přijímání neodarwinistické teorie motivace. Právě neodarwinistická teorie motivace má řadu slabin a sporných míst. Důležitým pojmem v této teorii jsou tzv. **strategie chování**. Díky strategiím chování se v průběhu evoluce vytvářejí způsoby chování, které každého jedince formují do takové podoby, ve které je schopný přežít, a navíc je předurčen pro zajištění svého druhu. Může se jednat například o sdružování se do stád, tlup či smeček, které nám umožňují lovit, ale také se zde vyvíjí obrana před predátory. Přírozený výběr ze strany samců a samic v kontextu rozmnožování umožňuje, že silnější páry plodí zdatnější potomstvo, a tím je i vývoj přežívání dokonalejších jak ve fyzických, tak i v behaviorálních strukturách. Tzv. evoluční psychologové se opírají o nálezy etologie, což bylo do značné míry reakcí na přehnaný americký environmentalismus, který považoval za činitele vývoje člověka vliv vnějšího sociokulturního prostředí, a tedy sociálního učení. Humánní etologie je vyvinutá z původní tzv. zoocentrické etologie. Humánní etologie zkoumá srovnávacím způsobem chování lidí v jejich přirozených podmínkách (Nakonečný, 2015, s. 427).

Humanisticko-psychologická teorie motivace

Představitelem této teorie motivace je americký klinický psycholog A.H. Maslow, který je známý pro svůj systém hierarchický potřeb, kdy jsou tyto potřeby uspořádané do tzv. **pyramidy potřeb** a jsou uspořádány od základních, tedy biologických potřeb až po ty nejvyšší, které jsou označovány jako potřeby seberealizace či růstu (Nakonečný, 2015, s. 404). A. H. Maslow trval na tom, že v životě nejde pouze o přežití. Mělo by jít o tendenci k rozvoji psychofyzického potenciálu subjektu, dále také inspirace od humanistických psychologů beletrií a filosofii, zvláště pak existencialistickou. Kritické odmítní behaviorismu vedlo k tomu, že humanisticko-psychologické pojetí motivace se do určité míry vracela zpět k fenomenologicky pojaté psychologii, která je zaměřená na vnitřní tzv. zážitkovou dimenzi lidské psychiky. Díky tomu se do pojetí motivace vrátil pojem hodnoty, očekávání, vůle a city. A.H. Maslow provedl velmi zásadní rozlišení deficitní a růstové motivace, čímž také rozlišil způsoby dosahování uspokojení. V té souvislosti tedy rozlišuje dva způsoby: redukci potřeby a nekončící uspokojování potřeby růstu, které mají povahu neukojitelných zálib a zájmů (Nakonečný, 2015, s. 427-428).

3.2 Motivace k pracovní činnosti

Každá osoba, která něco dělá, pro to má jistě své důvody. Pokud děláme svou práci dobře, může to znamenat, že nás tato práce opravdu naplňuje a máme ji rádi, ale určitě je to také proto, že chceme vydělat peníze. Pokud někdo nedělá svou práci dobře, může být důvodem to, že ho taková práce nenaplňuje, nebaví nebo třeba i to, že nerad dělá jakoukoliv práci. Pro některé jedince znamená práce jasnou výzvu a někomu způsobuje spíše útlum. Pokud se zaměříme na ty, kteří svou práci vnímají jako výzvu, mnohdy to může znamenat, že i daná osoba je odvážná a nezná velikost nebezpečí, nebo nedokáže určit hodnotu svého života. Takový člověk je pak ochoten riskovat a obětovat svou lásku pro druhé. Je vhodné se zaměřit na člověka více do hloubky a zaměřit se na důvody, proč to dělá. Může to být proto, že se takový člověk rád předvádí, nebo naopak je jeho účelem někoho zachránit, zajistit spravedlnost či obhajovat nové myšlenky. Teprve díky těmto činům můžeme odhalit, co je spíše pozitivní nebo naopak negativní. Díky tomu se snažíme zjistit motivy těchto osob. Motivace je totiž označována jako vnitřní pohnutka nebo také potřeba, která modifikuje a do určité míry usměrňuje lidské chování. Motivace se pokouší určovat příčinu chování, také intenzitu zaujetí, směr a též trvání. Motivace je silou, která je schopná určovat aktivitu,

dynamiku, flexibilitu a adaptabilitu, jelikož není vždy snadné najít za našimi činy konkrétní motivy, které mohou být skryté či dokonce nevědomé (Mikuláščík, 2015, s. 122).

Mikuláščík (2015, s. 122) také uvádí, že **klasický model pracovní motivace**, může být označován také jako model nedostatku. Znamená to, že činnost je sice vykonávána, ale není uspokojena potřeba, tím se stává to, že jedinec přestává být aktivní, jelikož motivační tlak na jedince přestává působit. Model nedostatku hodnotí takového člověka, jako člověka, který je líný, ale na druhou stranu je nutné se zaměřit také na psychickou stránku jedince, jelikož se může model nedostatku přetvořit na zdůraznění vnitřního tlaku. Tlak, který v lidech udržuje vnitřní napětí jim neumožňuje poznat jasně cíle, které mohou toto napětí eliminovat. Díky novým podnětům lze takové vnitřní napětí snížit. Znamená to, že vnější prostředí na jedince působí jako podmiňovací. Avšak je důležité říci, že model nedostatku nijak neovlivňuje jedincův vývoj.

Dosud známé teorie pracovní motivace nejsou dodnes všeobecně přijímané nebo alespoň nejsou natolik dominantní. Motivace, která se zaměřuje na pracovní chování lze dle Luthanse (1992, in Štikar, 2003, s. 102-104) zahrnout do dvou skupin. **První skupina** těchto teorií se snaží vysvětlit, jaká je pro člověka motivace k práci, autoři se zde snaží popsat lidské potřeby, vztahy a preference, kde se snaží určit co člověka vede k dosažení výkonu a především spokojenosti. Tyto teorie jsou jednoduché na pochopení, jsou tedy srozumitelné a je možné je bez problému aplikovat do pracovního života. Mezi tyto teorie můžeme uvést hned několik příkladů jako je Maslowovo pojetí hierarchie potřeb, Herzbergova doufaktorová teorie a Alderferova teorie potřeb. **Teorie A. H. Maslowa** vychází z hierarchického uspořádání lidských potřeb, je zde stanoveno pět úrovní potřeb (fyziologické potřeby, potřeby bezpečí, sounáležitosti, úcty a seberealizace). Tyto úrovně potřeb jsou postaveny tak, že výše postavené potřeby se neprojeví dříve, nežli nenaplníme potřeby, které jsou postaveny níže. Pokud se budeme snažit převést do podoby hierarchické pracovní motivace, vypadalo by to asi takto: plat-sociální zajištění – přijetí mezi kolegy – možné povýšení – pracovní seberealizace. **Herzbergova doufaktorová teorie motivace** se snaží vycházet ze dvou existujících závažných podnětů. První jsou faktory, které se týkají práce, podmínek na pracovišti a pracovního zařízení. Tyto faktory mají vliv na pohodu při práci a spokojenost zaměstnance. Druhý faktor je projev vztahu, který se odráží od pracovníka k pracovní činnosti, zajímáme se zde o vztah k práci a k potřebě uspokojení z práce, toto uspokojení se projevuje ve výkonnosti pracovníka. Poslední teorií je **Alderferova teorie potřeb**, kde tak rozlišujeme stejně jako u první teorie několik úrovní

potřeb (potřeba existence, vztahů a růstu). Tyto úrovně potřeb nejsou striktně hierarchické. **Druhá skupina** teorií pracovní motivace, se zabývá důkladnější teoretickou stránkou pracovní motivace. K nejznámějším teoriím patří Vroomova teorie valence a očekávání. „Základní tezí teorie V. Vrooma je, že sílu motivu k provádění určité činnosti ovlivňuje jednak velikost očekávání reálného dosažení cíle, jednak samotná přitažlivost, hodnota tohoto cíle“. Znamená to tedy to, že pokud je pro nás cíl přitažlivější a hodnotnější, budeme se snažit vynaložit více úsilí k samotnému dosažení cíle.

Mikuláščík (2015, s. 124) rozlišuje motivaci na **vnitřní, primární, intrinzičnou a motivaci vnější, sekundární, extrinzičnou**. *Primární motivace* je především potěšení z provedené činnosti, *sekundární motivace je motivace zprostředkovaná*. Vnitřní a vnější motivace se mohou lišit hloubkou projevu. Extrinzičká motivace má podobu vnější kontroly, ale také může být introjektovaná (tzn. že jedinec pocítuje tlak viny nebo sebeúcty), identifikační, tady dochází ke shodě s hodnotou aktivity a jako poslední může být integrovaná (tzn. pohnutka je téměř zvnitřněná, jelikož je vnímána jako shoda s vlastním sebepojetím). *Sekundární motivace* působí méně intenzivně na aktivitu na jedince. Jedinec nemá potěšení ze samotné pracovní činnosti, ale především z výdělku, osobní prestiže, ale také z faktu, že něco dokázal. Jedinec vnímá samotnou činnost jako nějaký prostředek k dosažení osobního cíle.

3.3 Motivace k náhradní rodinné péči

Škoviera (2007, s. 53) popisuje, jaká je motivace rodičů při žádosti o svěřeni dítěte do péče. Ve své publikaci uvádí, že cesta pěstounů je mnohdy dlouhá a spojena s více druhy motivů. Tato škála motivace je velice květnatá, jelikož se zde vyskytuje opravdu velké množství motivací, které mohou být jednoznačné, ale také se zde objevují motivy skryté či takové, které žadatelé mohou vědomě tajit. Podle Škoviery (2007, s. 54) dělíme motivaci pro náhradní rodičovství do třech skupin:

1. motivy zveřejněné – motivy, které žadatelé projevují navenek:

- altruismus – jedná se zde o snahu, ochotu, ale především o reálnou možnost pomoci dětem, které tuto pomoc potřebují
- profesionalita – přesvědčení žadatelů, kdy projevují svou náklonnost k dítěti a dávají mu najevo jejich porozumění
- emoce – projevení lásky k dětem, snaha o plnohodnotný život

- nenaplněné rodičovství – absence biologického rodičovství, proto je zde touha prožít rodičovství alespoň psychologicky, předpoklad zabezpečení kontinuity rodiny
- rodina – snaha o rozrůstající se rodinu, snaha k jedináčkovi doplnit sourozence
- smysl života, životní náplň – snaha o zaplnění prázdného místa po vlastních dětech, které jsou již dospělé
- ekonomické zabezpečení – snaha podělení se o přebytek materiálních statků
- záchranář – snaha o záchranu dítěte, tzv. „*spasitelský komplex*“

2. motivy neveřejné – motivy, které žadatelé před veřejností skrývají, ale uvědomují si je:

- pragmatismus – žadatel vnímá péči o dítě jako dostačující náhradu za zaměstnání
- ekonomické zabezpečení – zajištění stabilního příjmu
- rodinná povinnost – rodinná sounáležitost a společenské očekávání vytváří tlak na přijetí dítěte v rámci příbuzenských vztahů
- společenský status – zajistit plnohodnotný život dítěti, tedy péči o dítě je společensky uznávanou hodnotou ve společnosti
- ubytování – radí se zde zařízení pro výkon pěstounské péče, např. SOS vesničky
- publicita – sebeprezentace, a to především u mediálně známých lidí

3. motivy skryté – motivy, které pocházejí z nevědomí žadatelů:

- něco si dokázat – aspirace nerealizovaného či neúspěšného rodičovství je přesouvána k nově příchozímu dítěti
- vykoupení své viny – snaha o tzv. odčinění, kdy rodič nezvládl roli biologického rodiče
- „čekám, že mi dítě bude vděčné a že mne ocení“ – nezralí jedinci, kterým v dětství chyběla pozornost a nadále se potýkají se skutečností, že jsou v partnerském vztahu nenaplnění

- řešení partnerské krize – příchod nového dítěte má zlepšit situace v nenaplněném partnerském vztahu
- psychopatologické motivy – nejčastěji pedofilie
- mocenské ambice – v rodičovské pozici vzniká budování závislosti a uplatňování mocenských ambicí

Právě význam těchto motivů může výrazně přispět k pochopení náhradního rodičovství a tím i styl výchovy dítěte. Velmi důležitým bodem je, aby si sám rodič přiznal, jaká motivace ho vede k náhradní péči, a tedy k náhradnímu rodičovství. Výše můžeme vidět, že motivace žadatelů o svěřením dítěte do náhradní rodinné péče je opravdu široká a pestrá ve všech směrech, avšak také můžeme vidět takové motivy, které jsou skryté či utajované. Jelikož některé motivy vycházejí i z nevědomí žadatelů, hraje zde podstatnou roli osoba budoucí matky, tedy náhradní matky, která je mnohdy iniciátorkou v procesu náhradního rodičovství (Škoviera, 2007, s. 54-60).

3.4 Motivace k pěstounské péči

Motivace je u každého pěstouna odlišná. Velmi časté je, že pěstouni již mají své vlastní děti a jsou zkušenými rodiči. U těchto rodin převládá touha po velké rodině s velkým počtem dětí, mají potřebu pomoci opuštěnému dítěti, kterému udělají život o něco příjemnější, ale je důležité říct, že ani po stránce finanční není tato záležitost pěstounské péče pominutelná (Sychrová, 2015, s. 57). Podle britské studie Schoefield (in Sobotková, 2003), která je o pěstounské péči a dělí pěstouny do tří skupin podle jejich motivace, tyto tři kategorie jsou:

1. *family builders* – ti mají za cíl rozšířit svou rodinu takovým způsobem, že přijmou dítě do své rodiny. Dále do této kategorie patří ženy, které jsou bez partnera, ale touží po dítěti.
2. *second family* – v této kategorii se nachází pěstouni, kteří mají své vlastní děti již dospělé a mají potřebu prožívat rodičovství znovu formou pěstounské péče.
3. *professionals* – pěstouni, kteří se starají o děti se speciálními potřebami a forma pěstounské péče je pro ně formou placené práce.

Výsledky tohoto výzkumu ukazují, že v případě *family builders* jsou aktivnější ve výchově spíše muži, a naopak u *second families* jsou to ženy, které jsou spíše v tichosti podporovány svými muži.

Rodger, Cummings a Leschied (2006) motivaci k pěstounství rozlišují dvojím způsobem. První způsob je vnitřní motivace a druhý způsob je motivace vnější. Vnitřní motivace vychází zevnitř jedince, kdy se jedinec zaměřuje na hodnoty, standardy a také osobní rysy. Zatímco vnější motivace je poháněna očekávanou odměnou nebo splněním očekávání okolí. Dále Rhodes et al. (2006), zvažují další dvě kategorie motivace, kdy se první kategorie zaměřuje na dítě a druhá kategorie zaměřená na sebe, tedy na pěstouny. Důvody zaměřené na dítě se zabývají potřebami dítěte a důvody orientované především na samotné pěstouny se soustředí pouze na potřeby osobní.

Sebba (2012) ve svém výzkumu podpisuje také motivaci a rozděluje ji do tří skupin. První skupina se se zaměřuje na důvody, které jsou směřované na dítě. Ve druhé skupině je zaměření na pěstounskou péči a její vliv na jedince (například přidávání smyslu života, naplňování přesvědčení nebo být rodičem). Poslední skupina motivace se vztahuje k širšímu prostředí, a proto tuto skupinu můžeme nazvat jako orientovanou na společnost, kdy děláme něco pro komunitu, nebo že naplňujeme něčí přesvědčení. Některé důvody lze zařadit do jedné z kombinovaných kategorií, které máme výše popásány (vnitřní, vnější, zaměřené na dítě, zaměřené na sebe nebo orientované na společnost), jiné je obtížnější seskupit.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 METODOLOGIE VÝZKUMU

V praktické části diplomové práce byl vymezen hlavní cíl výzkumu, dílčí výzkumné otázky a z nich dále vycházející výzkumné cíle. Dalším úkolem bylo popsat použití výzkumného nástroje a výzkumného souboru. V empirické části je nutné stanovit metodu sběru dat, kde se následně možné se věnovat způsobu zpracování dat, tedy interpretaci. Hlavním výzkumným cílem diplomové práce bylo zjistit, jaká je motivace u pěstounů k výkonu právě pěstounské péče, a proto byl jako výzkumný soubor zvoleni pěstouni na přechodnou dobu. Pro realizaci tohoto výzkumu byla zvolena kvalitativní forma, kde bylo přínosné využít výzkumnou metodu tzv. narativních rozhovorů, přičemž Hendl (2008, s. 176) popisuje, že je možné se zajímat buď o celý život respondenta nebo pouze o část, která zapadá do vybraného tématu, a to dle určitého časového výseku. Tento celý proces je níže popsán v kapitole výzkumného nástroje. Pro tento výzkum byla zvolena i krátká časová linie před samotným rozhodnutím narátorů stát se pěstouny. Zajímat nás tedy bude i jejich situace před touto životní etapou.

4.1 Výzkumné cíle

Hlavním výzkumným cílem této diplomové práce je zjistit, jaká je motivace pěstounů k výkonu pěstounské péče na přechodnou dobu v kontextu životní cesty.

Dílčí výzkumné cíle:

1. Zjistit, jaký je životní příběh pěstounů na přechodnou dobu.
2. Zjistit, jakým způsobem se vyvíjela motivace v průběhu pěstounství.
3. Zjistit, zda je u rodin motivace k přijetí dalšího dítěte do pěstounské péče.
4. Zjistit, jaké pozitiva a negativa pěstouni shledávají u samotného zprostředkování pěstounské péče.

4.2 Hlavní výzkumná otázka

Jaká je motivace pěstounů na přechodnou dobu k výkonu pěstounské péče?

4.3 Dílčí výzkumné otázky

VO1 Jaký je životní příběh pěstounů na přechodnou dobu?

VO2 Jakým způsobem se změnila motivace pěstounů v průběhu pěstounství?

VO3 Jaká je motivace k přijetí dalšího dítěte do pěstounské péče?

VO4 Jaké jsou pozitiva a negativa u zprostředkovávání pěstounské péče?

4.4 Výzkumný soubor

Pro tuto práci jsou výzkumným souborem pěstounské rodiny, které vykonávají tzv. pěstounskou péči na přechodnou dobu. Pro získání respondentů byla zvolena **metoda záměrného výběru**, kdy měl narátor možnost díky osobnímu kontaktu oslovit dlouholetou pěstounku, a ta následně doporučila jiné pěstounské rodiny, proto jako druhou metodu můžeme popsat jako tzv. **metodu sněhové koule**. Miovský (2006, s. 131-132) ve své publikaci uvádí, že metoda sněhové v oblasti kvalitativního výzkumu je nejvíce využívaná. Tato metoda je založena na dvou kombinacích, první kombinací je účelový výběr a druhou kombinací je prostý náhodný výběr. Jedinou podmínkou pro tuto metodu je, že je nezbytné získat první kontakt s požadovaným respondentem - v našem případě jde o osobní kontakt s dlouholetou pěstounkou, která je náš první respondent, můžeme tedy hovořit o tzv. nulté fázi. Díky prvnímu kontaktu máme možnost získat skupinu kandidátů pro první fázi. Lidé z první fáze jsou zvoleni respondentem z nulté fáze této metody. Jelikož nebyla metoda sněhové koule v tomto výzkumu úspěšná, a to z důvodu neudělení souhlasu s užitím případně získaných informací od respondentů, bylo nutné zvolit jiný způsob. Následná **metoda samovýběru** se pro tento výzkum stala tou pravou. Tato metoda je založena na principu dobrovolnosti, a především na aktivním zájmu o zapojení se do výzkumné studie. Ve velké většině se jedná o inzerát, na který reaguje jen ta osoba, která má opravdu zájem o účast ve výzkumné studii.

Záměrným výběrem bylo nutné vyřadit některé zájemce o tento výzkum, jelikož nesplňovali hlavní kritérium, a to, že nebyli pěstouny na přechodnou dobu či měli v péči pouze jedno dítě, a tedy nebylo možné porovnat motivaci k výkonu pěstounské péče mezi více dětmi, kterou jsou do péče svěřeny. Uvedeme si tedy kritéria záměrného výběru: 1. pěstoun vykonává nebo někdy v minulosti vykonával pěstounskou péči na přechodnou dobu, 2.

pěstoun nemá problém otevřeně hovořit o svém životě a za 3. rodina vychovává dvě a více dětí. Pro přehlednost je možné nahlédnout do tabulky č.3, která uvádí potřebné informace o respondentech.

Tabulka 3: Respondenti-pěstouni na přechodnou dobu

Respondent	Pohlaví respondenta a jeho stav	Délka výkonu pěstounské péče	Počet dětí v pěstounské péči	Vlastní dětí	Forma pěstounské péče
R1-Marie	žena/vdova	2014- současnost	9 dětí	2	Přechodná pěstounská péče
R2-Anna	žena/ svobodná	2013- současnost	6 dětí	2	Přechodná pěstounská péče a nyní dlouhodobá pěstounská péče
R3-Michal	muž/ v manželství	2012-2018, 2019- současnost	8 dětí	6	Přechodná pěstounská péče

4.5 Metoda sběru dat

Jak již bylo zmíněno výše, cílem diplomové práce je zjistit, jaká je motivace pěstounů k výkonu pěstounské péče. Proto je pro tento výzkum vhodná **narativní analýza**, která spočívá v tom, že respondent hovoří o svém životě formou příběhu a výzkumník se snaží prokládat děj drobnými otázkami, aby se dokázal maximálně vcítit do jejich situace a mohl pochopit souvislosti, ovšem za předpokladu, že respondent je otevřený a nemá problém sdělovat i mnohdy citlivé informace. Proto bylo nezbytné mít pro tyto rozhovory předem připravené otázky, pro případ velkého odbočení od tématu. Níže jsou uvedeny otázky, které v rozhovorech často zaznívají:

- Jak vypadal Váš život před rozhodnutím stát se pěstounem na přechodnou dobu?

- Jak jste se dozvěděl/a o možnosti pěstounské péče na přechodnou dobu?
- Jaký byl Váš pocit při převzetí prvního dítěte do pěstounské péče?
- Liší se tyto emoce u dalších dětí, které máte svěřené do pěstounské péče?
- Jaké to bylo pro Vaši rodinu, když jste se rozhodl/a stát se pěstounem?
- Máte nějaké osobní rituály, které Vám pomáhají při předávání dětí?

Při získávání dat s našimi respondenty bylo předem domluveno, že celý rozhovor bude zaznamenán pomocí diktafonu. Hendl (2008, s. 161) uvádí, že u tohoto procesu je velice důležitá doslovná transkripce, kde mluvené slovo převádíme do doslovné textové podoby. Přepis do textové podoby zachováváme opravdu autenticky, píšeme nespisovná slova či možné nářečí, znázorňujeme i emoce, které jsou během rozhovorů přítomny. V tomto výzkumu máme opravdu velké štěstí na otevřenost při vyprávění životních příběhů, všechny rozhovory byly velmi obsáhlé a výstižné.

4.6 Způsob zpracování dat

Jednotlivé rozhovory byly uskutečňovány v březnu roku 2022, kdy po jejich uskutečnění byla nutná již zmiňována doslovná transkripce. Dva rozhovory proběhly pomocí videohovoru, a to z důvodu onemocnění respondentů. Avšak jeden rozhovor mohl být zrealizován osobně, uskutečnil se v domě respondentky.

Při analýze narativního výzkumu je prvním úkolem opakované čtení analyzovaného textu, který je přepsaný z nahrávky rozhovoru s respondenty. Podstatným úkolem je hledání spojitostí mezi jednotlivými příběhy pěstounských rodin.

Narativní analýza

V tomto výzkumu je volena narativně orientovaná analýza, která spočívá ve čtyřech přístupech, kde se nabízí možnost zkoumat dané jevy z různých úhlů. Dále je také metoda narativní analýzy kombinována s technikou otevřeného kódování, a to za pomoci čtyř modů, které popisuje Lieblich (1998, s. 13-18) ve své publikaci: 1) holisticko-obsahový, 2) holisticko-formální, 3) kategoriálně-obsahový a 4) kategoriálně-formální (Lieblich, Tuval-Mashiachi a Zilber, 1998, s. 13-18).

- 1) V **holisticko-obsahovém modu** se výzkumník zaměřuje na celý příběh, především na jeho obsah. Cílem tohoto typu interpretace je co nejvíce vystihnout postoje, hlavní

témata, kde budeme hledat všechny společné znaky v životních příbězích jednotlivých pěstounských rodin.

- 2) **V holisticko-formálním modu** se interpretace zaměřuje na formální aspekty, a to především z hlediska celého vyprávění. Můžeme zde pozorovat změny v průběhu života, například životní krize, kde mohou být typické vzlety a pády v daném životním úseku.
- 3) **V kategoriálně-obsahovém modu** je způsob interpretace obdobou postupu obsahové analýzy. Díky výborné orientaci v textu, kterou musíme ovládat, jsou z textu vybrány dílčí výroky, které dále seskupujeme do kategorií. Tyto kategorie mohou být předem definovány, nebo jsou vytvořené během analýzy textu, za pomoci otevřeného kódování.
- 4) **V kategoriálně-formálním modu** se interpretace zaměřuje na stylistické a lingvistické prvky, které nám prozrazují emoční prožívání příběhu narátora. Celou emoční stránku sledujeme pomocí řeči těla, kdy je pro nás velice důležité zachytit veškeré emoce, jako je smích, pláč a povzdech (Čermák, 2006, s. 85-109).

5 ANALÝZA A INTERPRETACE DAT

Tato kapitola se bude věnovat především analýze údajů, které se nám podařilo získat díky narativním rozhovorům s pěstouny, kteří se zaměřují na pěstounskou přechodnou péči. Prvním krokem při analýze dat je přepis rozhovorů do písemné podoby, dále pak využíváme techniku otevřeného kódování. Pro analýzu dat jsme zvolili narativně orientovanou analýzu, kterou jsme sledovali ve dvou formách. V této práci jsme se zaměřili na holisticko-obsahový a kategoriálně-obsahový modus.

Otevřené kódování

Technika otevřeného kódování byla vyvinuta díky analytickému aparátu zakotvené teorie, avšak díky své jednoduchosti, a také účinnosti je hojně využívána ve velmi široké škále kvalitativních projektů. Pomocí kódování jsou veškeré údaje rozebrány, konceptualizovány a dále jsou složeny zcela novým způsobem. Při otevřeném kódování se text rozděluje na jednotky, kdy se těmto jednotkám přidělují jména (tzv. kódy) a s těmito kódy může dále výzkumník pracovat. Nejprve je třeba analyzovaný text, který je v tomto případě přepsaný rozhovor v textové formě, rozdělit na jednotky. Jednotkou v této technice může být slovo, seskupení více slov, věta či celý odstavec. Každou vzniklou jednotku označujeme patřičným kódem, to je pro nás nějaké slovo, nebo také krátká fráze, která vystihuje kódovanou pasáž a odlišuje ji od ostatních částí (Švaříček a Šed'ová, 2014, s. 211-212).

5.1 Modus holisticko-obsahový

Cílem tohoto modu je zkonstruovaný zápis životního příběhu jednotlivých pěstounů. Zápis je rozčleněn do několika kategorií, které v sobě ukrývají kódy jednotlivých příběhů. Jednotlivé kategorie jsou pro všechny příběhy totožné a budou dále popisovány, jelikož tvoří jádro jednotlivých samotných příběhů.

Díky holisticko-obsahovému modu bude možné odpovědět na jednu z dílčích výzkumných otázek.

DVO 1: Jaký je životní příběh pěstounů na přechodnou dobu?

První příběh – Marie

Rozhovor s Marií se uskutečnil pomocí videohovoru, jelikož nás od sebe dělila velká vzdálenost a nebylo možné se setkat osobně. Na tento rozhovor jsme se předem domluvily na sociální síti, v jejímž rámci se mi Marie také na základě mé žádosti ozvala. Marie byla seznámena s tím, kde bude tento rozhovor využit. Marie byla během videohovoru velice

klidná, otevřená a neměla žádný problém sdílet svůj příběh. Hned na začátku sdělila, že se můžu dotazovat opravdu na cokoli. Na úvod stačilo pobídnout kterým směrem začít a následně samostatně vyprávěla celý příběh. Neboť ani jednu z nás netlačil čas, měly jsme možnost k podrobnějšímu vyprávění. Když se v příběhu vyskytla nějaká situace, které jsem neporozuměla, tak jsem se doptala a vše mi bylo bez problému vysvětleno. Celý rozhovor byl velmi uvolněný a doprovázený smíchem, ale místy i smutnými vzpomínkami.

Život před pěstounstvím:

Marie nám sdělila, že se velmi brzo vdala, jelikož to dříve bylo zvykem. Měla dvě děti, na které zůstala sama. *V roce 1998 mi náhle zemřel manžel, takže jsem s dětma zůstala sama. Ehm pak jsem pracovala s manželem, měla jsem s ním firmu, takže jsem tam pracovala. No a jak manžel zemřel, tak jsem firmu prodala i s druhým společníkem a já jsem pracovala v nějakém automobilu, ale jen chvíli.* Dále se Marie díky své kamarádce živila jako pomocnice v domácnosti, ale časem byla nespokojená, protože neměla energii na svou vlastní domácnost. *Přišla za mnou kamarádka, která nemůže mít děti a zeptala se mě, že dostali adoptovaný dítě jejich druhý, dvouměsíční a vona měla velice dobrou práci. Je tak nastavená hodně kariéristicky, protože pro ni to bylo hodně důležité. V práci ji nabídli, že když se vrátí rychle po mateřský, tak že dostane lepší pozici. Takže ona odešla od té holčičky na 10 měsících a zůstala jsem u ní dělat chůvu a paní v domácnosti. Ona chodila do práce. No tohle jsem dělala na živnost jako paní v domácnosti, a potom jsem k tomu dělala další.. no nabalovala se mi tahle práce, dělala jsem další úklidy. A když jsem vodchovala tuhle holčičku, tak jsem přešla zase do jiný domácností, a nakonec jsem uklízela, já nevím 10 domácností, hlídala i děti a uklidila. A někde jsem třeba jen navařila, přišla jsem dopoledne navařila na týden dopředu, protože paní nebavilo vařit a nestíhala. Takže jsem dělala takovouhle práci 9 let.* Během tohoto období Marie onemocněla a tato práce pro ni byla příliš náročná. V této době již měla povědomí o pěstounské péči. *Já jsem vo ní průběžně věděla jako celej život, že existuje taková služba, znala jsem teda tu klasickou dlouhodobou, pak ke mně přišlo kolem roku 2006, když se začalo mluvit o přechodný PP, ale to už jsem o tom taky věděla něco, ale věděla jsem, že tam byly ty platy v případě, že měl to dítě u sebe a jinak ty platy nedostával. A to já jsem jako samoživitelka s dvěma dětma nebyla, no jako to nešlo prostě, to jsem nemohla.* V roce 2012 musela Marie podstoupit operaci a rozhodla se, že už dál nechce dělat pomocnici v domácnosti. Její děti byly už dospělé a téměř odstěhované, také se zmínila, že měla několik pokusů o vztah, ale nikdy to nevyšlo a skončilo to po pár letech rozchodem. *Tak jsem si řekla, že chci dělat tu pěstounku na přechodnou dobu, ale*

pořád jsem hledala, s kým by to šlo, jako s partnerem, takže až si najdu nějakýho partnera, tak že pak bychom spolu do toho mohli jít. No a když skončil tenhle vztah v roce 2013 tak jsem si řekla, že se můžu vykašlat s čekáním na někoho s kým by to šlo, a že to prostě rozjedu sama.

Rozhodnutí stát se pěstounem:

Po ukončení posledního vztahu se Marie rozhodla stát se sama pěstounem na přechodnou dobu. *V roce 2013, to bylo někdy v listopadu a já jsem na začátku ledna šla na OSPOD a podala jsem žádost o pěstounskou péči na přechodnou dobu, tam mi to hrozně, teď už moje kamarádka (smích) rozmlouvala, ta paní z OSPODU, že je to hrozně náročný a ať to ještě pořádně promyslím. Vůbec nepochybovala o tom, že by to nezvládla. Velmi se na tuto novou kapitolu života těšila. Marie popisuje, jak musela podstoupit kurz a navštívit psychologa. V tuto dobu stále dělala původní práci, kterou popisovala, a která ji dále nenaplňovala. Marie se na příchod dítěte velmi těšila a začala zařizovat vše potřebné. No a během toho léta jsem si pořídila postupně peřinky, kočárek, zavinovačku, postýlku no všechno jsem prostě sehnala po bazarech a tak. No já jsem vůbec neuvažovala nad tím, že bych tím kurzem neprošla (smích) a všechno jsem si nakoupila a zařídila, no a 20. října skončil kurz a tam nám na krajském úřadě řekli, že než nás jako schválej, než dostaneme osvědčení, tak že to potrvá minimálně do konce listopadu, že. Marie tedy počítala s tím, že do konce listopadu bude pracovat v původním zaměstnání, ale bylo rozhodnuto, že v polovině listopadu už bude mít svěřené dítě do péče a stávající práci musí ukončit hned.*

Jsem pěstoun:

První dítě dostala Marie do pěstounské péče velmi nečekaně, jelikož ho dostala téměř o měsíc dříve, než původně bylo domluveno. Ve velkém spěchu se snažila všechno potřebné udělat co nejdříve, aby bylo pro dítě vše nachystáno. Bylo nutné před převzetím dítěte podepsat potřebnou dokumentaci, bez které by to nebylo možné. *Tenkrát jsem si vydupala, aby mi to dítě přivezli, protože oni mají povinnost nám to dítě doručit domů, ale nechtěj to dělat a nedělaj to moc. Tenkrát mi to, no protože soud má vlastně doručit to dítě na adresu, kam ho svěřuje, takže by měli nám ho dovést domů, ale nechtěj to dělat a my to v podstatě taky moc nechceme, protože je fajn si promluvit s doktorama, když si to dítě přebíráme v porodnici, nebo takhle, já si vždycky přebírala děti z porodnice, jednou z nemocnice, je lepší se o tom dítěti dozvědět vše od doktorů a těch porodních sester, co tam s ním jsou. R1 popisuje, jaké to pro ni bylo, když dostala do péče první dítě. Uvedla, že první dítě měla v péči 13 měsíců a následně šlo dítě do adopce. *Vo něm už teda nevím vůbec nic o broučkovi,**

on byl takovej drobek malinkej a nevím nic. Adoptivní rodiče byli hodně uzavření a nechtěli vo něm dávat žádné informace. Sice dvakrát poslali nějakou fotku, ale se zpožděním asi 3 měsíce a pak už nevím nic. Zpětně respondentka přemýšlela nad tím, jak se dítě asi má a sdělila mi, že je dost možné, že toto první dítě může mít opožděnější vývoj, jelikož za rok v její péči, byl chlapec přespříliš klidný. On byl strašně hodný dítě, takový možná až moc klidný, možná bude taky trošku postiženej, ale v tu dobu jsem to tak ještě neviděla, ale teď už to na těch dětech vidím víc, jak to mám nakoukaný, takže asi nějak opožděnej bude. Marie se domnívá, že nato může mít vliv jeho biologická matka, která byla během těhotenství, a také v době porodu pod silným vlivem drog, které mohly poškodit vývoj dítěte. U tohoto dítěte ani neproběhl kontakt s jeho biologickou rodinou, jelikož o kontakt nikdo neměl zájem ani přes to, že respondentka psala pravidelně dopisy. Dopisy si nepřebírali, takže to všechno trvalo tím pádem strašně dlouho. Marie popisovala, jak složitá byla komunikace mezi úřady, jelikož se dítě narodilo v jiném kraji, než je kraj, v němž žije respondentka. Všechno se protáhlo o 4 měsíce, kvůli špatné komunikaci. No a strašně se to táhlo. Ještě ke všemu měl takovou mladoučkou sociální pracovníci, která v tom ještě neuměla úplně chodit a já jsem nevěděla, že ji mám nějakým způsobem popohánět. Já jsem čekala až se někdo ozve mně, ale to teď už nedělám. Nebo nedělám, dělám.. ale jen když vidím, že se věci hejbou, když vím že se něco děje, tak čekám, ale když mám pocit, že se to nehejbe, no tak se aspoň zeptám. Prostě vznesu dotaz, kdy se bude dělat tohle a kdy zase tamto, snažím se být prostě ve vobraze. Výhodou pro naši respondentku bylo to, že si své první svěřené dítě velmi užívala. Také se mi snažila vysvětlit, že dříve byla komunikace celkově složitější, no teď to taky funguje všechno pružněj a jednodušejc. Tenkrát to bylo dost postavěný i proti pěstounský péči na přechodnou dobu, jak soudy, tak i OSPOD, nikdo se to nesnažil moc posouvat, bylo to dlouhý.

Předávání dítěte:

Pro Marii bylo velmi těžké odloučení od prvního dítěte, které měla v přechodné pěstounské péči, jelikož cítila, že další kontakt s tímto dítětem mít nebude. *Bylo to hodně těžký, protože za prvé ti rodiče byli hodně uzavření a já už tušila, že nebudou chtít udržovat kontakt, i když slibovali, že budou jeho i jeho staršího sourozence vozit na hlídání, ale věděla jsem, že to tak nebude. Cejtla jsem to, že jakmile se to všechno ukončí, tak že se to utne všechno. Následně nám sdělovala další důvod toho, proč to pro ni bylo těžké. Ten chlapeček byl špatně předanej.. Já jsem to neuměla a celý to trvalo 3 měsíce. On nevěděl, čí je, prostě oni si ho různě půjčovali, ale on byl úplně ztracenej, nevěděl, co se s ním děje. Ale tohle asi nevěděl*

ještě nikdo, protože v té době to bylo ještě takový.. no teď se to dělá jinak. Když není nějaký termín toho předání, tak se to dělá nějakýma návštěvama, ale neděla se to navazovaně. Ten malej v tom měl prostě hrozný bordel, bylo to s ním jako s horkou bramborou, když to tak ošklivě řeknu. Dále jsme se dozvěděli, že po týdnu kontakt s adoptivní rodinu, a také s chlapcem proběhl a bylo jí jasné, že něco není v pořádku. Chlapeček měl adoptivní rodinu moc rád, ale když Marii po týdnu uviděl spustila se lavina emocí a chlapec propukl v pláč. No voba jsme byli vyřízení a já jsem se z tama pak musela ve chvílce kdy on se hrál, prostě vytratit. U vyprávění dalšího předávání se respondentka začala smát, jelikož mohla porovnat toto druhé předávání s tím prvním, které se dle jejích slov nepovedlo. Ale pravdou je, že se chybami člověk učí, a v tomto případě je to opravdu pravdivé tvrzení. Adoptivní rodina souhlasila s nabídkou, že se můžou na víkendy zůstat v bytě kde Marie žije, aby byl kontakt adoptivní rodiny a dítěte co nejvíce intenzivní. Rodina souhlasila a tyto víkendy se několikrát opakovaly, čímž se vztah dítěte a nové rodiny více prohluboval. Tam je fakt důležitý u těchto maličkých dětí, aby to bylo hodně intenzivní. Vono to nestačí jednou na dvě hodiny, to je jako by ani nejezdili. Prostě radši na celý den, třeba dva dny za sebou. Já si vod tý doby ty rodiče k sobě prostě stěhuju. Já jim hnedka na začátku řeknu, že jestli s tím nemají problém, tak já ho určitě nemám. Marie popisuje osudy dalších dětí, které měla v péči. Jedno to dítě šlo do adopce, další holčička, ta byla zanedbaná matkou, byla čtrnácti denní a byla dehydratovaná a málem umřela.. No a do péče si ji vzal děda s babičkou. S dědou jsem v kontaktu (úsměv). Pak jsem měla chlapečka 2 měsíce, kterej šel zpátky k matce, to byla cizinka, která tady v Čechách porodila a myslela si, že se to nedozví její biologická rodina, protože když se dítě narodí tady, tak si myslela, že se to prostě nedozví. No ale netušila, že některý státy s náma mají spolupráci v těchto sociálních věcech no a ty státy to řešej. Biologická rodina se to dozvěděla, no a ta ženská si ho vzala zpět. Pak jsem měla 10letou holčičku, a to byl mazec teda. V této části jsme se dozvěděli, jaké jsou opravdu negativní chvíle pěstounské péče. Dívka, která se k Marii dostala byla týrána svým otcem, kvůli tomu, že nesnáší ženy. Mladá slečna si zažila opravdové peklo. No ale vona si ubližovala, měla záchvaty prostě sebepoškození, byla agresivní i vůči mně i sobě. Nesnášela se. Tato dívka se dostala do péče své tety, kterou předtím neznala. Marie také sdělila, že se pro tuto dívku snažila dělat co nejvíce, aby ji pomohla po psychické stránce, což se jí dle jejího názoru podařilo.

Biologická rodina a kontakt s dítětem:

Respondentka nám velice stručně sdělila, že biologická rodina ve většině případech alespoň ukáže, ale kontakt je velice mizivý. *Téměř všechny děti mají kontakt, ale to je tak na další hodinu vyprávění, to Vám už ani říkat nebudu. Ale vždycky jsem se snažila jim rozumět, ale to jsou všechno lidi, který jsou na tom špatně, jsou to prostě lidi, kteří úplně jinak smýšlí.. To je prostě hrozně těžký.*

Ústavní výchova? Ne děkuji:

U této pěstounky se žádné dítě do ústavní výchovy nedostalo. Komentovala to slovy: *naštěstí ne*. Respondentka nastínila jeden případ, kde ústavní péče hrozila, ale nakonec šlo dítě do péče babičky. *To bylo celý dost složitý. Ta jeho matka je na mentální úrovni tak 14letého dítěte, takže dost složitá situace. Tam byl problém v tom, že děti byly pořád vo samotě, rodiče v hospodě, no hrůza. Ta malá sestra ho musela i krmit, protože to nikdo jinej neudělal, no fakt katastrofa. No ale ta babička nám tvrdila, že nevěděla, jak moc špatně ty děti na tom jsou, a tím pádem, netušila, jak ta situace je vážná.*

Naše motivace:

Bylo pro mě důležitý bejt tady pro ty děti, protože moje děti už byly veliký. A já měla pocit, že když budu chodit v uvozovkách do klasický práce, tak pak vlastně přijdu domů, budu doma sama a 8 hodin budu v práci a 16 budu sama doma v tom bytě. Byl to pro mě nevyužitej čas, vnoučata jsem ještě neměla ani na obzoru. Takže jsem chtěla aspoň takhle někomu udělat lepší život, ty děti si to zasloužej. Motivace se v průběhu více dětí nezměnila, spíše se utvrdila v tom, že opravdu dělá správnou věc a její rozhodnutí být pěstounem bylo správné. Myslím si, že ty děti, který někoho potřebujou a já mám tu kapacitu a spousta místa a taky energie. Prostě dělat jim krásnej život a dávat jim radost, to je pro mě důležitý, to je moje motivace u každého dítěte.

Rub a líc:

Ptali jsme se také na pozitiva a negativa. Marie vidí pozitiva především v tom, že dítě dostane lásku, pochopení, a že jim někdo dá opravdu směr, kterým by dítě mělo do budoucna jít. *Obrovské pozitivum vidím v tom, že ty děti někdo přitulí, přivine. Ale jako i ty velký ne, jen ty malý. I když je to u těch velkých hodně těžký. Ty děti potřebujou někoho k sobě, kdo je pro něj tady pořád pro ně.* Naopak o negativech v pěstounské přechodné péči se Marie velmi rozmluvila, bylo to velmi upřímné a pro naši respondentku velice důležité mi tyto informace předat. *Vadí mi, že je málo dlouhodobých pěstounů. je to zase úplně jiný a náročnější a v něčem jednodušší. No já ty děti totiž nemám kam předávat.. (povzdech) já vždycky s hrůzou*

trnu, že dostanu dítě, které bude mít těžkou nějakou historii, etnikum a nemoce, a že já ho budu muset dát do ústavu. Marie je pevně rozhodnutá, že dítě do dlouhodobé pěstounské péče sama nechce, bojí se, že by to sama nezvládla. Dále se nám snažila nastínit, co ji nevyhovuje v systému, který u nás funguje a proč. Pak jako negativum vidím nerozhodnost soudů, OSPOD ten začíná fungovat kontinuálně, takže fungují zhruba stejně, ale ty soudy..to je šílený. Prostě by to mělo být pružnější, a ne nechávat dítě rok v rodině, protože tam prostě rok může zůstat. A pak ještě mi vadí to, že by nás úřady měly brát jako partnery. Většinou to tak je u OSPODU ano, tam nás tak berou, ale krajské úřady, tam to nefunguje, tam nás berou jako poddaný, kde musíme poslouchat na slovo, jinak je to „bububu, tytyty“. Také nám popsala případ, kdy byla pod velkým tlakem a výhružkou, která ji mohla vyřadit ze systému pěstounů, kvůli tomu, že nechtěla přijmout do péče sourozence. Neumím si představit fungovat s dvěma dětmi, které jsou zanedbané a v hrozném stavu. Ty děti nejsou naučený na nic, co je pro nás běžný, jsou to takové malé „zvířátka“ a dvě bych prostě nezvládla, takže to jsem si stála za svým, že vopravdu ne.. Pak jsem to ještě několikrát poslouchala, že nefungujeme tak, jak máme, že si nastavujeme pravidla, ale cílem není mě zničit, ale co nejvíce pomoci těm dětem. Prostě v papírech mám jedno dítě. Jsem prostě sama a netroufnu si na puberťáka. Prostě netroufnu, je to nad mé síly. Já musím mít fyzicky nato, abych to dítě zvládla. Bez chlapa za zádoma to nedám. Ale pak jsem jednou řekla, že do 10 let a okamžitě jsem to měla zanesený v systému (smích). Ale po té zkušenosti s tou 10letou holčkou, co jsem měla. Vona se chtěla zabít, pokoušela se vyskočit z balkonu, mlátila hlavou o zed', kopala mě. A já si prostě nevemu na triko to, že mi to dítě skáče z balkonu, protože já nemám sílu ho udržet. To je prostě dítě v afektu, a to má neskutečnou sílu. Nikomu nepřeju to, co jsem s tou holčkou zažila, ale dostala se z toho. Je úžasná, vždycky to semnou probrala, když se z toho dostala. Vona nechtěla spolupracovat s psychologem, takže jsem to s ní řešila já, neustále jsem měla na mobilu specialisty a prostě jsem se snažila udělat maximum proto, aby se cítila dobře.

Názor okolí:

Mám 80letou sousedku naproti, a ta vobřečí úplně každý dítě co odchází a pořád se ptá a kontroluje, kam ty děti půjdou a jaká je ta biologická rodina. Takže já musím trochu tajit, když sem rodiče těch dětí jdou, protože ona je schopná je vyslychat (smích). Ukazuju jí fotky, když mi nějaké přijdou. A ostatní sousedi sledujou, ptají se, koukají do kočárku. Takže ta zpětná vazba je vopravdu pozitivní, ale ne na tolik, aby se někdo pěstounem taky stal.

A jak to bude dál?:

Odpověď byla okamžitá, bez přemýšlení a zaváhání. *Já už bych neměnila. Doufám, že to zvládnou, co nejdýl fyzicky, ale i psychicky dělat co nejdýl. Nevím teda jestli úplně do důchodu, ale co budu moct, tak určitě ano.*

SHRNUTÍ příběhu Marie:

Marie se vdala jako mladá, jelikož to dříve bylo běžné. S manželem měla dvě děti, které jsou nyní dospělé a bydlí každý ve svém. Velkou roli v jejím životě hraje tragická smrt manžela, jelikož s manželem měla firmu, byla nucená tuto firmu po jeho smrti prodat a začít pracovat tam, kde ji to bude bavit. Rozhodla se, že bude ženou – pomocnicí ve více domácnostech, a také že se bude starat o děti jako chůva. Během této práce onemocněla a byla nucená podstoupit operaci zad. Po této operaci si uvědomila, že ani tato práce ji dále nenaplňuje a chce se věnovat pěstounské péči. Marie měla více pokusů o navázání nových vztahů, avšak nepodařilo se jí najít trvalého partnera a rozhodla se, že pěstounkou se může stát i jako jednotlivec. Velmi se nadchla pro fakt, že bude mít malé miminko, kterému se bude naplno věnovat. Její děti tuto skutečnost berou velmi zodpovědně, a také mají snahu své matce pomáhat, když si Marie potřebuje odskočit například k lékaři. Po úmrtí manžela je v neustálém kontaktu s manželovými rodiči, kteří dlouhou dobu tuto práci neuznávali a dětem se vůbec nevyjadřovali, avšak i toto dokázala Marie odbourat a tchýně s tchánem našli pochopení. Marie je velmi zodpovědná a našla si své tempo, ve kterém kráčí cestou pěstounské péče. Během doby, kdy se stala pěstounkou, měla v péči již 9 dětí. Do budoucna chce přechodnou pěstounku stále dělat, jelikož ji tato práce naplňuje.

Druhý příběh – Anna:

Tento rozhovor se jako jediný uskutečnil osobní schůzkou v domě respondentky. Předcházela mu osobní domluva, jelikož jsem tuto pěstounku poznala díky mé kamarádce, která je dcera této ženy. Jméno respondentky bylo pozměněno dle předchozí domluvy. S nahráváním nebyl žádný problém, pouze mě respondentka požádala, aby se záznam nedostal k nikomu dalšímu, přepis jí nevadil. Anna byla při rozhovoru lehce rozhozená, protože měla u sebe na hlídání chlapečka, kterého si maminka nevyzvedla čas, ale náš rozhovor nijak nenarušoval. V průběhu se uvolnila. Celý rozhovor byl velmi zajímavý, ale často jsem se ztrácela v ději, jelikož respondentka odbíhala od doplňujících otázek a razila si svou cestu.

Život před pěstounstvím:

Anna nám začala vyprávět svůj příběh a začala tím, že vyprávěla o dětství, kde si našla cestu k dětem. *Od mých deseti let jsem pořád hlídala děti nějaké. Pořád jsem se starala o děti. Vedla jsem tábory, jezdila jsem jako vedoucí na tábory, nebo jsem organizovala tábory, takže s dětma mě to vždycky bavilo.* Před pěstounstvím byla zaměstnaná jako elektromontér, uvedla, že ji práce bavila. *A když jsem vlastně dodělala školu, tak jsem šla pracovat do elektroopravny a tam jsem se setkala s paní, která měla dceru, která byla úplně mezi prvníma pěstounkama, což je vlastně 38 roků.*

Rozhodnutí stát se pěstounem:

Anna se o přechodném pěstounství dozvěděla od kamarádky, se kterou tehdy pracovala a díky které do toho šla. *Ta mě informovala o tom, že bude tady to, v tom 2010-11, tak mě informovala, že bude ta krátkodobá forma, jo, že to bude, jakože profi a že to bude jako zaměstnání a ona byla vlastně úplně první, co vlastně prodělala to proškolování. Měli jsme vynikajícího pro školitele ze Slovenska.* Tohoto školitele si velice chválila a dodnes vzpomíná na rady, které měla možnost díky tomuto kurzu vyslechnout. *No a takže tak to nás obeznámil s tím, abychom opravdu do toho šli, s tím že prostě to nebude lehké a nejtěžší to bude s dětma, protože mají něco za sebou. Čím to dítě si člověk vezme starší a myslí si, že to bude už starší, já si s ním budu povídat, já mu pomůžu, to dítě má něco zažité a může to sakra dát sežrat.* V tento moment mi respondentka začala vyprávět o prvním dítěti, které měla v péči. Vyprávěla děsivý případ toho, jak rodiče můžou ublížit dítěti. Avšak na konci tohoto příběhu mi respondentka sdělila, že dítě nebylo v rámci pěstounské péče, ale veškerá péče byla vyřízená dle slov Anny „na soukromo“. Proto jsem se rozhodla tento příběh vynechat a pokračovat příběhem z pěstounské péče.

Jsem pěstoun:

První dítě v pěstounské péči získala Anna téměř hned po dokončení proškolování, kdy byla právně uznaná jako pěstoun na přechodnou dobu. *Takže už jsem nechtěla takhle na soukromo, tady jsem taky nevěděla, co očekávat a tak, a bylo to zas něco nového, zase prostě nový vstup, protože to už jsem musela řešit úředně, soudně, jezdit do té porodnice. Já s těma dětma jsem vždycky zůstávala v porodnici, když bylo zapotřebí. Nikdy jsem je tam nenechala.* Následně Anna vyprávěla, jaké to bylo ve chvíli, kdy začala navštěvovat před pěstounský kurz. *Když jsem si zažádala o to, že bych chtěla být ta přechodná pěstounka, tak vlastně přišli z OSPODU, přišli z kraje jo a přišli se podívat, vůbec v jakých podmínkách žiju, což je i doted'ka, že se musí nejdřív podívat, jestli vůbec jako to dítě sem se vměstná.* Také mi vyprávěla, že dříve nebyla možnost služby skladů pro pěstouny, která je aktuálně pro

všechny pěstouny přístupná. Znamená to, že pěstoun nemusí pro dítě, které má mít svěřené do péče, kupovat oblečení, ale může zažádat tento sklad a může si vzít co mu chybí.

Předávání dítěte:

Předávání není nikdy jednoduché, vždy je to pro Annu velmi náročné po psychické stránce. *To je díra v srdci, to řveme všichni, řveme štěstím, že někdo bude šťastnej. Řveme tím, že je to přece jenom to dítě, mě zavolají a já už ho miluju, ještě jsem ho ani neviděla a pak ho mám doma, jo a máte ho dávat dál.* Anna zvolila stejný přístup při předávání jako první respondentka Marie, která si přála intenzivní kontakt mezi adoptivní rodinou a dítětem. *Já jsem to tak začala nastavovat a pak se to tak zalíbilo, že prostě ti rodiče, když tady nemůžou a nemají kde bydlet a předává se to dítě, ten proces předávání, tak pár jich tady nocovalo, buď jenom maminky, nebo já jsem tady ty první měla oba dva rodiče, ti prostě spali navrchu a já prostě tady s dítětem, tak to bylo taky o ničem jo. Oni prostě my se chceme vyspat, tak si nechej tady malou, jo. Takže to bylo pak zase jenom u nich, jenomže to si zase nepřála maminka, abych tam byla jako delší dobu, takže to bylo taky takové jo.* Předávání pro Annu je vždy velmi bolavou součástí této práce.

Biologická rodina a kontakt s dítětem:

Anna se nad otázkou kontaktu s biologickou rodinou musela nejprve zamyslet. *Pět holčiček a teď mám chlapečka no. Takže první šli do adopce, neviděla jsem rodiče.* Následoval příběh, kdy mi Anna vyprávěla setkání s biologickou maminkou jednoho z dítěte, které měla v péči. *Volá mi doprovodná pracovnice, že asi z toho budu mít obavy, ale že oni mě tam podpoří, budou u mě, budou tam i úředníci, psychologové, když budu jako to požadovat. No a já jako o co jde, co se stalo? Maminka by chtěla vidět Vás, jako ne dítě, ale Vás a já jako maminka? A proč zrovna mě? No tak jako dobrý, tak jako byla jsem s tím smířená, že někdy se to může i stát. No tak jsem prostě přijela na to setkání, na tu schůzku a tam hezká paní, pěkně oblečená, milá, vzdělaná, supr, ještě s jedním dítětem a teď mi prostě ona říká, mě nejde jako úplně o to, abych viděla konkrétně Vás, že jste to jako vy.* Díky Anně jsem měla možnost vyslechnout si opravdu nešťastný osud mladé ženy, která měla smůlu a vybrala si špatného partnera. Partner biologické matky nebyl otcem dítěte, a proto se o dívku neměl zájem starat. *Ona chtěla vyloženě tomu dítěti dát šanci a těm, co nemůžou mít děti. No já jsem jí chválila, já bych jí tam zulíbala pomalu, že prostě.* Dále mi respondentka popisovala i negativní kontakty s biologickou rodinou, kterou nikdy nepotkala kvůli agresivnímu chování. *No prostě našli v parku těhotnou ženu, odvezla jí sanitka a zjistili, že je teda těžce pod pervitinem. Že je podvyživená, pod pervitinem a že je teda těhotná a že už to vypadá, že*

každou chvíli porodí, takže maminku začali čistit, miminko začali přes maminku čistit a mamince dodávali trochu. Takže maminka se tam asi 14 dnů zdržela, což jako bylo obrovské plus pro to dítě. Drogy v těle matky velmi agresivně působily i na dítě, což respondentka také popisuje a je velmi rozrušená. Ta holčička tak strašně čpěla chemikáliema, jak měla v sobě ten pervitin na to čištění. To bylo hrozné, já jsem brečela zase, že ta holka už byla jak dvouměsíční, ona byla malinká, dvě kila šedesát, černé vlasy, dvacet centimetrů, takové černé háro a už na mě tak a se dívala a mě jí bylo hrozně líto, že to není miminko, které spinká. Ona reagovala, protože byla nabuzená těma drogama. No a, tak to bylo zase takové, toto bylo velice negativní.

Ústavní výchova? Ne děkuji:

Nenene, do ústavní naštěstí ne, to je naše noční můra vždycky říkáme. Ústavní výchova hrozila u posledního chlapečka, kterého měla Anna v přechodné pěstounské péči, ale kvůli rozhodnutí soudu a umístění chlapce do ústavní péče, se Anna rozhodla na, že si chlapce vezme do pěstounské dlouhodobé péče. Anna dostala u soudu na výběr, co s chlapcem bude. Soudce řekl já Vám dávám na výběr, oni tvrdí to tady, já jsem dokázala, že to nejde, tak řekli, kam chcete? Do ústavu? On řekl, paní Červinková, já Vám navrhuju, jestli chcete, teď hned podejte žádost, já Vám jí příklapnu, takže mě nic jinýho nezbylo. Přesto vztah s biologickou maminkou chlapce udržuje a popisuje ho jako kladný. Máme velice dobrý vztah s jeho maminkou a ona mě říká že mě to nebude vadit, když Vám bude říkat mami.

Naše motivace:

Annu motivovala především kamarádka, se kterou dříve pracovala. Ta kamarádka, já jsem od 10 let věděla, že prostě bych chtěla spoustu dětí a když nebudu mít vlastní, protože mě ve dvaceti řekli, že jsem sterilní, tak jsem prostě to vůbec nebrala jako tragédii. Prostě jsou jiné děti, kterým prostě pomůžu. Takže mě to motivovalo. Od jakživa jsem měla děti ráda, mám ráda, takže a prostě baví mě to. Přestože respondentka uvedla, že nemůže mít vlastní děti, na konci vyprávění uvedla, že dvě vlastní děti má z doby, kdy to bylo pro její tělo možné.

Rub a líc:

Tak pozitivum je v tom, že to dítě prostě není v ústavu, že je v rodině, prostě že zažije ten chod domácnosti, v první řadě lásku, prostě že má tu blízkou osobu, když má jakoukoliv potřebu. Prostě jeho dorozumívání je pláč že, takže když zapláče, tak v ústavu prostě ho odloží a pláče jo a když zapláče tady v té pěstounské péči, tak prostě má své potřeby, vlastně prvořadá. U negativní strany pěstounské péče se musela respondentka zamyslet, jelikož nad

tím nikdy moc nepřemýšlela. *Ale negativa v tom, že spousta těch, právě těch rodin, i když týka se to těch pěstounů jo, že není smířená s tím, že ti děti budou mět posun, že prostě půjdou dál. To jsou obrovské negativa, že prostě neumí to dítě pustit dál kolikrát a hledají všechno možné na těch budoucích rodičích, těch náhradních rodičích, tak to jsou negativa. Negativa, právě to, že k těm soudům musíme, ale zase kdo má obhajovat to dítě, když ho máte třeba rok doma, to dítě, tak je to třeba u toho soudu, aby se to řeklo, ale je to takové nervačení, teda pro mě to vždycky bylo jako nepříjemné. To byli negativa, negativa to, že prostě nevíte, nevíte, co s tím dítětem.*

Názor okolí:

Názor okolí Annu nijak netrápí, i když vnímá, že okolí to vnímá spíše negativně. *Starší žena, která má malého chlapce, který mi říká maminko. Jediné pochybení je pro ni prostředí školky, jelikož se k věku pěstounky vyjadřují většinou děti. Já jsem se půl roku smiřovala s tím, že prostě bude mět starou babu a já neuznávám, aby mi děcka říkali babi, mami, teto. Teta si připadám, jako teta z ústavu. Babi, vždyť já jeho babi nejsem jo, já nejsem jeho rodná babi, takže prostě této, mami, já vím, že maminka, máme velice dobrý vztah s jeho maminkou a ona mě říká že mě to nebude vadit, když Vám bude říkat mami, uvidíš, když půjde do školky, on Vám bude říkat babi a oni řeknou ty děcka a kde máš maminku a on nebude vědět. Jako on ví, že měl maminku, která ho měla v bříšku. Ted' to pobírá, ted' má období, kdy to pobírá a byl u mě, prostě byl u mě v bříšku. No, no ale tak já ho nechávám, jo, ale vím, že jsem druhá maminka, že jsem náhradní maminka a že má svoji maminku. Vid', že máš svoji maminku a já jsem tvoje náhradní maminka?* Respondentka mluví na chlapečka.

A jak to bude dál?:

Respondentka se o budoucnosti nezmínila konkrétně, jelikož má momentálně dítě v dlouhodobé pěstounské péči chlapce, který má 5 let a u respondentky může být do své zletilosti. Předpokládá se, že tomuto chlapci věnuje maximální péči a v případě dřívějšího odchodu, bude pokračovat v pěstounské péči na přechodnou dobu.

SHRNUTÍ příběhu Anny:

Jak jsem již zmiňovala v úvodu, tento rozhovor byl poněkud komplikovaný, jelikož Anna velmi často mluvila mimo položenou otázku. Jejím úmyslem bylo, aby mi sdělila co nejvíce informaci, které byly velice zamotané a v příběhu jsem se ztrácela. Přesto o Anně můžu říct, že je velice pyšná na své rozhodnutí věnovat se pěstounské péči, tato práce ji naplňuje a pro všechny děti se snaží dělat maximum. Anna si prošla velmi náročnými situacemi, jelikož

měla spoustu dětí od drogově závislých matek, ale veškerou péči zvládla opravdu skvěle. Pro Annu je velkou pomocnicí její dcera, která je vždy v pohotovosti v případě potřeby. V tomto příběhu je stěžejní, že se z pěstounky na přechodnou dobu stala pěstounka dlouhodobá, a to z důvodu, že by se chlapec z její péče musel vrátit do ústavní výchovy, což si Anna nechtěla připustit.

Třetí příběh Michala:

Poslední rozhovor proběhl stejně jako ten první, a to formou videohovoru. Tento rozhovor byl velmi příjemný, ale také velmi dojemný. Michal neměl problém, jako všichni respondenti, s upřímností a otevřeností. Michal reagoval na inzerát, který byl vystaven prostřednictvím sociální sítě, věděl tedy na jaké téma bude, a také znal veškerá kritéria, která jsem pro tento rozhovor měla. Ozval se mi velmi příjemný pán, který měl přísný pohled, tento názor se mi v průběhu rozhovoru změnil. A vnímala jsem Michala velmi pozitivně. Rozhovor byl neskutečný a po jeho ukončení mnou ještě dlouho velmi rezonoval. Emoce, které se táhly celým povídáním, jsem dlouho nezažila, jelikož jak sám Michal řekl: „*Chlapi nepláčou*“. V tomto případě by se však nerozbrečel pouze někdo, kdo nemá srdce. Michal mi také zdůraznil, že nemusím měnit jeho jméno, jelikož se za své výroky nijak nestydí.

Život před pěstounstvím:

Michal popsal svůj život předtím, než se stal pěstounem, vzpomínal na své první manželství, které skončilo, ale ze kterého má 6 dětí. Zmínil se, že o náhradní pěstounské péči už nějaké informace měl, jelikož otec jeho bývalé ženy byl jeden z autorů zákona o náhradní rodinné péči. *Takže o tom jsem si s tchánem dost často povídal, protože pěstounská péče, to byl takovej fenomén, kterej za komunistů byl zrušený a potom byl za pozdní po roce 68 obnovený, no, takže jsem o tom věděl.* O zaměstnání, jaké Michal předtím dělal moc nemluvil, zmínil se pouze o tom, že pracoval s knihami.

Rozhodnutí stát se pěstounem:

Pěstounem se chtěl Michal stát už v době prvního manželství, ale jeho žena s tímto nápadem nesohlasila. *No každopádně s manželkou (tou první manželkou) jsme měli těch šest dětí, ale když nám ty děti dorostly tak jsem říkal, co budeme dělat, jsme ještě mladý. Protože jsme se brali velice mladý, tehdy to tak ještě bylo a bylo nám tehdy něco málo přes 20 let a říkám, co kdybychom si vzali nějaký ty děti do pěstounský péče.. no ale manželka říkala „no, no, no to je blbost“. Takže ne, no dobrý.* Znovu mluvil o pěstounské péči jako o fenoménu, který ho velmi lákal. *No, ale každopádně to byl takový fenomén, že jsem se dozvěděl, protože jsem*

se dozvěděl, že tchán pán.. byl kamarád doktora Matějčka a profesora Dunovského, to jsou takový ty SOS vesničky, a tak. Takže to byl takový první impuls, ale pak dlouho, dlouho nic, pak jsme se rozvedli. Důvod rozvodu nás v tomto případě nezajímal, proto se plynule navázalo na pokračování životního příběhu Michala, kde mi pyšně popsal, jak se k pěstounství dostal. Pak jsem si vzal tu stávající moji ženu Evu, a ta je musím říct ze 190 % ten motor pro tu pěstounskou péči. Manželka Eva měla své 2 děti, ale společné děti s manželem nemají, proto se rozhodli pomoci dětem s nelehkým osudem. Důležitou informací také je, že Michal o sobě tvrdí, že to s dětmi moc neumí, a proto se rozhodli pro věkovou kategorii 0-10 let. Jak už tam nalízá puberta, tak tomu už nerozumím (smích) jo tak to prostě mám. To mám dokonce i v posudku, takž doopravdy nekecám.

Jsem pěstoun:

Michal s manželkou Evou, měli možnost mít první dítě v dlouhodobé pěstounské péči. O této dívce mluvil velice stručně, ale vyplynulo z rozhovoru to, že dívka byla v jejich péči do své zletilosti a následně se vrátila zpět ke svým biologickým rodičům. Vzpomínal si, že informace ohledně přechodného pěstounství byla kolem roku 2012 a tato forma byla vnímána jako zaměstnání. *My jsme teda něco dělali, jako nějaký knížky a blbosti okolo toho, ale manželku to tak nesmírně zaujalo, jako ta pěstounská přechodná, že jsme se do toho dali. Takže jsme se přihlásili oba 2012 přes nějaký ty krajský úřady a tak. V roce 2012 s manželkou absolvovali kurz a mnoho pohovorů s krajským úřadem, ale sám Michal přiznal, že tyto administrativní záležitosti si moc nepamatuje. Ovšem zážitek s psychologem si pamatuje dodnes. No a pak psycholog.. s téma mám problém. Ty když mě viděj, tak to je prostě... já se na ně podívám, takhle se podívám.. vidíte mě jo? Ano vidím Vás. (pán se upřeně dívá do očí a má kamenný výraz) přesto se oba smějeme. Ty holky mají prostě problém, že jsem hyena, jo a dají mi blbej posudek. Ale jedný tý psychologu jsem se ptal.. když si semnou povídáte a děláte semnou tady to vyšetření nebo pohovor.. proč se nekoukáte na mě? Vy se koukáte úplně někam jinam a já jsem přímo před Váma, chci se Vám koukat do očí. No a ona mi vodpověděla: "je no vy jste jak upír" no, takže psychologu to je můj věčnej problém. Respondent se domnívá, že pohovor s psychologem byl hlavní důvod, proč byla jejich žádost o pěstounství zamítnuta. Toto zamítnutí je s manželkou neodradilo a podali si odvolání, kterému bylo vyhověno a stali se pěstouny. Pak v roce 2013, na svatého Františka 4.října, podotýkám, jsem trošku katolík nebo tak, jsem dost katolík. No, a to jsme dostali takovou holčičku, a to bylo prostě, no to byla paráda. Vyprávění o prvním dítěti v přechodné pěstounské péči bylo pro Michala na první pohled velmi emočně náročné,*

několikrát se během hovoru rozbřečel natolik, že měl potřebu na pár chvil odejít a uklidnit se. Na konci rozhovoru mi ale sdělil, že to pro něj nebylo nepříjemné. *To nebylo vůbec nepříjemné, to byl pocit naprostýho štěstí, ale jako úplně nebeskýho. A ještě navíc, když jsme si museli i s manželkou prožít to zamítnutí z krajskýho úřadu a odvolání, úspěšného zhodnocení ministra, tak prostě i přes tyhle všechny byrokratický potíže, pak dostanete do náruče malinkatou holčičku.. (pláč) to je prostě štěstí.* Michal mi popsal všechny děti, které měl s manželkou v péči. Bylo z našeho rozhovoru cítit, že tato práce ho opravdu naplňuje a prožívá velmi silně každé dítě.

Předávání dítěte:

Ve vyprávění se velmi často vyskytují vtipy, které jsou opravdu úsměvné. *Já jsem prostě cynik a vůbec nebrečím, protože chlapy nepláčou (pláč), no ale žádnéj problém. Mně je 66 let, já už prostě pubertáka doma nechci, protože ať si pubert vodsero kdo chce jo, to není můj problém. Ale je to jenom dobře, ty děti jsou prostě do lepšího, čeká je krásnej život. S manželkou jsme tak nastavený, že jsme taková ta startovací plocha, která chytá ty průšvihy těch životů a vony ty děti jdou prostě do lepšího.* Utvrdil mě v tom, že od začátku, kdy se s manželkou do pěstounství pustili, počítali s tím, že dítě půjde dál. Jsou přesvědčení, že je to tak správné a má to tak být, proto je pro oba jednodušší přijmout fakt, že jde dítě dál.

Biologická rodina a kontakt s dítětem:

Kontakt s biologickou rodinou také popsal velmi podrobně. Všechny děti kontakt s biologickou rodinou neměli. *Potom byl ten chlapeček, to byl zvláštní případ, kdy maminka opravdu velice odpovědná paní, jo, jenom prostě měla ve svém životě smůlu. Protože byla těhotná a našla si jiného partnera, který nebyl otec tady toho chlapečka, no a von jí řek, že tady tu kukačku nechce, do toho jí vyhořel barák. No, takže co s dítětem, když už ho nosí pod srdcem, dala ho do adopce. Ale zajímavý bylo, a to jí dávám palec nahoru, ona chtěla vědět, kdo se o něj bude starat, chtěla nás prostě poznat, kdo jsou ti přechodní pěstouni. Takže jsme se poznali, seznámili se na OSPODU v Hradišti, ale ani jsme si neříkali jména, protože to není vůbec důležitý, ona byla spokojená, dala chlapečkovi dárky do života, ty dostal pak při adopci. To si říkám, že byl až tragickéj případ, ta ženská měla opravdu zájem, aby to dítě bylo šťastný.* Dále vyprávěl o sourozencích, které mají aktuálně v péči. V tomto případě má babička, ale i maminka, o děti zájem a je to doslova přechodná péče, jelikož se tyto sourozenci budou ke své matce vracet hned, jak to kvůli zdravotnímu stavu matky bude možné.

Ústavní výchova? Ne děkuji:

Za dobu jejich pěstounské péče nešlo žádné dítě do ústavní výchovy. Uvedl, že tři děti jsou v adopci, jedno dítě je v dlouhodobé pěstounské péči a zbytek se vrátil, případně se bude vracet k rodičům. Přesto popsal případ dívky, kterou si doslova zamiloval a velice rád na ni do dnes vzpomíná a u této dívky se nevědělo, jak to s její budoucností bude, jelikož dělala problémy babička dívky. *Tak jsem říkal, že kdyby ta měla jít do ústavu po tom roce, tak s ní uteču na Thajwan a budu ji držet co nejdál to půjde, protože tu bych teda do ústavu v žádném případě nepustil. To prostě ty děti nemají.. prostě ústav je dobrý, že to existuje, to ano, ale když to nemusí bejt, tak ať to není.*

Naše motivace:

Motivace je pro Michala a jeho ženu zcela jasná a nebylo třeba s odpovědí dlouho otálet. *Prostě tohle bylo to nejkrásnější a pořád je, co jsem v tom kariérním životním příběhu zažil. Je mi 66 let jedu prostě posledních 25 % života. Ta motivace to je jednoduše, no je to to, že doprovázíte do života toho člověka, který to má úplně zbabraný. Také užil slovo „entuziasmus“ ač sám uznal, že to zní zvláštně, tak motivaci k pěstounské péči takto opravdu vnímá.*

Rub a líc:

Nad otázkou pozitivní stránky pěstounství se vůbec nepozastavil. *Osobní naplnění, prostě to je radost, to je pohoda. Je to prostě nádhera. A takové to libido na té slovácké vesnici, to uznání od společnosti. Nerozumí tomu moc, ale obdivujou to. Naopak negativa se shodují u všech respondentů. Byrokracie, dlouhodobost soudu, který rozhodují o lidských životech, nekompetence a malichernost těch úředníků. Ale zase ne všech úředníků, ale jak já říkám krajský úřad v Olomouci, to budu dlouho vzpomínat.. Ale jinak jako negativa nic. To že je to blbě placený, to je fuk.*

Názor okolí:

Michal vnímá ohlasy od okolí velice pozitivně, především pak od lidí z vesnice, kde žijí. Vzpomínal však na začátky, kdy vyjel s kočárem do ulic: *Tak jako lidi čuměli, jak je to možný, starý dědek a má dítě. Ale pak se díky nám přidal jeden manželský pár, který se stal taky pěstounskou rodinou, takže už taky mají asi 5-6 lidí. Ten ohlas je teda fakt pozitivní. Ale taková perlička na závěr, já chodím do kostela i s dětma tam chodíme, a když jsem tam byl s jedním tím chlapečkem, zrovna měl mši náhradní farář, tak po mši dětem křížek na čelo a tak. Tak jsem s ním šel s tím chlapcem a pan farář se ptal jako dědeček? Říkám ne. Tak*

tatínek? (zhrození v hlase, ale široký úsměv) protože věk a tak, takže se mě ptal, tak co teda jste? Tak jsem mu řekl, že jsem se inspiroval svatým Josefem, chvílku na mě čuměl, a tak mu říkám, no pěstoun nee? (smích) tak jsme se zasmáli. Tak to byl takovej žertík no.

A jak to bude dál?:

V pěstounské péči chtějí manželé pokračovat, i když si Michal uvědomuje, že sil může v budoucnu ubývat. *Já Vám to říkám no, to prostě záleží na manželce. Já ty děti budu vozit a chovat klidně do stovky. A mazlit taky, to se u nás mazlí každý večer před spaním. Ale určitě budeme pokrčovat, dokud můžu, tak to nechce pustit. A ještě když je to jistá forma příjmu pro manželku, tak jako jo, to je dobře.*

SHRNUTÍ příběhu Michala:

Michal je v druhém manželství, kde se s jeho ženou rozhodli být pěstouny na přechodnou dobu. Tato myšlenka stát se pěstouny nevyšla na první pokus, ale museli si projít zamítnutím a následně podali odvolání, jemuž bylo vyhověno ze strany ministerstva, díky čemuž se nakonec pěstouny stali. Ve své péči měli manželé 6 dětí, ke kterým mají stále pozitivní vztah, a na které moc rádi vzpomínají. Během jejich pěstounské cesty nastala pracovní komplikace, kdy museli pěstounství přerušit. Tato doba netrvala moc dlouho a znovu se k této pěstounské péči vrátili.

Pěstounská péče je pro tento manželský pár smyslem života a jsou vděční za každé nové dítě, kterému mohou poskytnout lásky plný start do života.

5.2 Modus kategoriálně-obsahový

V kapitole holisticko-obsahovém modu, byly představeny jednotlivé příběhy respondentů. Nyní tyto příběhy budou srovnávány a následně budou hledány společné znaky mezi jednotlivými příběhy respondentů. Zároveň dojde k nalezení odpovědí na dílčí výzkumné otázky, které jsou pro výzkum důležité.

Život před pěstounstvím:

Jednotlivé příběhy mají různé životní cesty, přesto se tyto cesty setkávají v jasném cíli, který je pro tento výzkum právě pěstounská péče. V prvním příběhu Marie se dozvídáme o nečekaném úmrtí manžela. Tato situace vedla Marii k tomu, že musela prodat firmu, kterou se svým mužem budovala a vrhla se na práci, která ji naplňovala. Stala se ženou v domácnosti a zároveň chůvou. Přesně v tomto bodu se první respondentka dozvídá o pěstounské péči na přechodnou dobu, jako novém druhu zaměstnání. V druhém příběhu

hovoří o svém životě před pěstounstvím Anna, která popisuje kladný vztah k dětem již od svých 10 let, kdy různě hlídala děti a později se věnovala vedení dětských táborů. Anna nehovořila o svém partnerském vztahu, pouze se zmínila, že má dvě děti, ale vždy si přála rodinu mnohem větší. Kvůli zdravotním problémům nemohla mít své další děti, a proto se rozhodla stát se pěstounkou. Anna jako jediná nehovoří o pěstounství jako o zaměstnání, a také jako jediná uvedla, že se zároveň s pěstounskou péčí věnuje také soukromému hlídání dětí. V posledním příběhu vystupuje jediný muž Michal, který o pěstounské péči snil již v jeho prvním manželství. Tento sen se mu splnil až v druhém manželství, kdy se spolu s jeho ženou Evou stali pěstounskou rodinou.

Shodu mezi jednotlivými příběhy můžeme nalézt právě v tom, že o pěstounské péči měli naši respondenti povědomí takřka od své dospělosti, a právě díky tomu byla jejich volba jasně promyšleným krokem v jejich životě.

Rozhodnutí stát se pěstounem:

Marie se rozhodla být pěstounkou po několika nepovedených pokusech a vztah, který by byl trvalý. Rozhodla se, že pro vykonávání pěstounské péče nepotřebuje čekat na někoho dalšího a ráda poskytne svůj domov někomu, kdo jej potřebuje. Tohoto rozhodnutí nikdy nelitovala, i když si zažila velmi silné momenty, které si dříve nedokázala ani představit. O velice silných momentech také hovořila Anna. Anna se rozhodla být pěstounkou díky své kamarádce, která pěstounskou péči vykonávala dlouhodobě. Díky možnosti přechodné pěstounské péče Anna neváhala. Za rozhodnutím Michala stojí především jeho manželka Eva, která byla hlavním hnacím motorem, i když Michal o pěstounství snil už dříve.

V této kategorii je jasnou shodou mezi všemi respondenty fakt, že všichni mají své vlastní děti, které byli v době rozhodování plnoletí a všichni již měli své vlastní bydlení.

Jsem pěstoun:

V našem výzkumu máme takové pěstouny, kterým jsou dle jejich přání přidělena spíše novorozeňata nežli starší děti. Všichni mají ve své preferenci uvedeny děti od 0- do maximálně 10let věku dítěte. Tento věk si určili po důkladném promyšlení, uznali totiž, že si netroufají na děti staršího věku, a to především z důvodu vlastních sil. Ne vždy se jedná o děti bezproblémové, většinou se do pěstounské péče dostávají děti, které mají opravdu temné dětství, a po zkušenostech Marie, která ve své péči měla dívku se sklony silného sebe poškození, usoudila, že je toto hranice, kde jí vystačí její vlastní síly.

Přesto je velmi důležité zdůraznit, že všichni naši respondenti měli možnost pěstounskou péči započnout novorozenátkem, které si přivezli přímo z porodnice. Všichni tento moment popisují velmi jako velmi silný moment, který si budou navždy pamatovat a rádi vzpomínat.

Předávání dítěte:

Předávání dítěte jak už do adopce, dlouhodobé pěstounské péče nebo do biologické rodiny je vždy silný zážitek pro všechny. Tento krok k přechodné pěstounské péči patří a naši respondenti jsou s tímto ztotožnění. V případě adopce nebo dlouhodobé pěstounské péče je pro naše respondenty důležitý intenzivní kontakt mezi novou rodinou a samotným dítětem. R1 a R2 mají zajatá svá pravidla, které se jim během let zkušeností osvědčila, a proto se předem domlouvají na pobytu náhradní rodiny u pěstounů doma. Ale v mnoha případech také jezdí pěstouni do nového prostředí dítěte, alespoň na pár prvních dnů kvůli adaptaci dítěte na nové prostředí. Tato metoda se velmi osvědčila a respondentky si ji nemůžou vynachválit, a to také z důvodu pozitivního vztahu, který si vytvářejí s novou rodinou.

Po předávání si pěstounské rodiny užívají volna, ale také zpracovávají své emoce, které jsou velmi silné. Michal uvedl jaké mají s manželkou rituály, když u nich proběhne předávání dětí. V jejich domácnosti to spočívá v naprosté pohodě, kdy se snaží měsíc relaxovat, věnovat se svým zálibám, jako je třeba práce na zahradě nebo v případě manželky Evy četba knih. R1 a R2 se shodují v tom, že čas po předávání se snaží naplno využít, navštěvují různé kulturní akce nebo rádi jezdí za relaxací do wellness center.

Biologická rodina a kontakt s dítětem:

Naši respondenti se domnívají, že kontakt s biologickou rodinou je pro dítě velmi důležitý, ale také velmi náročný. V některých případech, kdy je dítě týrané a zneužívané je lepší, když se rodina nezajímá a dítě má možnost začít nový život v nové rodině, která mu dá lásku. Například Marie uvedla příklad, kdy se snažila spojit s biologickou rodinou, která neměla o dítě zájem, a tak se celková doba pěstounství protáhla na 13 měsíců a dítě, které měla v péči vychovala tak, jak nejlépe uměla. R2 a R3 se ve své kariéře pěstounů setkali s tím, že biologická matka dítěte neměla zájem o osobní setkání s dítětem, ale právě s pěstouny. Dle slov respondentů bylo pro matku důležité, že jde dítě do dobrých rukou a nemusí si vyčítat, že dítě nebude mít nikdo rád. Michal uvedl, že maminka dítěte předala dítěti dárky do života, které ve své zletilosti dostane od své budoucí adoptivní rodiny.

Respondenti se ve svém vyprávění shodují v tom, že převážně není o děti ze strany biologické rodiny zájem, a tak pokračují do adoptivních rodin, kde se dětem dostane

potřebné lásky. Jsou ovšem i případy, kdy se dítě do biologické rodiny vrátí i za podmínek, které nejsou příliš pozitivní. Tento příklad mi popsala Marie, která předávala dítě babičce, která již předem věděla, že její péče není dostatečná a bojí se, jak to s chlapcem dopadne. Dle jejích slov nemá její názor u soudu žádnou váhu a pokud projeví zájem biologická rodina, téměř vždy se tam dítě vrátí, a to i za předpokladu, že podmínky rodiny nejsou ideální pro návrat dítěte.

Ústavní výchova? Ne děkuji:

V jednom z našich příběhů vznikl mezi pěstounem a dítětem velmi silný vztah, kde mi respondent uvedl, že kdyby dítě mělo jít do ústavní výchovy, raději by s ním utekl na druhou stranu světa, protože dle jeho názoru děti do ústavní výchovy nepatří. R2 se stala dlouhodobou pěstounkou právě z důvodu, že by se dítě nemělo kam vrátit. Nebyla pro chlapce žádná adoptivní rodina ani žádná dlouhodobá pěstounská rodina, a také nebylo možné, aby se dítě vrátilo ke své mamince, a proto se naše respondentka rozhodla pro dlouhodobou pěstounskou péči, jelikož nechtěla chlapce poslat do ústavní výchovy. Tohoto rozhodnutí nelituje, protože si s chlapcem vytvořila opravdu silný vztah.

Naše motivace:

DVO3: Jaká je motivace k přijetí dítěte do pěstounské péče?

Motivací pro to stát se pěstounem bylo pro naše respondenty to, že své děti měli již dospělé a zůstali bydlet sami, připadalo jim, že nemůžou mít radost, když žijí ve velkém prázdném domě. Bylo pro ně velkou motivací, že někomu dokážou udělat lepší život, někomu, kdo si to zaslouží. Marie také uvedla, že pro ni bylo obrovskou motivací to, že byla ve svém bytě sama a pokaždé když se vrátila z práce přemýšlela nad tím, co by mohla udělat jinak, aby se cítila lépe. A právě díky tomuto času, kdy byla sama začala velmi silně uvažovat o pěstounské péči, která jejímu životu dávala smysl.

Pro všechny respondenty bylo také velmi důležité, že znovu zažijí možnost přivinout a dát lásku miminku, které už sami nemohou mít. A na závěr také uvedli, že je pro ně motivací nalákat nové zájemce o pěstounskou péči.

Rub a líc:

DVO4: Jaké jsou pozitiva a negativa u zprostředkování pěstounské péče?

Pozitiva k pěstounské péči byla jasná a odpověď se mi dostala téměř bez zaváhání. Všichni pěstouni uvádějí pěstounskou péči jako náplň života, osobní naplnění, radost z toho, že dítě

není v ústavní péči, ale je v rodině. Ale úplně jako hlavní pozitivní část celé pěstounské péče vidí to, že dítě, které pláče, někdo obejmě a jeho emoce sdílí. Je pro ně velmi důležité, že dítě není odstrčeno a o jeho prožívání dané chvíle se opravdu někdo zajímá.

Informanti popisovali také různé negativní zážitky, které během pěstounské péče na přechodnou dobu měli možnost zažít na vlastní kůži, a především se shodují v informaci, kdy jako obrovské negativum vidí hlavně nerozhodnost soudů. Všichni respondenti se shodují, že by práce soudů měla být pružnější a mít především rychlejší řešení pro trvalou péči dítěte. Dále naše informanty mrzí, že je úřady nevnímají jako společníky, ale spíše jako poddané, kteří musí na slovo poslouchat. V těchto případech doporučují komunikaci mezi pěstounem a doprovodným pracovníkem, který by se měl v takové chvíli za svého pěstouna postavit a hájit jeho zájmy.

Názor okolí:

Blízké okolí má na pěstouny velmi pozitivní názor. Všichni respondenti uvádějí úsměvné příběhy o tom, jak se zajímají například sousedé o děti. Marie mi také vyprávěla o sousedce, která každé dítě při odchodu do nové rodiny velmi opláče. Lidé, kteří se pohybují v okolí pěstounů mají téměř vždy pozitivní vztah k této práci. Pro Michala a jeho ženu má vliv na okolí velmi pozitivní dopad, jelikož se díky nim rozhodli být pěstouni také jejich přátelé. Marie by si přála, aby i širší veřejnost měla více možností nahlédnout do světa pěstounů, jelikož spousta lidí tuto službu nezná.

A jak to bude dál?:

DVO 2: Jakým způsobem se změnila motivace pěstounů v průběhu pěstounství?

Motivaci všichni pěstouni vnímají stejně silnou jako na samém začátku, kdy měli možnost převzetí prvního dítěte do péče. Nikdo z vybraných respondentů nepřemýšlel o tom, že by se jejich motivace změnila, jsou přesvědčeni o tom, že díky prvnímu dítěti v péči je toto rozhodnutí správné. Díky tomu se všichni vybraní respondenti shodli na tom, že pěstounskou péči chtějí nadále vykonávat, jelikož je to pro ně náplň života. Anna jako jediná z dotazovaných má momentálně dítě v dlouhodobé péči, ale nepředpokládá, že je to její poslední dítě, kterému umožní vlídnější start do života.

5.3 Shrnutí výzkumu

Tato kapitola je věnována výsledkům výstupů z empirické části diplomové práce, která zpracovávala tři životní příběhy lidí, kteří se věnují pěstounské péči na přechodnou dobu.

Tyto příběhy byly získány pomocí narativních rozhovorů, v nichž je respondent veden tak, aby vyprávěl právě svůj osobní příběh. Holisticko-obsahový modus umožnil sledovat životní cestu jednotlivých respondentů, kteří neměli problém se svěřit s velice citlivými informacemi, které je provází jejich cestou pěstounství. Bylo možné nahlédnout jak na pozitivní stránku pěstounské péče, tak i na tu negativní. Ve svých výpovědích se respondenti velmi často shodovali. Tyto životní příběhy byly následně porovnány a byly mezi nimi nalezeny některé společné znaky, při čemž byl využit modus kategoriálně-obsahový. Důležité je podotknout, že každá pěstounská rodina má zcela odlišný životní příběh, proto se tento výzkum vztahuje pouze na rodiny, které se s námi podělily o kus svého života.

V této závěrečné kapitole je také zodpovězena hlavní výzkumná otázka, která zní:

Jaká je motivace pěstounů na přechodnou dobu k výkonu pěstounské péče?

Rozhodnutí, která pěstouny vedla k tomu stát se pěstouny na přechodnou dobu, je u respondentů téměř identická, a to taková, že je pro ně motivací pomoci dětem, které nemají vhodné prostředí u své vlastní rodiny. Jsou otevřeni pro to, aby dítěti vytvořili milující domácnost, ve které bude cítit jistotu, lásku a pochopení. Velmi často se jedná o děti, které jsou odebrány z péče biologické rodině, která tyto nezbytné aspekty nemůže dítěti poskytnout.. Může to mít hned několik důvodů, třebaže tyto aspekty oni sami nepoznali a nezažili nebo se může jednat o případy, kdy rodina jednoduše nemá o dítě zájem.

Vykonávání pěstounské péče přináší respondentům pocit radosti, důležitosti, také zde hraje velkou roli správný smysl života nebo třeba správně využitý čas, který pěstouni chtějí využít právě ve prospěch těchto dětí.

Všichni vybraní respondenti si přáli umístit do jejich péče děti ve věku od 0 do 10 let, přičemž téměř ve všech případech měli možnost začít svoji pěstounskou cestu s dítětem z porodnice. V těchto případech se jednalo o děti, kterých se biologická rodina vzdala, a tak byla možnost dát dítěti náruč lásky již od narození. Případy, kdy se do péče dostali děti starší, popisují respondenti jako zcela unikátní zkušenost, díky které se dokázali utvrdit v tom, že je nutné pokračovat dál v jejich úmyslu poskytovat pěstounskou péči hned v raném věku a ukázat tak dětem „správnou“ cestu, kterou by bez toho neměly možnost poznat.

ZÁVĚR

Cílem této diplomové práce s názvem “Motivace pěstounů k výkonu pěstounské péče” bylo zjistit, jaká je motivace pěstounů k výkonu pěstounské péče na přechodnou dobu a co pro ně tato životní role znamená. K dosažení stanoveného cíle byl použit vypracovaný výzkum, díky kterému bylo umožněno detailně proniknout do problematiky pěstounské péče na přechodnou dobu a úspěšně odpovědět na stanovené výzkumné otázky.

Teoretická část práce byla rozdělena na tři dílčí kapitoly, kdy v první z nich bylo představeno a vysvětleno několik forem náhradní rodinné péče, zejména zde byla z teoretické roviny rozebrána pěstounská péče a pěstounská péče na přechodnou dobu. Druhá kapitola teoretické části práce byla věnována procesu zprostředkování pěstounské péče, se zaměřením na rozhodování soudů, program PRIDE a možné způsoby financování pěstounské péče prostřednictvím dávek pěstounské péče. Závěr teoretické části je věnován stěžejnímu tématu této diplomové práce, kterým je motivace, a to jak z obecného hlediska, tak motivace k výkonu pěstounské péče.

Praktická část diplomové práce byla zpracována za pomoci výzkumu, díky kterému bylo možné nahlédnout do života několika pěstounských rodin, které byly ochotné sdělit svůj osobní příběh týkající se výkonu pěstounské péče na přechodnou dobu, k jejichž zpracování došlo pomocí narativních rozhovorů s těmito respondenty. Snahou při přípravě a zpracování těchto rozhovorů bylo zejména porozumět jejich motivaci pro výkon pěstounské péče. Konkrétně byla pro tento výzkum využita metoda kvalitativního výzkumu, kdy byly osloveny tři pěstounské rodiny na přechodnou dobu. Výzkum byl dále obohacen o narativní analýzu, díky čemuž bylo možné tyto příběhy sledovat pomocí dvou modů, a to pomocí holisticko-obsahového a kategoriálně-obsahového modu. Celá analýza byla prováděna pomocí předem stanovených výzkumných otázek, na které se v závěru této diplomové práce podařilo nalézt odpovědi, a zejména došlo ke splnění hlavní výzkumné otázky. Cílem tohoto výzkumu bylo tedy zjistit, jaká byla motivace pěstounů, ale také jaké shledávají na pěstounské péči pozitiva a negativa.

Díky této diplomové práci je zřejmé že pro respondenty, kteří se tohoto výzkumu zúčastnili, je výkon pěstounské péče posláním a je pro ně na prvním místě, přičemž motivací je pro ně především pomoc dětem, které nemají vhodné prostředí u své vlastní rodiny. Vykonávání pěstounské péče přináší respondentům pocit radosti, důležitosti, také zde hraje velkou roli

nalezení správného smyslu života nebo třeba správně využitý čas, který pěstouni chtějí využít právě ve prospěch těchto dětí. Největší problém v pěstounské péči shledávají jednotliví respondenti především ve spolupráci s orgány státní správy a zkosnatělosti tohoto systému při jejím zabezpečování.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

BENEŠOVÁ, L. *Osvojení a pěstounská péče*. Praha: Portál, 2002. 156 s. ISBN 80-7178-637-3.

ČERMÁK, Ivo. *Narativně orientovaná analýza*. In BLATNÝ, Marek (ed.). *Metodologie psychologického výzkumu: konsilience v rozmanitosti*. Praha: Academia, 2006. s. 85-109. ISBN 80-200-1450-0.

DVOŘÁK, Jan a kol. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek II, (§ 655-975)*. Wolters Kluwer, 2014 ISSN 2336-517X. Dostupné z: www.aspi.cz.

GERRIG, Richard J., ZIMBARDO, Philip G.: *Psychologie*, 18.vyd., *Pearson Studium*, 2008. ISBN 978-3-8273-7275-8.

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-485-4.

HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975)*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, ISBN 978-80-7400-795-8.

KERN, Hans, Christine MEHL, Hellfried NOLZ, Martin PETER a Regina WINTERSPERGER. *Přehled psychologie*. Vydání páté. Praha: Portál, 2015, 287 s. ISBN 9788026208716.

Kolektiv autorů. *Dobry pěstoun: náhradní rodinná péče v ČR*. Tábor: Asociace poskytovatelů sociálních služeb ČR, 2018. ISBN 978-80-907053-2-6.

KONEČNÁ, Hana. *Rodičem kdykoliv a jakkoliv?: průvodce asistovanou reprodukcí a náhradní rodinnou péčí*. Praha: Mladá fronta, 2017. Medical services. ISBN 9788020446527.

LIEBLICH, Amia; TUVAL-MASHIACH, Rivka; ZILBER, Tamar. *Narrative research: Reading, analysis, and interpretation*. Sage, 1998.

MATĚJČEK, Zdeněk, ed.; KOLUCHOVÁ, J.; BUBLEOVÁ, V.; KOVAŘÍK, J.; MIKULÁŠTÍK, Milan. *Manažerská psychologie*. 3. přepracované vydání. Praha: Grada Publishing, 2015, 338 s. Manažer. ISBN 9788024742212.

MIOVSKÝ, Michal. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada, 2006, 332 s. Psyché. ISBN 8024713624

NAKONEČNÝ, Milan. *Obecná psychologie*. Praha: Stanislav Juhaňák - Triton, 2015. ISBN 9788073879297.

NAKONEČNÝ, Milan. *Motivace chování*. 3., přeprac. vyd. V Praze: Triton, 2014, 599 s. ISBN 9788073878306.

NASH, Jordanna J. a Robert J. FLYNN. Foster and adoptive parent training: A process and outcome investigation of the preservice PRIDE program, *Children and Youth Services Review*. 2016, Pages 142-151. ISSN 0190-7409. Dostupné z: <https://doi.org/10.1016/j.chilyouth.2016.06.002>

NOŽÍŘOVÁ, J. Náhradní rodinná péče. Praha: Linde, 2012. 96 s. ISBN 978-80-8613191-7.

pěstounů. In: Kolektiv autorů. *Dobry pěstoun: Náhradní rodinná péče v ČR*. Asociace PLHÁKOVÁ, Alena. *Učebnice obecné psychologie*. Praha: Academia, 2004. ISBN 8020010866.

poskytovatelů sociálních služeb ČR, 2018, s 29-41. ISBN 978-80-907053-2-6.

PREISSOVÁ KREJČÍ, Andrea. Narativní analýza. In GULOVÁ, Lenka a Radim ŠÍP, ed. *Výzkumné metody v pedagogické praxi*. Praha: Grada, 2013. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4368-4.

RHODES, Kathryn et al. Foster Parent's Reasons for Fostering and Foster Family Utilization. *Journal of Sociology and Social Welfare*, 2006, 33(4), 105–126. Dostupné z: <https://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.1060.2486&rep=rep1&type=pdf>

RODGER, Susan, Anne CUMMINGS a Alan W. LESCHIED. Who is caring for our most vulnerable children? The motivation to foster in child welfare. *Child Abuse & Neglect*, 2006, 30(10), 1129–1142. <http://dx.doi.org/10.1016/j.chiabu.2006.04.005>

RYCHLIK, Daniel a Eva HRBÁČKOVÁ. Jak se stát pěstounem, výběr a příprava

SEBBA, Judy. *Why Do People Become Foster Carers?: An International Literature Review on the Motivation to Foster*. Oxford: The Rees Centre, 2012. ISBN: 978-0-9576782-0-0.

SYCHROVÁ, Adriana. *Pedagogické aspekty náhradní rodinné péče*. Vydání I. Pardubice: Univerzita Pardubice, Fakulta filozofická, 2015. ISBN 9788073959555.

ŠKOVIERA, Albín. *Dilemata náhradní výchovy: [teorie a praxe výchovné péče o děti v rodině a v dětských domovech]*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-318-5.

ŠTIKAR, Jiří. *Psychologie ve světě práce*. Praha: Karolinum, 2003. ISBN 8024604485.

ŠVAŘÍČEK, Roman a Klára ŠEĐOVÁ. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-7367-313-0.

TRNKOVÁ, Lucie. *Náhradní péče o dítě*. Praha: Wolters Kluwer, 2018. Právo prakticky. ISBN 9788075528643.

ZEZULOVÁ, D. *Pěstounská péče a adopce*. Praha: Portál, 2012. 198 s. ISBN 978-80-262-0065-9.

INTERNETOVÉ ZDROJE

Formy náhradní rodinné péče. Mpsv.cz [online]. ©2021 [cit. 2022-03-14]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/formy-nahradni-rodinne-pece>

Veřejné opatrovnictví: Zlínský kraj [online]. 25.03.2021 [cit. 2022-03-15]. Dostupné z: <https://www.kr-zlinsky.cz/verejne-opatrovnictvi-cl-4517.html>

Hostitelská péče: Adopce [online]. ©2022 Dostupné z: <https://www.adopce.com/pestounska-pece/hostitelska-pece/>

Novela institutu předběžného opatření ve věcech nezletilých dětí [online]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/ht-novela-institutu-predbezneho-opatreni-ve-vecech-nezletilych-deti>

O spolku PRIDE-CZ rozvoj a podpora náhradních rodičů: o PRIDE [online]. 2021. Dostupné z: <https://www.pride-cz.com/o-pride/>

Úřad práce: *Změny v oblasti dávek pěstounské péče* [online]. 2021. Dostupné z: <https://www.uradprace.cz/web/cz/davky-pestounske-pece-a-zaopatrovaci-prispevky1>

Roční výkaz o výkonu sociálně-právní ochrany dětí: Počet dětí v pěstounské péči na přechodnou dobu 2013. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/225508/Sum_V20_2013.xls/5c8523b4-06a9-986e-32bf-967acddc836e

Roční výkaz o výkonu sociálně-právní ochrany dětí: Počet dětí v pěstounské péči na přechodnou dobu. 2015. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/225508/SUM_-_Ceska_republika.xls/379250d6-cf20-3ac6-8c2f-82eb6fdf1b06

Roční výkaz o výkonu sociálně-právní ochrany dětí: Počet dětí v pěstounské péči na přechodnou dobu. 2018. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/225508/SUM_Ceska_republika_2018.xls/ad68301-79a3-bbd1-7846-b3d6e243fec1

Roční výkaz o výkonu sociálně-právní ochrany dětí: Počet dětí v pěstounské péči na přechodnou dobu. 2020. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/documents/20142/225508/%C4%8CR+2020-verze+2.xls/6cb5bdf6-d180-e640-9178-5445940488e9>

Středisko náhradní rodinné péče: *Pěstounská péče na přechodnou dobu.* 2022. Dostupné z: <https://www.nahradnirodina.cz/pestounska-pece-na-prechodnou-dobu>

LEGISLATIVA

Sdělení č. 104/1991 Sb., sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o právech dítěte

Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních

Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí.

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

Zákon č.99/1963 Sb., Občanský soudní řád

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

cit.	Citováno
č.	Číslo
DVO	Dílčí výzkumná otázka
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
OSPOD	Orgán sociálně-právní ochrany dětí
o.s.ř.	Občanský soudní řád
OZ	Občanský zákoník
PRIDE	Parent Resource for Information, Development and Education
R 1,2 a 3	Respondent 1, 2 a 3
S.	Strana
Sb.,	Sbírka zákonů
tzv.	Takzvaně
z. ř. s.	Zákon o zvláštních řízeních soudních
ZoSPOD	Zákon o sociálně-právní ochraně dětí

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 Počet dětí v pěstounské péči na přechodnou dobu	16
Tabulka 2: Příspěvek na úhradu potřeb dítěte	26
<i>Tabulka 3: Respondenti-pěstouni na přechodnou dobu</i>	<i>42</i>

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P1: Otázky k rozhovoru s pěstouny

Příloha P2: Rozhovor s respondentkou Marií

PŘÍLOHA P1: OTÁZKY K ROZHOVORU S PĚSTOUNY

- *Jaký je rozhodující impuls pro to stát se pěstounem?*
 - Jaký byl pro Vás jako rodinu rozhodující impuls k tomu stát se pěstounem?
 - Jaká byla reakce rodiny na fakt, že chcete být pěstouny?
- *Jakým způsobem se změnila motivace pěstounů v průběhu pěstounství?*
 - Pociťujete, že je Vaše motivace jiná než na samém začátku pěstounství?
 - Vzpomínáte si na Vaše pocity při prvním dítěti, které k Vám bylo přidělené?
- *Jaká je motivace k přijetí dalšího dítěte do pěstounské péče?*
 - Jaký je Váš plán s výkonem pěstounské péče do budoucna?
- *Jaké jsou pozitiva a negativa u zprostředkovávání pěstounské péče?*
 - Co pro Vás znamená kontakt s biologickou rodinou dítěte?
 - Co považujete za pozitivum na pěstounské péči?
 - Co považujete za negativum na pěstounské péči?

PŘÍLOHA P2: ROZHOVOR S RESPONDENTKOU MARIÍ

Já jsem teda už několik rozhovorů dávala, takže se vopravdu nemusíte bát zeptat se úplně na cokoliv. Dělán pěstounku už osmej rok, takže já už nějaký rozhovory dělala ze studentama a fakt mi nevadí vodpovědět úplně na cokoliv.

Já tedy nemám rozhovor formou otázka-odpověď, ale jedná se spíše o Váš životní příběh. Kdy Vás nechám vyprávět a jen se Vás občas doptám na nějakou situaci, která je pro mě důležitá. Pokud to bude možné, ráda bych se dozvěděla ve zkratce, jaký byl Váš život před pěstounstvím.

Ve zkratce jsem se brzdo vdala, jak v tý době bylo zvykem, někdy v 87 roce, měla jsem dvě děti. V roce 1998 mi náhle zemřel manžel, takže jsem s dětma zůstala sama. Ehm pak jsem pracovala s manželem, měla jsem s ním firmu, takže jsem tam pracovala. No jak manžel zemřel, tak jsem firmu prodala i s druhým společníkem a já jsem pracovala v nějakým automotivu, ale jen chvíli. A přišla za mnou kamarádka, která nemůže mít děti a zeptala se mě, že dostali adoptovaný dítě jejich druhý, dvouměsíční a vona měla velice dobrou práci. Je tak nastavená hodně kariéristicky, protože pro ni to bylo hodně důležitý. V práci ji nabídli, že když se vrátí rychle po mateřský, tak že dostane lepší pozici. Takže ona odešla od tý holčičky na 10 měsících a zůstala jsem u ní dělat chůvu a paní v domácnosti. Ona chodila do práce. No tohle jsem dělala na živnost jako paní v domácnosti, a potom jsem k tomu dělala další.. no nabalovala se mi tahle práce, dělala jsem další úklidy. A když jsem vodchovala tuhle holčičku, tak jsem přešla zase do jiný domácností, a nakonec jsem uklízela, já nevím 10 domácností, hlídala i děti a uklidila. A někde jsem třeba jen navařila, přišla jsem dopoledne navařila na týden dopředu, protože paní nebavilo vařit a nestíhala. Takže jsem dělala takovouhle práci 9 let. A pak jsem onemocněla, měla jsem nezahoubnej nádor a ze zádama jsem už jako ty úklidy, bylo to prostě už hodně náročný a v průběhu těch devíti let jsem už dávno věděla vo tý pěstounský péči, já jsem vo ní průběžně věděla jako celej život, že existuje taková služba, znala jsem teda tu klasickou dlouhodobou, pak ke mě přišlo kolem roku 2006, když se začalo mluvit o přechodný PP, ale to už jsem o tom taky věděla něco, ale věděla jsem že tam byly ty platy v případě, že měl to dítě u sebe a jinak ty platy nedostával. A to já jsem jako samoživitelka s dvěma dětma nebyla, no jako to nešlo prostě, to jsem nemohla. No a pak jsem měla vlastně v roce 2012 tu operaci s tím nádorem, a se zádama jsem měla problémy už předtím. A ty úklidy tomu moc nepřidávali a byla jsem teda dost psychicky vyčerpaná z těch neustálejch měnění domácnosti, protože jsem byla hodně součástí jinech domácnosti cizích. Věděla jsem hodně ten jejich osobní život, a tak bylo to

náročný no, vod babiček jsem poslouchala, jak nevěsty nestojej za nic a jak vnoučata zlobjej..(smích) a přitom jsem s těma nevěstama měla uzavřenou smlouvu a potřeboval jsem s něma vycházet v dobrým, takže to bylo takový tancování mezi skořápkama trošku mezi chvílema a už mě to unavovalo, to ježdění. Musela jsem každěj den do jinejch domácností a byla jsem vod rána do večera pryč. Doma jsem měla binec a jinde jsem uklízela a doma jsem nato neměla sílu. A moje děti už odrůstali. Dcera ta studovala v Praze vysokou a ta už byla v podstatě odstěhována, no byla už pryč a syn ten vystudoval a bydlel teda semnou, ale žil si svůj život měl 26 let. Já jsem, no, jak jsem byla sama, tak jsem různě měla pokusy o pratnerský vztahy, ale moc to nevycházelo, vždycky to skončilo po dvou letech nebo po čtvrt roce. Nikdy to nebyly dlouhý vztahy, nikdy u mě nikdo nebydlel, vždycky to bylo jenom o víkendech a když zkrachoval ten poslední vztah, tak jsem si myslela, že ten už mohl bejt ideální, bylo tam všechno, tak jako mě přišlo že jsme se našli dobře, že spolu vycházíme vstříc, ale pak to von z ničeho nic skončil, že chce bejt sám a že vztah radši nechce. Tak jsem si řekla, že chci dělat tu pěstounku na přechodnou dobu, ale pořád jsem hledala, s kým by to šlo, jako s partnerem, takže až si najdu nějakýho partnera, tak že pak bychom spolu do toho mohli jít. No a když skončil tenhle vztah v roce 2013 tak jsem si řekla, že se můžu vykašlat s čekáním na někoho s kým by to šlo, a že to prostě rozjedu sama. Děti už byly z domu pryč, já mám vlastně čtyřpokojovej byt, velkej, takže prostorově sice panelák, ale prostor na další lidi nebo děti mám. Syna jsem teda v podstatě vystěhovala z domu (smích), řekla jsem mu, že už je dost velkej nato, aby se začal starat sám o sebe, stejně tady jen přespával, takže by se mohl trošku vosamostatnit, no a našel si byt s kamarádem, ale nebylo to ve zlým.

No a jaké o pro něj bylo, že se musel odstěhovat, když věděl, kvůli čemu to je?

Úplně v pohodě, moje děti vo tom věděly. Když jsem jim vo tom řekla, tak to bylo jako co jinýho bych já asi tak mohla dělat.. Že to je prostě pro mě úplně ideální. No a voba dva byli úplně spokojený. Vlastně von byl, no bylo to tak, že von by se jako vodstěhoval i tak během půl roku... takže to bylo takový no.. bylo to takový „*urychlení*“ jojo, přesně tak, bylo to jen urychlení. Jediný, čím trpěl, že si musel platit ten nájem sám, což tady měl zadarmo nebo jako platil mi jen polovičku toho, co platil sám za nájem, ale to jsem si zase říkala, že to není vůbec na škodu, když zjistil hodnotu peněz a tak.. A já mu nějakou dobu ještě prala.

No a pak co jsem se s tím přítelem rozešla v roce 2013, to bylo někdy v listopadu a já jsem na začátku ledna šla na OSPOD a podala jsem žádost o pěstounskou péči na přechodnou dobu, tam mi to hrozně, teď už moje kamarádka (smích) rozmlouvala, ta paní z OSPODU, že je to hrozně náročný a ať to ještě pořádně promyslím. No ale já byla prostě úplně hned

rozhodlá, že to chci dělat, já jsem neměla prostě vůbec pochyb, že bych to nemohla nebo nechtěla dělat. Nebo že by to bylo tak náročný, že bych to nezvládla, já jsem byla, no prostě mě ani nenapadlo vo tom pochybovat, že bych to neměla dělat. Takže jsem ji převálcovala svejma argumentama a svou rozhodností (dlouhý smích) a vona teda mi pomohla vyplnit všechny ty papíry a poslat. Někdy v květnu jsem byla na pohovoru u psycholožky a v červnu jsem začala dělat kurz v Liberci. Já jsem z města... to jsem Vám vlastně asi neřekla a 20.října 2014 jsem dokončila kurz, ten závěrečný. A já jsem pořád průběžně dělala tu chůvu, takže jsem paním v domácnosti, říkala že chodím na ty kurzy, což s touhle prací šlo v pohodě skloubit. No a během toho léta jsem si pořídila postupně peřinky, kočárek, zavinovačku, postýlku no všechno jsem prostě sehnala po bazarech a tak. No já jsem vůbec neuvažovala nad tím, že bych tím kurzem neprošla (smích) a všechno jsem si nakoupila a zařídila, no a 20. října skončil kurz a tam nám na krajském úřadě řekli, že než nás jako schválej, než dostaneme osvědčení, tak že to potrvá minimálně do konce listopadu, že.. tak jako já jsem si nasmlouvala práci dokonce listopadu, slíbila jsem těm klientkám, že ještě celej listopad budu fungovat, protože věděli, že budu končit. A 6.listopadu mi absolutně nečekaně z kraje volali, paní vedoucí z kraje mi volala, jestli bych mohla 10.listopadu přijet podepsat jako zařazení do evidence o pěstounství na přechodnou dobu a já jsem říkala, že mám jako nasmlouvanou práci, jestli bych teda nemohla přijet až někdy 14. listopadu a vona mi nato řekla, že to nemůžete, protože 13.listopadu už přebíráte dítě (smích+dojetí). Takže jsem teda zalapala po dechu a všem jsem teda řekla v pátek jdu do práce naposledy, což tole bylo někdy čtvrtek myslím. A doma jsem začala prát, žehlit a vyvářet, protože jsem doma měla všechno v krabicích a na hromadách. No a 10.11 jsem teda jela podepsat papíry, no a 13.mi teda přivezli domů, protože to bylo z Prahy, protože to tenkrát jsem ji vydupala, aby mi to dítě přivezli, protože oni mají povinnost nám to dítě doručit domů, ale nechtěj to dělat a nedělaj to moc. Tenkrát mi to, no, protože soud má vlastně doručit to dítě na adresu, kam ho svěřuje, takže by měli nám ho dovést domů, ale nechtěj to dělat a my to v podstatě taky moc nechceme, protože je fajn si promluvit s doktorama, když si to dítě přebíráme v porodnici, nebo takhle, já si vždycky přebírala děti z porodnice, jednou z nemocnice, je lepší se o tom dítěti dozvědět vše od doktorů a těch porodních sester, co tam s ním jsou. Je to lepší. Ale já než jsem si nato zvykla, jezdit do Prahy, teď už je to lepší, ani mi to tak nevádí, ale jet někam do centra k Apolináři pro miminko a potom jet úplně sama s čerstvým a úplně prvním miminkem, no takže mi ho přivezli oni.. No a měla jsem ho 13 měsíců a šel do adopce. Vo něm už teda nevím vůbec nic o broučkovi, on byl takovej drobek malinkej a nevím nic.

Adoptivní rodiče byli hodně uzavření a nechtěli vo něm dávat žádné informace. Sice dvakrát poslali nějakou fotku, ale se zpožděním asi 3 měsíce a pak už nevím nic.

A jaké to pro Vás bylo, když jste dostala to první dítě do péče?

Bylo to úžasný. Já jsem si to strašně užívala. Strašně jsem si užívala to miminko, že si ho můžu ňuchnat (smích), a to že mě potřebuje, takovej ten pocit, že mě fakt potřebuje a že já ho potřebuju... nebo potřebuju, já jsem se o něm prostě musela starat, ale on byl strašně hodný dítě, takový možná až moc klidný, možná bude taky trošku postiženej, ale v tu dobu jsem to tak ještě neviděla, ale teď už to na těch dětech vidím víc, jak to mám nakoukaný, takže asi nějak opožděnej bude. Jeho matka byla totiž drogově závislá a on se narodil někde v nějakým baru, takže do porodnice se dostal až se narodil v tom nějakým pajzlu.

Takže předpokládám, že tady biologická rodina neměla zájem o kontakt s dítětem, je to tak?

Ne, ne. Tady se ta matka vůbec neozvala, ani nikdo z ostatních příbuznejch. Dopisy si nepřebírali, takže to všechno trvalo tím pádem strašně dlouho. A tím, že on se narodil v Praze, ale patřil do Libereckýho kraje, takže tam se přehazovali ty spisy na soud trvalého bydliště, ale tam to nikdo nechtěl soudit, takže se to soudilo tady u nás. Takže jenom přeposílání tady těch spisů trvalo asi 3 nebo 4 měsíce, než se to dostalo k tomu soudu u nás. No a strašně se to táhlo. Ještě ke všemu měl takovou mladoučkou sociální pracovníci, která v tom ještě neuměla úplně chodit a já jsem nevěděla, že ji mám nějakých způsobem popohánět. Já jsem čekala až se někdo ozve mě, ale to teď už nedělám. Nebo nedělám, dělám.. ale jen když vidím, že se věci hejbou, když vím že se něco děje, tak čekám, ale když mám pocit, že se to nehejbe, no tak se aspoň zeptám. Prostě vznesu dotaz, kdy se bude dělat tohle a kdy zase tamto, snažím se být prostě ve vobraze. No a tady jsem si jen užívala miminko, ňuchňala jsem si ho, cvičila jsem s ním a prostě všechno, co byla potřeba. Čekala jsem co bude, já bych to stejně nijak nepopohnala, protože v tenkrát v té době, no teď to taky funguje všechno pružnějc a jednodušejc. Tenkrát to bylo dost postavený i proti pěstounský péči na přechodnou dobu, jak soudy, tak i OSPOD, nikdo se to nesnažil moc posouvat, bylo to dlouhý. Ale já jsem si to miminko aspoň náramně užila, když ode mně odcházal tak měl 13.měsíců a udělal první 3 kroky. Kamarádky si dělali legraci, ať mu dám baťůžek a pošlu ho ať už jde (smích).

A jaké to pro Vás bylo, dát pryč první dítě a ještě po 13.měsících?

Bylo to hodně těžký, protože za prvé ti rodiče byli hodně uzavření a já už tušila, že nebudou chtít udržovat kontakt, i když slibovali, že budou jeho i jeho staršího sourozence vozit na

hlídání, ale věděla jsem, že to tak nebude. Cejtla jsem to, že jakmile se to všechno ukončí, tak že se to utne všechno. A taky to pro mě bylo těžký v tom, že ten chlapeček byl špatně předanej.. Já jsem to neuměla a celý to trvalo 3 měsíce. On nevěděl, čí je, prostě oni si ho různě půjčovali, ale on byl úplně ztracenej, nevěděl, co se s ním děje. Ale tohle asi nevěděl ještě nikdo, protože v té době to bylo ještě takový.. no teď se to dělá jinak. Když není nějaký termín toho předání, tak se to dělá nějakýma návštěvama, ale neděla se to navazovaně. Ten malej v tom měl prostě hrozný bordel, bylo to s ním jako s horkou bramborou, když to tak ošklivě řeknu.

Když jsem ho pak ale předala, tak jsem se na něj jela po týdnů pođívat a von byl úplně vyřízenej. Okamžitě se na mě vrhal, ale s těma rodičema byl úplně v pohodě, ale jakmile viděl mě, začal hned hrozně plakat a vrhnul se mi do náruče. No voba jsme byli vyřízení a já jsem se z tama pak musela ve chvílce kdy on se hrál, prostě vytratit. Pak tam byl po půl roce ještě jeden kontakt. Přijeli sem k nám, byli tady v parku, a to von si mě v podstatě vůbec nepamatoval, dokud jsem nepromluvila, tak nejevil žádný zájem, ale jakmile jsem na něj promluvila, tak se úplně rozsvítil a rozzářil, no a začal si semnou hrát. Najednou jsem pro něm nebyla vůbec cizí. A to ti rodiče nesli špatně. Bylo pro ně těžký, že i po půl roce má na mě takovou vazbu. Pak jsme si vyměnili pár emailů, a tím to už definitivně skončilo. Takže to pro mě bylo hodně těžký, ale hlavně kvůli tomu, že to celé proběhlo špatně, a to především pro toho malýho.

Když jste ho měla v péči to bylo Vaše první dítě, jaké to bylo pro Vaši rodinu?

Moje děti si ho užívaly, a taky si ho pořád ňuchňali. Dceři bylo 24 let a ta si ho užívala, ne že by mi s ním nějak extrémně pomáhala, to ne, ale třeba mi pomohla přebalit, když bylo potřeba. Nebo mi ho na chvílku pohlídala. Ale ona už semnou nebydlela, byla hodně pryč, takže jen občas, když přijela na návštěvu. No v té době, když jsem to začínala dělat, tak ona se potkala se svým teď už manželem. No a díky mé práci se aspoň obě děti naučily zacházet s miminkem.

Pak mám teda 80letého tatínka, ale tohle jde mimo něj, to se ho úplně netýká, a tak jako bral to tak, že to prostě dělám a bere to tak i do teď. No a pak mám bratra, kterej má svoje malý děti, takže v tý době jsme měli miminko spolu trošku a ségra moje žije v zahraničí, ale když přijede, tak si všechny ty moje děti užívá.

Akorát tchýně s tchánem, manželovi rodiče. On byl jedináček, takže oni už mají v podstatě jenom mě a moje děti, teďka už. No ten vztah mezi náma nebyl úplně nejlepší, když muž

ještě žil, nebyla jsem podle rodičů dost dobrá pro jejich syna, neměla jsem pocit jejich přijetí do rodiny. Ale teď už jsou na tom jinak, jak manžel umřel ten vztah se zlepšil. Ale měli hodně velký problém s touhleto prací, když jsem tam přijela s tím prvním malým chlapečkem voni dělali, jakože to dítě tam vůbec není. Měla jsem pocit, že místo dítěte v autosedačce vezu spíš tašku špinavého prádla, vůbec si ho nevšíмали, dělali, jakože to dítě vůbec není prostě. Šla jsem ho krmit a jakoby jsem to dítě ani neměla v náručí (smích). Oni měli problém i s tou prací co jsem dělala předtím, že jsem jakoby, dělala služku nebo jako paní v domácnosti, nebylo jim to moc po chuti, jsou takový hodně uzavření a já prostě nemám problém otevřít se cizím lidem. Oni to berou tak, že když se člověk někomu otevře, tak že to ten druhý proti Vám zneužije, takže voni to tak měli nastavený. Ale voni o mě měli strach, a hlavně vo moje děti, že je to třeba zkazí no..

Měla jste možnost to s rodiči probrat, tuto situaci?

Takhle otevřeně né. Voni by to prostě popřeli, že to tak není. I když moje děti si toho všimly, a pak v soukromí nato řeč přišla, jakože babička s dědou se na malýho ani nepodívali. Jsou prostě uzavření, mají s tím problém. Je pro ně nepochopitelný, jak může takový dítě zůstat samo. Jsou velmi radikální, a pokud mají nějaký názor, tak už ho prostě nemění jo? Ale já jsem ani jiné chování nečekala, takže jsem překvapená nebyla. S tímhle se musí vypořádat sami.

Ale teda teď už se na ty děti i ptaj. Trvalo to teda 3 no možná 4 roky, ale už se zajímají. Teď už ty děti berou no. V roce 2019 jsem měla nedonošenou holčičku, která měla 800 gramů a já jsem ji dostala po třech měsících v inkubátoru, do péče. Když jsem ji dostal tak to vycházelo, že měla být v 38týdnu těhotenství, byla fakt drobeček, měla 2 kila. To byl vlastně porod doma ve 25 týdnu a vona to přežila, nikdo nevěděl, jak to bude, ale zvládla to. No ale proč to říkám, to bylo první dítě, které si tchýně vzala. Já jsem byla s tchýní v kavárně na kafe a potřebovala jsem si odskočit na toaletu, a když jsem se vrátila, tak ona drncala s kočárkem, aby malá neplakala. Tak to bylo poprvé kdy chytla kočárek a něco s tím dítětem komunikovala.

Tady ta holčička byla Vaše kolikáté dítě v péči?

Teďka mám devátý, takže ta holčička byla sedmá.

A vždycky jste měl.. to asi úplně nevychází, že jste každé dítě měla rok. Některé jste měla i kratší dobu?

Ne ne ne. Měla jsem toho prvního teda 13 měsíců, dalšího jsem měla taky 13 měsíců. Ten byl předanej teda úplně ukázkově. Na tom jsem měla srovnání potom jak to dítě, vlastně (smích a nadšení) zajímá vás to předávání vůbec?

Určitě

Tak tam jsem vlastně věděla už ty věci, co jsme udělali špatně a rodiče toho chlapečka byly z Moravy. Ti byli ze strašný dálky, to byly 4 hodiny cesty, a tím, že byl ten malej už velkej, bylo mu 13 měsíců. Už prostě začínal chodit pomalu, a prostě pak už byl velikej. Taky na mě byl hodně fixovanej. Ještě to bylo v době, kdy měl takovou tu separační úzkost, že to bylo takový jako fakt to bylo, že jsem z toho měla strach. Strach z toho, jak to bude, a oni přijeli poprvé den po jeho narozeninách. Ročních. Přijeli poprvé podívat se na spis, a podívat se jako i na něj, to bylo v pátek. A hnedka ten den myslím odjeli i a dohodli jsme se na tom, já mám výbornou doprovodku, mám strašně dobrou doprovodku. Výbornou klíčovou pracovníci, takže fakt jako ty ženský věděly, co dělají a jak to dělat, takže mě tím dobře vedly a měli jsme i jako dobrý školení a já jsem měla zkušenost s tím prvním blbým předáním. Takže jsem chtěla, aby ty rodiče tady byli, co nejintenzivnějc, co nejvíc s tím dítětem a tím že bydlím sama, tak jsem řekla, že tady mám dětský pokoj jeden úplně prázdněj, jako s tím, že ho mám pro ty děti. Ten je plnej dětskejch věcí. Skříň je tam plná jako všech věcí do dvou let na děti. Nebo do roka a půl. A kočárek a prostě všechno tam je v tý skříni narvaný a je tam dvoulůžko. A já jsem řekla že je ubytuju u mě když přijedou na ten víkend. Takže oni jezdili v pátek. Oni měli teda desetiletou holčičku, ale bydleli v domě se svejma rodičema, takže tu nechávali u babičky a u dědy a jezdili měsíc.

S tím, že přijeli vždycky na celý víkend od pátku do neděle a byli s tím chlapečkem nejdřív ten první víkend byly tak jakože prostě tady byli na návštěvě seznamovali se jen jako z povzdálí. Druhej víkend už si s ním šli na procházku a byli s ním maximálně. Třetí víkend přijeli s tou dcerou deseti letou. Takže se poznali jako sourozenci. To bylo krásný. To bylo hrozně hezký, to bylo úžasný. Ta holčička byla šikovná hodně, jako uměla toho malýho... jako těšila se na bráchu strašně a uměla to s ním moc hezky, takže to bylo super víkend a pak přijeli tatínek s maminkou a maminku tady nechal. Přijeli v sobotu, tatínek v neděli odjel a maminka tady zůstala. To už byla podaná žádost o předběžko. Soud udělal předběžko a slíbil nám, že udělá předběžko protože to byla velká vzdálenost právě. Takže aby se to nenatahovalo a ty rodiče sem nemusely jako jezdit šíleným způsobem. Takže soud slíbil předběžko. Maminka tady zůstala. Předběžko bylo už bylo někde. Jak to bylo? No prostě v úterý jsme jeli na soud s maminkou vyzvednout a potvrdit si předběžko hotový, s tím že

malej byl od úterka jakoby jejich už a sbalili jsme odpoledne a ve středu ráno jsem maminku i malého naložila a vodvezla jsem je k nim domu. Jeli jsme k nim. Oni mě teda ubytovali taky, mě nechali taky v jednom dětském pokoji. (výpadek signálu na pár sekund)

A já u nich byla a tohle bylo úterý, ve středu jsem malého provedla, no spíš pronesla já celým bytem. I když maminka už jsi s ním všechno jako dělala, a tak ale u nich jsem ho přinesla do té domácnosti já, a prošla jsem to s ním celý. I s tou maminkou samozřejmě. Ale jako byl u mě v náručí a nešli jsme do koupelny. Tam jsme jenom tak jako nakoukli, že jako koupelna. No a pak si šel hrát a večer ho šli vykoupat, a to byla taková (smích) On miloval koupání jako jo, ale v té koupelně tak plakal. Ale strašně, že jsem tam pak za něma přišla, a to byl prostě hrozný hysterák.

Oni měli úplně jinou koupelnu než já a nám nedošlo že to bude celkem jako zásadní pro něj. (smích) Já mám koupelnu světlou panelákovou malou, ale jako maximálně velikou na to, že to je paneláková koupelna a světlou a mám tam taky okna do kuchyně, takže tam jde i jako denní světlo trošku. A oni měli prostě velikánskou koupelnu ale zelený kachličky takový jako šedozelený v podstatě tmavý a málo světla. Jako nevykonný světlo, takový přitímí tam bylo, a on z toho byl úplně vyřízený a velikou rohovou vanu, což teda já má taky ale ne tak velikou.

Prostě von z toho byl fakt jako úplně vyřízenej, ale to bylo první dva dny, pak ten druhý den, už jako trošku se tam bál. Jsme si tam pak začli hrát. Já jsem mu tam začala posílat autíčka. Kdy oni měli takovou dlouhou chodbu, která končila tou koupelnou, takže jsem mu tam posílala ty autíčka. On si tam do té koupelny rozsvícený musel pro ty autíčka dojít. Přes den. A pak už jako, pak už to bylo v pohodě a rodiče byli super. Já jsem vodjela, to bylo na Moravě, takže já jsem odjela k sestře do Vídně na tejden. A byli jsme domluvený že z Vídně pojedou za tejdnu a stavím se u nich, abych malého ještě viděla, a on, aby viděl mě. Abychom vyzkoušeli nebo aby prostě jako von věděl že žiju někde ale on že už jako patří tam. A já jsem k nim přijela po tom tejdnu někdy v neděli. Jeho tatínek ho přinesl z ložnice z postýlky. On se na mě podíval a šel si hrát. Takže to bylo úplně úžasný. A já jsem na něj koukala a “říkám ty zmetku malej” A to jsem si říkala jenom sama pro sebe. Ne aby to slyšela ta maminka. To bylo jako ve srandě (dlouhý smích). Říkám “ty hajzlíku malej” já se s tady s tebou 13 měsíců prdím, a ty na mě po tejdnu zapomeneš. (37:55) A ta maminka, ty to teda bylo asi blbý tak ho začala volat a já jí říkám, ne prosimtě nech ho (smích). To je super, já jsem ráda.

Takže to pro Vás byl úplný protiklad prvního předáváníí..

Jo jo, to bylo taky po tejdnu vlastně jo. A přitom to bylo mnohem kratší předáváníí, ale prostě bylo intenzivnější. Tam je fakt důležitý u těchle maličkejch dětí, aby to bylo hodně intenzivní. Vono to nestačí jednou na dvě hodiny, to je jako by ani nejezdili. Prostě radši na celý den, třeba dva dny za sebou. Já si vod tý doby ty rodiče k sobě prostě stěhuju. Já jim hnedka na začátku řeknu, že jestli s tím nemají problém, tak já ho určitě nemám.

Máte nějaké osobní rituály, když dítě předáváte?

Většinou těm dětem zabalím jejich věci, ale pro mě jako rozloučení.. po zkušenostech kamarádky, která mi to barvitě popsala a já už věděla, že to tak je. Tak prostě to dítě si už nebrat, když už člověk chce odejít definitivně, tak si to dítě už nebrat do náruče jo.. Prostě se neloučit, rozloučit se třeba předem, ale ne ten den. No mě teď předáváníí čeká příští tejdnu jo, takže já už se nato psychicky chystám.

No ale jak jste se ptala, jak sem měla ty děti dlouho, tak já vám řeknu měsíce.

První dvě jsem měla 13 měsíců, pak jsem měla 2 měsíce, a 7 tejdnu, ale to jsou zázraky, neznám nikoho, komu by se to tak stalo. Jedno to dítě šlo do adopce, další holčička, ta byla zanedbaná matkou, byla čtrnácti denní a byla dehydratovaná a málem umřela.. No a do péče si ji vzal děda s babičkou. S dědou jsem v kontaktu (úsměv). Pak jsem měla chlapečka 2 měsíce, kterej šel zpátky k matce, to byla cizinka, která tady v Čechách porodila a myslela si, že se to nedozví její biologická rodina, protože když se dítě narodí tady, tak si myslela, že se to prostě nedozví. No ale netušila, že některý státy s náma mají spolupráci v těchle sociálních věcech no a ty státy to řešej. Biologická rodina se to dozvěděla, no a ta ženská si ho vzala zpět. Pak jsem měla 10letou holčičku, a to byl mazec teda. Chodila do 3tí třídy a měla jsem ji 10 měsíců. Byla odebraná svému otčímu, kde teda žila i se staršíma bratrama. Ale ona tam byla fakt za trest, ten otec říkal, že nesnáší ženský, takže on ato tam všechno odnesla. Uklízela, vařila, no musela dělat úplně všechno a sama. A vona si zavolala sama policii, protože chtěla pryč. Takže dva dny byla v nemocnici, jako sociální hospitalizace a pak ji převezli ke mně. No ale bylo to hrozný, ona měla hroznej život do tý doby. S matkou kočovala po různých chlapech, nechávala ji po různých ubytovnách. Byla taky jedním z partnerů matky znásilňovaná, takže tam bylo podaný trestný oznámení, ale to se jinak neřešilo. To jsem musela nahlásit až já. No ale vona si ubližovala, měla záchvaty prostě sebepoškození, byla agresivní i vůči mně i sobě. Nesnášela se. Ale dostala se z toho. Nakonec je u své biologické tety, kterou ale předtím neznala. Pak jsem měla tu malinkatou holčičku, tu jak jsem vám říkala. Po ní jsem dostal úplně zdravou a krásnou holčičku, ale její matka byla bezdomovec, měla asi 6 dětí. No a pak jsem měla hrozně dlouhý volno, protože

covid, že jo.. no a nevím co se dělo, ale nebyly děti a měla jsem půl roku volno. Byla jsem v pohotovosti a nic. No a loni jsem dostala tady toho chlapečka co mám teď, no a to bylo šílený. Neuměl nic, ložit, sedět, byl prostě šíleně zanedbanej. Nevěděl, co to je ležet na bříšku, taky má placatou hlavu do teď jo.. Nemluví do teď, je na úrovni tak ročního dítěte a jsou mu teď dva roky. A ten půjde k babičce teda, ale z toho mám strach. Von má ještě starší sestru a ta tam taky půjde, ta je teď taky v PPPD a ta je teda ráda, že je v pořádku u mě.

Jaký je pro Vás ten kontakt s biologickou rodinou dětí?

Ale jako jo, ten kontakt tam je, sice velice krátkej, ale potkávají se. Téměř všechny děti mají kontakt, ale to je tak na další hodinu vyprávění, to Vám už ani říkat nebudu. Ale vždycky jsem se snažila jim rozumět, ale to jsou všechno lidi, který jsou na tom špatně, jsou to prostě lidi, kteří úplně jinak smýšlí.. To je prostě hrozně těžký.

Zažila jste někdy, že by od Vás šlo dítě do ústavní výchovy?

Ne ne ne, naštěstí ne. Trošku to hrozilo, tady u toho posledního, to bylo celý dost složitý. Ta jeho matka je na mentální úrovni tak 14letého dítěte, takže dost složitá situace. Tam byl problém v tom, že děti byly pořád vo samotě, rodiče v hospodě, no hrůza. Ta malá sestra ho musela i krmit, protože to nikdo jinej neudělal, no fakt katastrofa. No ale ta babička nám tvrdila, že nevěděla, jak moc špatně ty děti na tom jsou, a tím pádem, netušila, jak ta situace je vážná. Malej měl velikost 68 v roce a čtvrt, měl 7,5 kg. A přitom babička je viděla každéj den, takže se toho všichni bojíme, jak to dopadne.

Jaká teda byla motivace úplně na začátku, když jste začínala?

Bylo pro mě důležitý bejt tady pro ty děti, protože moje děti už byly veliký. A já měla pocit, že když budu chodit v uvozovkách do klasický práce, tak pak vlastně přijdu domů, budu doma sama a 8 hodin budu v práci a 16 budu sama doma v tom bytě. Byl to pro mě nevyužitej čas, vnoučata jsem ještě neměla ani na obzoru. Takže jsem chtěla aspoň takhle někomu udělat lepší život, ty děti si to zasloužej.

Změnila se ta motivace po prvních dětech, co jste už měla v péči?

Ne myslím, že vůbec ne. Myslím si, že ty děti, který někoho potřebujou a já mám tu kapacitu a spousta místa a taky energie. Prostě dělat jim krásnej život a dávat jim radost, to je pro mě důležitý, to je moje motivace u každého dítěte.

Jaké vidíte pozitivna na PPPD?

Obrovské pozitivum vidím v tom, že ty děti někdo přitulí, přivine. Ale jako i ty velký ne, jen ty malý. I když je to u těch velkých hodně těžký. Ty děti potřebujou někoho k sobě, kdo je pro něj tady pořad pro ně.

A naopak negativa PPPD?

Vadí mi, že je málo dlouhodobých pěstounů. Donedávna mi vadily finance, i když to není ani po novém roce žádná sláva, když vidíte, jak jdou ceny za všechno nahoru, ale aspoň se to dá přežít. A takový to, že si spousta lidí říká, že když mě potkají.. říkají no já bych nato neměl, já bych to nezvládnul. Mrzí mě, že do toho jde tak málo lidí. I to dlouhodobý pěstounství, je to zase úplně jiný a náročnější a v něčem jednodušší. No já ty děti totiž nemám kam předávat.. (povzdech) já vždycky s hrůzou trnu, že dostanu dítě, které bude mít těžkou nějakou historii, etnikum a nemoce, a že já ho budu muset dát do ústavu. Protože já jsem už rozhodlá, že nemůžu mít dítě na trvalo, to už prostě nejde a nechci ustupovat.. Spousta mých kolegyň to udělalo, protože nebyla jiná možnost, ale já se do téhle situace nechci dostat. Hrozně se toho bojím, nechci, aby nějaký dítě muselo do ústavu.. Pak jako negativum vidím nerozhodnost soudů, OSPOD ten začíná fungovat kontinuálně, takže fungujou zhruba stejně, ale ty soudy.. to je šílený. Prostě by to mělo bejt pružnější, a ne nechávat dítě rok v rodině, protože tam prostě rok může zůstat. A pak ještě mi vadí to, že by nás úřady měly brát jako společníky. Většinou to tak je u OSPODU ano, tam nás tak berou, ale krajské úřady, tam to nefunguje, tam nás berou jako poddaný, kde musíme poslouchat na slovo, jinak je to „bububu, tytyty“.

Já to mám od začátku tak, ale šla jsem do toho.. že jsem na všechno sama, děti už mají svoji rodinu, své rodiče už prostě nemám. Je mi 55let letos, nejsem žádná mladice, nemám ani partnera. No a když onemocním, něco mi je, tak to musím nějak zvládnout. Vadí mi, že se mi několikrát snažili vnutit sourozence. Ale takovým způsobem, že „musíte poslechnout, nebo vás hned vyřadíme“ to tak nejde. Ale moje klíčová pracovnice je na mě ani nepustila, hodně mi pomohla. Neumím si představit fungovat s dvěma dětma, které jsou zanedbané a v hrozném stavu. Ty děti nejsou naučený nanic, co je pro nás běžný, jsou to takové malé „zvířátka“ a dvě bych prostě nezvládla, takže to jsem si stála za svým, že vopravdu ne.. Pak jsem to ještě několikrát poslouchala, že nefungujeme tak, jak máme, že si nastavujeme pravidla, ale cílem není mě zničit, ale co nejvíce pomoci těm dětem. Prostě v papírech mám jedno dítě. To se mi nelíbí no. A taky jsem si řekla a mám to v papírech, že chci děti jen do 6 let, protože jsem prostě sama a netroufnu si na pubertáka. Prostě netroufnu, je to nad mé síly. Já musím mít fyzicky nato, abych to dítě zvládla. Bez chlapa za zádama to nedám. Ale

pak jsem jednou řekla, že do 10 let a okamžitě jsem to měla zanesený v systému (smích). Ale po té zkušenosti s tou 10letou holkou, co jsem měla. Vona se chtěla zabít, pokoušela se vyskočit z balkonu, mlátila hlavou o zeď, kopala mě. A já si prostě nevemu na triko to, že mi to dítě skáče z balkonu, protože já nemám sílu ho udržet. To je prostě dítě v afektu, a to má neskutečnou sílu. Nikomu nepřeju to, co jsem s tou holkou zažila, ale dostala se z toho. Je úžasná, vždycky to semnou probrala, když se z toho dostala. Vona nechtěla spolupracovat s psychologem, takže jsem to s ní řešila já, neustále jsem měla na mobilu specialisty a prostě jsem se snažila udělat maximum proto, aby se cítila dobře. Četla jsem spoustu knížek s příběhy, a to jsem aplikovala na ní. Fakt to bylo vysilující.

Vy jste říkala, že bydlíte v bytě. Dostala se k Vám nějaká reakce na tuhle v práci od okolí?

(smích) určitě. Mám 80letou sousedku naproti, a ta vobřečí úplně každý dítě co odchází a pořád se ptá a kontroluje, kam ty děti pujdou a jaká je ta biologická rodina. Takže já musím trochu tajit, když sem rodiče těch dětí jdou, protože ona je schopná je vyslychat (smích) Ona je taková akční, takže já ji toho moc nechci říkat, ale všechny děti si zamiluje. Ukazuju jí fotky, když mi nějaké přijdou. A ostatní sousedi sledujou, ptají se, koukají do kočárku. Takže ta zpětná vazba je vopravdu pozitivní, ale ne na tolik, aby se někdo pěstounem taky stal.

Ve Vašem okolí znáte hodně pěstounů?

No moc ne, jenom pár rodin. Ale když jsem se jednou byla podívat na takovém náboru pěstounů, tak jsem tam byla tři hodiny a nepřišel vůbec nikdo. Takže to je velká škoda. To by bylo skvělý, kdyby se Vaše práce pak mohla dostat mezi co nejvíce lidí, hlavně ty mladý.

A jak to vidíte do budoucna? Přemýšlela jste o tom, jak to chcete mít?

Já už bych neměnila. Doufám, že to zvládnou, co nejdýl fyzicky, ale i psychicky dělat co nejdýl. Nevím teda jestli úplně do důchodu, ale co budu moct, tak určitě ano. A ještě jsem si po tý nemoci v roce 2012 jsem si dělala vychovatelství a pedagogiku volného času.. jako v centru dalšího vzdělávání při vysoký škole v ... To jsem si říkala, že by se mohlo hodit, někdy.. s dětma. A díky covidu, kdy bylo všechno online, tak jsem si udělala ještě kurz asistenta pedagoga, ale tam ještě potřebuju něco dodělat a obhájit.